

Wiadomości KSN Solidarność

Biuletyn Informacyjny Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
Nr 3–4 (360–361) marzec – kwiecień 2026 r.

fot. solidarnosclublin.pl

20 maja. Plac Zamkowy w Warszawie. Godzina 12.00.

Ogólnopolski Protest NSZZ „Solidarność” pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków”.

SPIS TREŚCI

„Nie bądźmy bierni! Wstańmy z kanap!” – Maria Sapor

Działania Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „S”

- Życzenia na Wielkanoc 2026
- Komunikat z Rady KSN w dn. 05.03.2026 r.
- Komunikat z Prezydium KSN w dn. 16.04.2026 r.
- Komisja ds. Interwencji – Plagiat
- Komisja ds. Szkoleń – szkolenie „Zmiany w Kodeksie Pracy”

Ze strony Komisji Krajowej NSZZ „S”

- Ogólnopolska manifestacja protestacyjna NSZZ „S” 20.05.2026 r. pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków”
- Wyrok bezwzględnego więzienia dla Adama Borowskiego
- XXVI Ogólnopolska Droga Krzyżowa Ludzi Pracy
- Nowelizacja ustawy o PIP
- „W obronie godności zawodu nauczyciela”
- Posiedzenie plenarne Rady Dialogu Społecznego
- Kongres Pracy 2026
- Zwolnienia i protesty w Polsce

Ze strony MNiSW m.in.:

- Posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki w dniu 26 marca 2026 r.
- Sukces studentów z Politechniki Poznańskiej
- Krajowe Repozytorium Obiektów Nauki i Kultury
- „Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości”

Porady prawne – Paweł Sobotko

- **Informacja publiczna w szkolnictwie wyższym i nauce a związki zawodowe**

Rocznice

Modlitwa za Polskę – ks. Jerzy Popiełuszko

- Msza Święta za Ojczyznę 24 kwietnia 1983 r.

Wielkanoc, ludu myślący – Wojciech Pillich

Zakład Fizyki Teoretycznej UŚ w świetle mało znanych dokumen-

tów z archiwów SB i z prasy podziemnej – Ewa Żurawska

Migracja w Polsce i na świecie cz. 3 – Piotr Witakowski

Wyprawa do Chin. PEKIN cz. 2 – Antoni Winiarski

Wybrane wydarzenia – Ewa Sobieszkańska

„Nie bądźmy bierni! Wstańmy z kanap!”

W łamach „Wiadomościach KSN” od stycznia 2024 roku informujemy o różnych formach akcji protestacyjnych, których coraz więcej odbywa się w naszym kraju. W grudniu 2025 roku Komisja Krajowa NSZZ „S” powołała ogólnopolski sztab protestacyjny. Komisja Krajowa powołując sztab zwróciła się do swoich członków o pełną mobilizację i zaangażowanie. Członek Związku a przede wszystkim działacz każdego szczebla ma nie tylko prawa ale również obowiązki, które są zapisane w Statucie NSZZ „Solidarność”, dotyczące angażowania się w działania związku. Nasze zaangażowanie i wsparcie mają ogromne znaczenie dla budowania wspólnej solidarności oraz poparcia żądań sformułowanych w ramach ogólnopolskiej akcji protestacyjnej NSZZ „Solidarność”. Sztab Protestacyjny ogłosił na dzień 20 maja ogólnopolską manifestację ludzi pracy, która odbędzie się w Warszawie pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków”.

Włączając się w tą akcję zachęcamy także innych, ale przede wszystkim dajmy przykład własną postawą. Sztab protestacyjny apeluje: „Nie bądźmy bierni! Wstańmy z kanap! Walczmy o Polskę! „Solidarność” jest wszędzie i znowu musi być liderem w dbaniu o Polskę i Polaków”.

Dlaczego został powołany ogólnopolski sztab protestacyjny? Powodów jest wiele. Zapewne do najważniejszych należy dramatycznie pogarszająca się sytuacja społeczno-gospodarcza w Polsce (min. likwidowanie miejsc pracy, brak wzrostu wynagrodzeń, bezpodstawne zwalnianie pracowników), brak jakiegokolwiek realnego dialogu społecznego poczynszy od Rady Dialogu Społecznego, ale także na każdym niższym szczeblu, łamanie praw pracowniczych i związkowych, ograniczanie wolności związkowych, zastraszanie pracowników i działaczy związkowych i wiele, wiele innych.

W kontekście organizowanej ogólnopolskiej manifestacji oraz sformułowanych żądań, jako reprezentacja środowiska nauki i szkolnictwa wyższego, chcemy zwrócić uwagę na sytuację jaka ma miejsce w Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowym Instytucie Badawczym.

Organizacja NSZZ „Solidarność” weszła w spór zbiorowy z dyrekcją IMGW 26 stycznia 2026 roku. Powodem sporu była odmowa współpracy ze związkami zawodowymi w zakresie wzrostu wynagrodzeń, transparentności procesów kadrowych, w tym przedstawienia związkom zawodowym planów reorganizacji oraz redukcji zatrudnienia, a także, brak poszanowania praw związkowych oraz działania o charakterze represyjnym wymierzone w działaczy związkowych. Jednak Pracodawca sporu nie uznał. Dodatkowo, w trakcie trwania sporu zbiorowego doszło do dyscyplinarnego zwolnienia Przewodniczącej Organizacji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w IMGW-PIB Agnieszki Harasimowicz, objętej szczególną ochroną prawną. Przewodnicząca skierowała do sądu skargę na decyzję Dyrektora IMiGW dotyczącą dyscyplinarnego zwolnienia Jej z pracy. Sąd Rejonowy w Gdyni IV Wydział Pracy wydał zabezpieczenie, na mocy którego Przewodnicząca NSZZ „Solidarność” w IMiGW – PIB może powrócić do pracy do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Podkreślić należy, że tego rodzaju decyzje sądowe stały się możliwe dzięki działaniom naszego związku – NSZZ „Solidarność”, który w czerwcu 2023 roku podpisał porozumienie z rządem Mateusza Morawieckiego. Jeden z punktów tej umowy dotyczył zmian w Kodeksie postępowania cywilnego i wprowadzenia zabezpieczenia sądowego, co wprowadziło realne wzmocnienie ochrony prawnej działaczy związkowych. Zwiększona ochrona pracowników szczególnie chronionych przed zwolnieniem zaczęła obowiązywać we wrześniu 2023 roku.

Zanim sąd wydał zabezpieczenie, w odpowiedzi na zwolnienie dyscyplinarne Przewodniczącej NSZZ „Solidarność” zorganizowała pikietę protestacyjną w obronie Przewodniczącej i w proteście na ogólną dramatyczną sytuację w IMiGW. Pikietą odbyła się 25 marca w Warszawie, pod Chrześcijańską Akademią Teologiczną, gdzie z okazji Dnia Meteorologii odbywało się spotkanie dyrekcji IMiGW z Ministerstwem Infrastruktury.

W pikiecie uczestniczyły liczne delegacje z całej Polski. Obecny był Region Gdański z Przewodniczącym Krzysztofem Doślą na czele, Region Małopolski i wiele innych delegacji z innych regionów Polski i branż.

Pokazaliśmy siłę „Solidarności” oraz wyraziliśmy zdecydowany sprzeciw wobec zwolnieniu Przewodniczącej „Solidarności” z IMiGW oraz poniżającemu i niegodnemu traktowaniu członków związku w Instytucie. W wolnej Polsce każdy głos sprzeciwu, każdy głos upominający się o prawa pracownicze, o prawo do godnego życia, do godnego wynagrodzenia, ma sens. To przykład, że presja ma sens!

Nie bądźmy bierni! Wstańmy z kanap! Walczmy o Polskę!

Weźmy udział w manifestacji 20 maja 2026 r.

Maria Sapor

fot. Protest „Solidarności” w Warszawie w obronie Agnieszki Harasimowicz z IMGW / solidarnosc.krakow.nl

NSZZ
SOLIDARNOŚĆ

DZIAŁANIA

KRAJOWEJ SEKCJI NAUKI NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Chrystus zmartwychwstał! Prawdę zmartwychwstał! Alleluja!

Drodzy Przyjaciele

Wielkanoc to czas triumfu życia.

Z tej okazji dzielimy się z Wami orędziem poranka wielkanocnego zawartym w słowach:

„Pokój wam!” (J 20, 19) oraz „Nie bójcie się!” (Mt 28, 5).

Życzymy, aby ten pokój stale gościł w Waszym domu, miejscu pracy i wypoczynku.

Życzymy odwagi i wiary, męstwa w trudnych chwilach oraz radości z pomnażania dobra, zwłaszcza jeśli to dobro służy potrzebującym.

Niech te Święta Wielkanocne odnowią i wzmocnią wewnętrzną harmonię, siłę i zdrowie oraz poczucie spełnienia w życiu osobistym i zawodowym, a także w działaniach prospołecznych.

Dziękujemy za Waszą obecność i solidarność.

Błogosławionych świąt Zmartwychwstania Pańskiego!

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”

***

Komunikat z posiedzenia Rady Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” posiedzenie w trybie zdalnym w dniu 5 marca 2026 r.

W posiedzeniu Rady KSN NSZZ „Solidarność” wzięło udział 22 członków Rady, 4 członków Komisji Rewizyjnej oraz 2 pracownice biura KSN. Posiedzenie odbyło się w formie zdalnej.

Podstawowe sprawy poruszane na posiedzeniu Rady dotyczyły następujących kwestii:

1. Sprawozdanie z wykonania budżetu w 2025 roku – skarbnik KSN kol. Maria Sapor przedstawiła informację o wykonaniu budżetu w roku 2025. Zwróciła uwagę na wpływy z odpisu branżowego 2%, na który ma wpływ liczba członków organizacji zrzeszonych w KSN. Odpis branżowy 2% Sekretariat Nauki i Oświaty dzieli pomiędzy sekcje proporcjonalnie do liczby członków zrzeszonych w sekcjach. Kol. Maria Sapor powiadomiła, że in-

formację o wysokości odpisu na 2025 rok Sekretariat NiO przekazał w grudniu 2025 roku. Zwróciła uwagę, że w dalszym ciągu niektóre organizacje zakładowe przekazują składki z opóźnieniem – składki należne w 2025 roku są przekazywane dopiero w styczniu 2026 roku. Przewodniczący Komisji Rewizyjnej kol. Tadeusz Kolenda poinformował o przeprowadzonej kontroli budżetu z końcowym wnioskiem o przyjęcie sprawozdania. Sprawozdanie z wykonania budżetu Sekcji w roku 2025 zostało przyjęte przez Radę KSN w drodze uchwały.

2. Preliminarz wpływów i wydatków na rok 2026 – skarbnik KSN kol. Maria Sapor przedstawiła propozycję preliminarza w zakresie wpływów i wydatków w 2026 roku. Skarbnik zreferowała zgłoszone przez komisje problemowe zapotrzebowanie na środki finansowe w związku z prowadzoną działalnością. Ponadto zwróciła uwagę, że w tym roku, będzie organizowane Walne Zebranie Delegatów KSN oraz Kongres Sekretariatu, na które należy zaplanować koszty zarówno na cele organizacji tych spotkań, jak i w pozycji delegacje. Rada podjęła uchwałę dotyczącą przyjęcia preliminarza wpływów i wydatków na rok 2026.

3. Przewodniczący KSN kol. Dominik Szczukocki poinformował, że organizacja zakładowa NSZZ „S” przy Uniwersytecie Pomorskim w Słupsku zgłosiła akces przystąpienia do Krajowej Sekcji Nauki. Rada KSN podjęła uchwałę o przyjęciu tej organizacji w poczet organizacji należących do KSN.

4. Przewodniczący KSN kol. Dominik Szczukocki poinformował o sytuacji w Instytucie Meteorologii, w którym łamane są prawa związkowe. Zaproponował przyjęcie stanowiska, w którym KSN sprzeciwia się bezprawnym działaniom Dyrekcji Instytutu. Sytuację szczegółowiej omówił kol. Marek Kisilowski, który zwrócił uwagę na podstawowe problemy związane z łamaniem praw pracowniczych, brakiem woli dialogu ze strony Dyrekcji oraz odbieraniem „Solidarności” kanałów komunikacyjnych z pracownikami, a także bezprawnym zwolnieniem Przewodniczącej Komisji Zakładowej, bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania wyjaśniającego. Kol. Marek Kisilowski zaproponował przyjęcie Stanowiska KSN w tej sprawie i przesłanie do Dyrekcji Instytutu oraz Ministerstwa, a także upublicznienie w mediach. Do Sądu Pracy już zostało zgłoszone postępowanie w sprawie zwolnienia Przewodniczącej. Region Gdański objął ją ochroną związkową. Stanowisko, wcześniej przyjęte przez Prezydium, zostało zarekomendowane Radzie KSN i pozytywnie przegłosowane. Ponadto, z okazji Dnia Meteorologa tj. 25 marca zaplanowana jest pikietą protestacyjna organizowana przez NSZZ „S” przed siedzibą Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, gdzie będą odbywały się uroczystości z okazji Dnia Meteorologa.

5. Kol. Andrzej Pietrzak, w imieniu RSN w Lublinie, zwrócił się z propozycją, aby KSN NSZZ „Solidarność” skierowała list do Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przydzielania wiz studentom spoza Europy. Zbliża się okres rekrutacji studentów zagranicznych, a obecne władze państwowe wprowadziły regulacje powodujące ograniczenia w możliwości studiowania przez nich w Polsce, co negatywnie wpływa na organizację pracy na uczelniach, ponieważ maleje liczba studentów z zagranicy podejmujących studia. W dyskusji głos zabrali koledzy: Marek Kisilowski, Jacek Jezierski, Janusz Szymków, Andrzej Staniek, Krzysztof Grześkowiak, Bogusław Dołęga. W dyskusji wskazywano przede wszystkim, że uczelnie niepubliczne wystawiają poświadczenia o podjęciu studiów dla osób z zagranicy nie interesując się ich dalszym losem i tym, czy w ogóle podejmują studia, co jest nadużyciem. Natomiast uczelnie publiczne np. medyczne nie mogą przyjmować studentów z zagranicy. To odbija się negatywnie na finansach uczelni, które nie mają dochodu z czesnego od tych studentów. Generalnie na wielu uczelniach nie są otwierane kierunki w języku angielskim, ponieważ studenci nie dostają wiz lub nie dostają ich na czas. W podsumowaniu dyskusji, stwierdzono, że sprawa zostanie przedstawiona przez Przewodniczącego KSN na Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. RSN w Lublinie przygotowuje materiał, który Przewodniczący przedstawi na posiedzeniu Prezydium RGNiSW.

6. Przewodnicząca Komisji ds. Interwencji kol. Beata Zięba zasygnalizowała zmiany zapisów w ustawie Kodeks Pracy. Największą rewolucją jest rozszerzenie katalogu okresów zaliczanych do stażu pracy. Do tej pory do stażu pracy wliczało się głównie umowy o pracę, okresy pobierania zasiłku dla bezrobotnych czy czas nauki. Od 1 stycznia 2026 roku do stażu pracy wliczane są również okresy prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, okresy wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub innych umów o świadczenie usług, okresy współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, czas pracy za granicą (odpowiednio

udokumentowany), członkostwo w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych. Kol. Beata Zięba wyjaśniła, że zapisy te budzą szereg niejasności i kontrowersji ze względu na różne interpretacje, a także konieczność rozróżnienia między stażem pracy a okresem składkowym. Szczególnie w sektorze publicznym staż pracy wpływa na szereg uprawnień pracowniczych, m.in. na dodatek stażowy, wysokość nagrody jubileuszowej, długość urlopu czy wysokość odprawy emerytalnej. W dyskusji głos zabrali koleżanki i koledzy: Iwona Jędrychowska, Dominik Szczukocki, Marek Kisilowski, Krystyna Andrzejewska, Janusz Szymków. Kol. Dominik Szczukocki zasugerował, aby zwrócić się do prawników w Regionach o pomoc w interpretacji dyskusyjnych zapisów (szczególnie w odniesieniu do nagród jubileuszowych).

7. Regulacje wynagrodzeń w 2026 roku – ze względu na inflację wyższą niż 3% uczelnie i instytuty PAN otrzymały zwiększone subwencje na rok 2026. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego dokonał podziału środków finansowych dla uczelni, które zostały przyznane w formie zwiększeń wysokości subwencji ze środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz badawczego. Przyznane środki finansowe przeznaczone są na podwyższenie wynagrodzeń brutto od 1 stycznia 2026 r. dla pracowników uczelni i pracowników instytutów naukowych PAN oraz międzynarodowych instytutów naukowych, średnio o 3% w odniesieniu do wykonania wynagrodzeń w tych uczelniach w roku 2024 (na podstawie sprawozdania budżetowego Rb-70 za IV kw. 2024 r.). W przyznanych kwotach uwzględniono również pochodne opłacane przez pracodawców będących płatnikami składek na ubezpieczenie społeczne oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Kol. Iwona Jędrychowska poinformowała, że Ministerstwo Zdrowia nie opublikowało jeszcze żadnego komunikatu o zwiększeniu subwencji z przeznaczeniem na wzrost wynagrodzeń. Niektóre uczelnie, które otrzymały już zwiększone subwencje, dokonały podziału tych środków w oparciu o porozumienie rektorów ze związkami zawodowymi. Porozumienia zawarto np. na UAM, Politechnice Poznańskiej, Uniwersytecie Warszawskim.

8. Lista czasopism – kol. Jacek Jezierski poinformował, że trwają prace nad opracowaniem listy czasopism punktowanych dla wszystkich dyscyplin.

9. Przewodniczący przypomniał, że Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” powołała w grudniu 2025 roku Sztab Akcji Protestacyjnej, który przygotowuje ogólnokrajową akcję protestacyjną w związku z narastającą falą zwolnień grupowych w Polsce, gwałtownym pogorszeniem warunków pracy w kluczowych sektorach gospodarki, a także w związku z systematycznym ignorowaniem głosu pracowników i brakiem dialogu społecznego. Wśród wielu postulatów „Solidarności” jest też postulat o niedostatecznym finansowaniu nauki i szkolnictwa wyższego oraz niezwłocznej i realnej waloryzacji płac w sektorze finansów publicznych. Przewodniczący zaproponował, aby organizacje należące do KSN włączyły się w akcję protestacyjną i zgłosiły propozycje form protestu. Materiały dotyczące protestu można znaleźć m.in. na stronie: www.solidarnoscjestwszedzie.tysol.pl

Opracowanie: M. Sapor, M. Kaczyńska

***

**Komunikat z posiedzenia
Prezydium Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
posiedzenie w trybie zdalnym w dniu 16.04.2026 r.**

W posiedzeniu Prezydium KSN NSZZ „Solidarność” wzięło udział 15 członków Prezydium, 2 członków Komisji Rewizyjnej oraz pracownica biura KSN. Posiedzenie odbyło się w formie zdalnej.

Podstawowe sprawy poruszane na posiedzeniu Prezydium dotyczyły następujących kwestii:

1. Przewodniczący KSN kol. D. Szczukocki poinformował, że odbyły się spotkania Zespołu ds. zmian w ustawie o szkolnictwie wyższym, na których pracowano nad propozycjami zmian przesłanymi przez różne gremia. Prace mające na celu opracowanie propozycji zmian w ustawie dobiegają końca. Propozycje zmian opracowane przez Zespół zostaną przedstawione do dyskusji w środowisku akademickim.

2. Przewodniczący poinformował, że 25 marca odbyła się pikiet w obronie bezpodstawnie zwolnionej dyscyplinarnie Przewodniczącej NSZZ „Solidarność” w IMiGW, w której udział wzięli przedstawiciele „Solidarności” z różnych organizacji.

3. Sztab Akcji Protestacyjnej Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” organizuje 20 maja br. w Warszawie ogólnokrajową manifestację protestacyjną w związku z narastającą falą zwolnień grupowych w Polsce, gwałtownym pogorszeniem warunków pracy w kluczowych sektorach gospodarki, a także w związku z systematycznym ignorowaniem głosu pracowników i brakiem dialogu. Przewodniczący zaproponował, aby przedstawiciele KSN wzięli udział w tej manifestacji. Został powołany Zespół (5 osób), który zajmie się sprawami organizacyjnymi, w tym m.in. przygotowaniem banerów, transparentów, znaków identyfikujących KSN, itd. W dyskusji głos zabrali: kol. M. Sapor, kol. K. Pszczółka, kol. J. Lisok.

W związku z organizowanym marszem protestacyjnym w dniu 20 maja, Przewodniczący zaproponował przeniesienie zdalnego posiedzenia Prezydium z 28 maja na 19 maja w formie stacjonarnej w biurze KSN w Warszawie, aby ułatwić członkom Prezydium udział w tym marszu.

4. Komisja ds. Szkoleń organizuje 12 maja w godz. 9.00–11.30 szkolenie dotyczące zmian w Kodeksie Pracy. Szkolenie odbędzie się w trybie zdalnym.

5. 13 czerwca odbędzie się w Warszawie Walne Zebranie Delegatów KSN przypadające w połowie kadencji. Spotkanie odbędzie się na Politechnice Warszawskiej. Przewodniczący przypomniał o przygotowaniu i przesłaniu sprawozdań przez Przewodniczących wszystkich komisji Rady. Komisja Wyborcza zaczęła już pracę. W najbliższych dniach zostanie wysłany komunikat do wszystkich delegatów. Program zjazdu zostanie podany w komunikacie. Wstępnie zaplanowano, że obrady odbędą się w godz. 10.30–16.00.

6. Kol. B. Dołęga poruszył problem naliczania stażu pracy pracownikom uczelni. Zgodnie ze znowelizowanym Kodeksem Pracy uczelnie powinny przeliczyć pracownikom staż pracy i wypłacić należne wynagrodzenie.

Opracowanie: M. Sapor, M. Kaczyńska

***

Komisja ds. Interwencji – Plagiat

Plagiat to za *Słownikiem wyrazów obcych PWN* „1.Przywłaszczenie cudzego utworu lub pomysłu twórczego, wydanie cudzego utworu pod własnym nazwiskiem. 2. Dosłowne zapożyczenie z cudzego dzieła opublikowane jako oryginalne i własne”¹.

Trzeba tu doprecyzować pojęcie „oryginalności”. Słownik terminów literackich definiuje to pojęcie jako „właściwość rozwiązania twórczego polegająca na tym, że ma ono charakter swoisty, samodzielny, niesprowadzalny do ujęć już znanych ani też do wzorów takich ujęć”².

Władysław Kopaliński natomiast uznaje plagiat za kradzież literacką, artystyczną, naukową³. Grzegorz Sołtyśiak ujmuje plagiat jako „świadomą kradzież twórczości, pomysłu lub idei w całości lub w części i przypisanie sobie autorstwa tegoż”⁴.

W kodeksie cywilnym art. 23 i 24 chroni twórczość artystyczną, wynalazczą i racjonalizatorską przewidując odpowiedzialność za naruszenie czy zagrożenie tych dóbr osobistych.

Ustawa o prawie autorskim przewiduje także odpowiedzialność za plagiat począwszy od jej art.115. Pojmuje utwór jako każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

Zdaniem Anny Gereckiej-Żołyńskiej problemem w procesie karnym jest określenie indywidualnego charakteru i oryginalności utworu⁵. Przez słowo „indywidualny” należy rozumieć „nowy, różniący się od innych utworów o podobnej tematyce, zaś „oryginalny” to przede wszystkim nie wzorujący się na innych dziełach, posiadający nowatorskie ujęcie tematu”⁶.

Wszystkie te definicje są potrzebne by doprecyzować, co jest przedmiotem ochrony.

Tzw. plagiat akademicki jest problemem dla całego środowiska naukowego. W art.195 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce mówi się, iż „w przypadku gdy osoba ubiegająca się o stopień doktora przypisała sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, podmiot doktoryzujący stwierdza nieważność decyzji o nadaniu stopnia”⁷.

Art. 275 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce mówi, iż „Nauczyciel akademicki podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienie dyscyplinarne stanowiące czyn uchybiający obowiązkowi nauczyciela akademickiego lub godności zawodu nauczyciela akademickiego” a takim czynem może być plagiat.

Zgodnie z art.287 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie „w przypadku czynu polegającego na:

- 1) przywłaszczeniu sobie autorstwa albo wprowadzeniu w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania;
- 2) rozpowszechnieniu, bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy, cudzego utworu w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania;
- 3) rozpowszechnieniu, bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy, cudzego artystycznego wykonania albo publicznym zniekształceniu takiego utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu lub nadania;
- 4) naruszeniu cudzych praw autorskich lub praw pokrewnych w sposób inny niż określony w pkt 1–3;
- 5) sfałszowaniu badań naukowych lub ich wyników lub dokonaniu innego oszustwa naukowego;

Natomiast Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8.6.2022 r. określa szczegółowy tryb prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia co może być przydatne przy odpowiedzialności za plagiat⁸.

Plagiatem też zajmują się konwencje międzynarodowe. Przede wszystkim trzeba wspomnieć konwencję berneńską z 9.9.1886 r. chroniącą prawa autorskie, Konwencję Rzymską z 1961 r. oraz Traktat Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO).

Bibliografia:

- 1 Słownik wyrazów obcych, Warszawa 2002 za G.Sołtysiak „Plagiat. Zarys problemu” Warszawa 2009 s. 7.
- 2 Słownik terminów literackich, Wrocław-Warszawa 1988 za G.Sołtysiak „Plagiat. Zarys problemu” Warszawa 2009 s. 7.
- 3 W. Kopaliński, Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem, Warszawa 2007 za G.Sołtysiak op. cit. S.7.
- 4 G. Sołtysiak, „Plagiat. Zarys problemu” Warszawa 2009 s. 10.
- 5 A.Gerenska-Żołyńska, Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w polskim procesie karnym, Toruń 2002, s. 23.
- 6 G. Sołtysiak, op. cit. s. 16.
- 7 Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 z późn zmianami).
- 8 Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8.6.2022 r. określa szczegółowy tryb prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarci (Dz.U. 2022 poz. 1236).

***

Komisja ds. Szkoleń zaprasza na szkolenie „Zmiany w Kodeksie Pracy”

ZMIANY W KODEKSIE PRACY

DR AGNIESZKA LENATROWICZ-ŁYSIK

12.05.2026

GODZ. 9:00-11.30

szkolenie online - platforma ClickMeeting

ZAREJESTRUJ SIĘ
DECYDUJE KOLEJNOŚĆ ZGŁOSZEŃ

- NOWE ZASADY REJESTROWANIA I STOSOWANIA POROZUMIEŃ ZBIOROWYCH,
- PRZECIWDZIAŁANIA MOBBINGOWI, DYSKRYMINACJI ORAZ INNYM FORMOM PRZEMOCY W MIEJSCU PRACY
- OBOWIĄZEK STOSOWANIA OBIEKTYWNYCH I NEUTRALNYCH KRYTERIÓW WARTOŚCIOWANIA PRACY JAKO PODSTAWY USTALANIA WYNAGRODZEŃ

NSZZ
SOLIDARNOŚĆ
KRAJOWA SEKCJA NAUKI

NSZZ
SOLIDARNOŚĆ
KOMISJA KRAJOWA

ZE STRONY KOMISJI KRAJOWEJ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

www.solidarnosc.org.pl

Ogólnopolska manifestacja protestacyjna NSZZ „Solidarność” 20 maja 2026 r.

W historycznej Sali BHP Stoczni Gdańskiej 22 kwietnia odbyła się konferencja prasowa, podczas której Przewodniczący NSZZ „Solidarność” Piotr Duda zapowiedział wielki protest „Solidarność”, który odbędzie się 20 maja w samo południe na Placu Zamkowym w Warszawie. Protest odbędzie się pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków”.

Szef „Solidarność” podkreślił, że sytuacja na rynku pracy jest obecnie w Polsce dramatyczna i ma to związek szczególnie ze zwolnieniami grupowymi, które oznaczają często de facto likwidację niektórych zakładów pracy. Wskazał, że bezrobocie w niektórych regionach sięga już kilkunastu procent. Jak podkreślił Przewodniczący NSZZ „S” Piotr Duda. „Solidarność” nie może dłużej przyglądać się biernie tym problemom. Zdaniem P. Dudy „S” chciała i nadal chce rozmawiać z rządem na te tematy, jednak dialog społeczny został przez Pana Premiera zamknięty. Przewodniczący Solidarności zaznaczył, że ludzi pokrzywdzonych przez rząd Donalda Tuska jest coraz więcej i że największy polski związek zawodowy gromadzi ich pod swoimi sztandarami, żeby wspólnie protestować.

Manifestacja „Solidarność” i środowisk, które popierają żądania „Solidarność” będzie wyrazem protestu i niezadowolenia z tego co dzieje się obecnie w Polsce. Zastępca przewodniczącego Komisji

Krajowej NSZZ „Solidarność” Bartłomiej Mickiewicz przekazał zaproszenie na marsz do wszystkich, którym zależy na zmianie obecnej sytuacji.

fot. solidarnosclublin.pl

***

Wyrok bezwzględnej więzienia dla Adama Borowskiego

Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” oraz związkowcy w całym kraju z oburzeniem przyjęli informację o skazaniu na karę bezwzględnego pozbawienia wolności Adama Borowskiego, legendarnego działacza „Solidarność”, więźnia politycznego w czasach PRL i osoby, która przez lata narażała zdrowie i życie w walce z systemem komunistycznym. fot. klubygp.pl

Legendarny działacz opozycji antykomunistycznej został skazany na pół roku bezwzględnego więzienia za krytykę Romana Giertycha. Z dostępnych informacji wynika, że sprawa ma charakter prywatnoskargowy, a oskarżycielem prywatnym jest poseł Koalicji Obywatelskiej i adwokat Roman Giertych.

Roman Giertych miał zarzucić Borowskiemu, że pomówił go „o takie postępowanie, które mogło poniżyć go w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla zawodu adwokata”. Sprawa trafiła do Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia, II Wydział Karny. Wskazano, że postępowanie dotyczyło czynu z art. 212 §2 Kodeksu karnego. Według informacji podanych przez stację, Roman Giertych miał także domagać się zapłaty 200 tys. zł.

W Spale, 25 marca odbyło się posiedzenie Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”. Jedną z pierwszych decyzji członków KK było przyjęcie stanowiska ws. bezwzględnego więzienia dla Adama Borowskiego.

Komisja Krajowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” przyjęła stanowisko, w którym stanowczo potępiała skandaliczną decyzję o osadzeniu w zakładzie karnym Adama Borowskiego, legendarnego działacza naszego Związku.

Pełna treść stanowiska:

Stanowisko Prezydium KK nr 1/26 ws. wyroku bezwzględnego więzienia dla Adama Borowskiego

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” z oburzeniem przyjęło informację o skazaniu na karę bezwzględnego pozbawienia wolności Adama Borowskiego, legendarnego działacza Solidarności, więźnia politycznego w czasach PRL i osoby, która przez lata narażała zdrowie i życie w walce z systemem komunistycznym.

Adam Borowski jest dziś człowiekiem ponad siedemdziesięcioletnim, który przeszedł udar, a obecnie walczy z nowotworem.

Uderzenie w postać tak ważną dla Solidarności, ale także dla całej historii Polski, jest skandalem i budzi poważne wątpliwości co do intencji i priorytetów aparatu państwowego. W demokratycznym państwie prawa siłę instytucji mierzy się bowiem tym, czy potrafią one działać sprawiedliwie, proporcjonalnie i z poszanowaniem ludzkiej godności – także wobec tych, którzy są dla nich niewygodni lub kontrowersyjni.

Takie działania, jak wczorajszy wyrok wobec Adama Borowskiego, podkopują zaufanie obywateli do państwa, rodzą nieufność i przekonanie, że prawo staje się narzędziem bieżącej polityki, a nie bezstronnym mechanizmem ochrony porządku publicznego. W dłuższej perspektywie taka praktyka osłabia autorytet instytucji i pogłębia społeczne podziały.

***

XXVI Ogólnopolska Droga Krzyżowa Ludzi Pracy

Tradycyjnie w ostatni piątek przed Niedzielą Palmową tj. 27 marca odbyła się XXVI Ogólnopolska Droga Krzyżowa Ludzi Pracy. Rozpoczęła się w kościele św. Stanisława Kostki w Warszawie, przy grobie bł. ks. Jerzego Popiełuszki, gdzie uczestnicy modlili się w intencji świata pracy (fot. kspnszz.org).

Hasłem tegorocznej Drogi Krzyżowej było „Owoce ziemi i pracy rąk ludzkich”. Droga krzyżowa wyruszyła na ulice Żoliborza po mszy św. w Kościele Świętego Stanisława Kostki. Rozważania do kolejnych stacji przygotowali członkowie stowarzyszenia „Wspólnota i Pamięć”. Zostały one odczytane przez przedstawicieli różnych zawodów, m.in.: strażaków, kolejarzy,

nauczycieli, pracowników służby zdrowia i funkcjonariuszy służb mundurowych. Podczas każdego z rozważań wspominano także ofiary „Golgoty Wschodu”, czyli Polaków pomordowanych na Kresach i Wschodzie przez przedstawicieli zbrodniczych ideologii.

Centralnym punktem wydarzenia było rozważanie męki Chrystusa w kontekście ludzkiego cierpienia i wysiłku codziennej pracy. Uczestnicy podkreślali, że krzyż, choć trudny, może być źródłem nadziei i siły. Rozważania

koncentrowały się na wyzwaniach współczesnego świata pracy. Przy poszczególnych stacjach podkreślano trudności, z jakimi mierzą się pracownicy – niepewność zatrudnienia, brak stabilizacji, presję ekonomiczną czy konflikt między życiem zawodowym a rodzinnym. Jednocześnie wskazywano na potrzebę solidarności, uczciwości i wzajemnego wsparcia. W modlitwach często powracał motyw odpowiedzialności za drugiego człowieka oraz troski o sprawiedliwe warunki pracy.

Ogólnopolska Droga Krzyżowa Ludzi Pracy to szczególna forma modlitwy w intencji ludzi pracy, ich rodzin i wszystkich doświadczających trudów życia zawodowego. Nawiązuje do dziedzictwa bł. ks. Jerzego Popiełuszki, który w swojej posłudze kapłańskiej podkreślał godność pracy i solidarność społeczną. Została zorganizowana przez: Komisję Krajową NSZZ „Solidarność”, NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze oraz Sanktuarium Diecezjalne Błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie.

W tegorocznej Drodze Krzyżowej uczestniczyli przedstawiciele władz Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność", przedstawiciele władz Zarządu Regionu Mazowsze NSZZ "S", przedstawiciele poszczególnych Regionów i Branż Związku oraz liczni członkowie i sympatycy Solidarności, poczty sztandarowe organizacji związkowych, a także wierni i mieszkańcy stolicy. W tym roku w Drodze Krzyżowej wzięli również udział rolnicy związani z Solidarnością RI.

***

Nowelizacja ustawy o PIP

Prezydent Karol Nawrocki, w czwartek 2 kwietnia, podpisał nowelizację ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy (PIP), ale skierował ją do następczej oceny Trybunału Konstytucyjnego. Prezydent powiedział, że zdecydował się podpisać ustawę po rekomendacji, jaką otrzymał od NSZZ „Solidarność”.

W ostatnich dniach toczyły się rozmowy pomiędzy Związkiem a Kancelarią Prezydenta dotyczące kształtu nowelizacji i potrzeby wprowadzenia zmian. Przedstawiciele „Solidarności”, którzy wcześniej zgłaszali liczne uwagi do projektu, przekazali, że w toku tych rozmów obie strony doszły do wniosku, że dla dobra pracowników i w trosce o prawidłowe działanie Państwowej Inspekcji Pracy lepiej teraz wdrożyć ustawę w życie, a potem szybko znowelizować te jej elementy, które są z punktu widzenia Związku niewłaściwe.

Regulacje zakładają min., że inspektor pracy – w razie stwierdzenia nieprawidłowości – będzie mieć możliwość w pierwszej kolejności wydania polecenia dot. funkcjonowania umowy cywilnoprawnej lub niezawarcia umowy o pracę – w sytuacji gdy w stosunku prawnym łączącym strony dominują cechy stosunku pracy. Jeśli polecenie nie zostanie wykonane, inspektor będzie mieć możliwość wystąpienia do okręgowego inspektora pracy o wszczęcie postępowania administracyjnego, które może zakończyć się wydaniem decyzji o przekształceniu umowy lub skierowaniem powództwa do sądu o ustalenie istnienia stosunku pracy.

Wcześniej partnerzy społeczni, a także niektórzy posłowie podkreślali, że nowelizacja nie została rzetelnie skonsultowana. Przypomnijmy, projekt posłano do konsultacji dopiero po interwencji przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Piotra Dudy i wyznaczono siedem dni na przesłanie opinii. To, jak twierdzili przedstawiciele Solidarności, stanowczo za mało, by przeprowadzić gruntowną analizę projektu. Wokół projektu nie przeprowadzono także rzetelnej debaty choćby na forum Rady Dialogu Społecznego. Przedstawiciele Solidarności podkreślali ponadto, że projekt nie wprowadza oczekiwanych przez środowisko pracownicze zmian.

Prezydent zapowiedział, że będzie dążył do tego, by ustawę znowelizowano, a w jej toku uwzględniono uwagi NSZZ „Solidarność”. Ponadto Prezydent podkreślił, że należy rozpocząć niezwłocznie prace nad nowelizacją tej ustawy i uwzględnić przy tym uwagi NSZZ „Solidarność” oraz przywrócić pełny dialog społeczny. Bez tego to prawo nie będzie dobrze funkcjonować. Będzie tylko generowało napięcia i konflikty.

***

„W obronie godności zawodu nauczyciela”

W Gdańsku, 14 kwietnia odbyła się konferencja zorganizowana przez Międzyregionalną Sekcję Oświaty i Wychowania NSZZ „S” z Regionu Gdańskiego oraz Krajową sekcję Oświaty i wychowania NSZZ „S” pt. „W obronie godności zawodu nauczyciela”. Podczas konferencji zaprezentowano i dyskutowano wyniki ankiet przeprowadzonych wśród pomorskich nauczycieli. Wśród spraw, które powinny ulec uporządkowaniu, na pierwszym miejscu wskazano wynagrodzenia i ich system, na dalszych miejscach znalazły się – zbyt duża liczba uczniów z dysfunkcjami, i brak wsparcia ze strony specjalistów, a także zbyt często wprowadzane zmiany w prawie oświatowym. Natomiast wśród problemów, z którymi borykają się nauczyciele na pierwszym miejscu wskazano stres i zmęczenie, na drugim – biurokrację, na trzecim – zachowanie uczniów na lekcjach, dalej – konflikty z rodzicami i ich roszczeniowość. Na zakończenie obrad, zebrani skierowali list do Ministerstwa Edukacji Narodowej zawierający 13 pytań ujmujących wskazania i zagrożenia, przed którymi stoją dziś nauczyciele.

***

Posiedzenie plenarne Rady Dialogu Społecznego

20 kwietnia odbyło się plenarne posiedzenie Rady Dialogu Społecznego podczas którego dyskutowano o reformie prawa pracy przez pryzmat problemów rynku pracy (fot. M. Żegliński – solidarnosc.org.pl).

W toku dyskusji, z ramienia „Solidarności” wypowiedziała się Andrzej Kuchta, który podkreślił, że zmiany w prawie są potrzebne, jednak kierunek tych zmian w większości nie wynika z własnej inicjatywy władz państwowych, podyktowanej poczuciem odpowiedzialności za rynek pracy i troską o jego jakość, ale wymogami wdrożenia dyrektyw Unii Europejskiej.

Reforma prawa pracy, nad którą pracuje RDS, nie może być jedynie technicznym projektem przepi-

sów. Dla ludzi pracy, jest to walka o fundamentalne wartości – o bezpieczeństwo i stabilność zatrudnienia. „Dzisiejszy rynek pracy oferuje elastyczność, ale zbyt często odbywa się to kosztem pracownika. Nadużywane są kontrakty B2B tam, gdzie faktycznie powinien istnieć stosunek pracy. Nie jest to przejaw nowoczesności, lecz ucieczka od odpowiedzialności” – podkreślił przewodniczący Kuchta.

Przewodniczący Kuchta zaapelował o prawdziwy dialog społeczny. Podkreślił, że dialog społeczny nie może polegać wyłącznie na informowaniu partnerów społecznych o gotowych rozwiązaniach. Takie podejście osłabia sens funkcjonowania instytucji dialogu społecznego. Dialog oznacza negocjacje, czas na analizę oraz gotowość rządu do modyfikowania swoich propozycji. Tego dziś brakuje. Nie są dotrzymane ustawowe terminy konsultacji, a same konsultacje mają często charakter pozorny – decyzje zapadają wcześniej, a partnerzy społeczni są stawiani przed faktem dokonanym – podkreślał A. Kuchta. Jego zdaniem „Solidarność” chce nowoczesnego rynku pracy, ale takiego, w którym elastyczność idzie w parze z bezpieczeństwem. Rynek pracy powinien opierać się na rzeczywistym dialogu społecznym oraz silnych układach zbiorowych pracy. Sama ustawa o układach zbiorowych nie przyniesie efektów, jeśli nie będzie wsparta realnymi działaniami rządu – powiedział Andrzej Kuchta. W swoich wystąpieniach A. Kuchta przekonywał, że przedstawiony plan wzmocnienia rokowań zbiorowych pozostaje na razie dokumentem bez praktycznego przełożenia. Jak twierdził, na razie nie towarzyszą mu konkretne działania, które rzeczywiście wzmocniłyby pozycję pracowników w negocjacjach.

Przewodniczący poruszył także temat regulacji dotyczących pracy platformowej. Według niego dyskusja wokół nich pokazuje, jak trudne jest wypracowanie rozwiązań zapewniających pracownikom bezpieczeństwo i stabilność. Ponadto zaapelował, aby odpowiedzieć najpierw na fundamentalne pytanie: jakiego państwa chcemy? Czy takiego, które konkuruje niskimi kosztami pracy, czy nowoczesnego państwa opartego na wiedzy i szacunku dla pracy? Gospodarka to nie tylko liczby, ale przede wszystkim ludzie. Bez pracownika, który czuje się bezpieczny i doceniony, nie ma silnego państwa – podsumował przewodniczący. W wypowiedziach innych

przedstawiciele strony społecznej wybrzmiewała potrzeba wzmocnienia dialogu społecznego, a także takiej formuły prac nad projektami, które zakładają rzeczywistą dyskusję i możliwość osiągnięcia kompromisu.

***

Kongres Pracy 2026 – debaty o świecie pracy z perspektywy pracowników

22 kwietnia 2026 r. w historycznej Sali BHP Stoczni Gdańskiej, z udziałem NSZZ „Solidarność” odbył się Kongres Pracy, który jest jednym z najważniejszych punktów debaty o przyszłości rynku pracy w Polsce. W obliczu dynamicznych zmian gospodarczych i społecznych jego organizatorzy stawiają w centrum pracownika i jego prawa oraz bezpieczeństwo zawodowe.

Kluczowe tematy Kongresu Pracy 2026 to Zielony Ład, rynek pracy – odpowiedź na wyzwania współczesnego rynku pracy i migracja. Organizatorzy zwracali uwagę, że transformacja klimatyczna i wdrażanie polityk takich jak Europejski Zielony Ład nie mogą odbywać się kosztem pracowników.

Kongres Pracy skoncentrował się na perspektywie pracowników oraz związków zawodowych oraz współczesnych problemów świata pracy. Kongres był przestrzenią do rozmowy o tym, jak wiele politycznych regulacji działa na szkodę pracowników. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele związków zawodowych, politycy, eksperci ekonomiczni oraz liderzy opinii publicznej. Wśród prelegentów był również przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Piotr Duda.

Panel główny pt. „Zielony Ład – największe zagrożenie świata pracy” skupiał się na wpływie polityki klimatycznej na zatrudnienie i bezpieczeństwo pracowników.

Panel Rynek pracy 2026 – eksperci i przedstawiciele różnych środowisk analizowali aktualną sytuację i przyszłe trendy na rynku pracy.

Dyskusja „Pensja w euro czy złotych?” dotyczyła potencjalnych skutków przyjęcia wspólnej waluty dla pracowników i gospodarki.

Panel „Migracja a zatrudnienie” poświęcony był m.in. o obecności Ukraińców na polskim rynku pracy, problemom integracji, konkurencji i relacji społecznych.

W debacie udział wzięli m.in.:

- Bartłomiej Mickiewicz (zastępca przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność")
- Karol Rabenda (Kancelaria Prezydenta RP)
- prof. Zbigniew Krysiak (Instytut Myśli Schumana)
- Mateusz Piotrowski (Stowarzyszenie Pacjent Europa)

ZWOLNIENIA I PROTESTY W POLSCE

Protest głodowy pracowników kopalni Solino

Pracownicy kopalni Solino 15 marca podjęli protest głodowy w obronie polskiego bezpieczeństwa energetycznego w formie rotacyjnej. Wszyscy pracownicy, którzy rozpoczęli głodówkę 15 marca, musieli zostać zmienieni przez swoich kolegów z powodów zdrowotnych.

Jak informują strajkujący, nie protestują dla rozgłosu, ale rozpaczliwie próbują obronić przyszłość zakładu, miejsca pracy i sens wieloletniego wysiłku całych pokoleń pracowników oraz bezpieczeństwo energetyczne Polski. Związkowcy zaapelowali po raz kolejny o „natychmiastowe, odpowiedzialne i realne działania” już teraz, bo „każda kolejna godzina tej obojętności może kosztować więcej, niż wielu dziś chce przyznać”.

W piśmie do premiera Tuska i ministra Motyki prowadzący głodówkę napisali, że „od lat strona społeczna alarmuje, że dochodzi do systematycznego osłabiania krajowego kompleksu sodowo-solnego oraz zaplecza technologicznego niezbędnego do budowy i utrzymania podziemnych magazynów surowców energetycznych”. Proces ten uderza nie tylko w miejsca pracy i stabilność gospodarczą regionu, ale również w bezpieczeństwo surowcowe, przemysłowe i energetyczne Rzeczypospolitej Polskiej – podkreślili.

W swoich postulatach pracownicy domagają się 1) „bezwzględnego przejęcia przez Skarb Państwa kontroli nad strategicznymi aktywami Qemetica związanymi z produkcją sody, soli oraz budową i utrzymaniem systemów magazynowych” 2) przedłożenia przez Radę Ministrów rządowego programu dla kompleksu energetycznego na Kujawach w celu zagospodarowania złóż Łanięta, Lubień i Damasławek, 3) programu przewidującego wykorzystanie tych złóż dla potrzeb krajowego kompleksu energetyczno-solno-sodowego, w szczególności pod budowę magazynów kawernowych gazu, paliw płynnych, ropy naftowej oraz innych nośników energii, w tym wodoru – dodali, 4) budowy warzelni soli i natychmiastowego wstrzymania wszelkich działań prowadzących do „nieodwracalnej likwidacji, demontażu lub wyprzedaży infrastruktury o znaczeniu strategicznym”, 5) powstrzymania dalszej degradacji majątku, który może być niezbędny dla interesu publicznego (Oddział Produkcji Soli obecnie nie prowadzi przetwórstwa soli z powodu braku podstawowego surowca, a około jednej czwartej załogi pozostaje realnie zagrożone zwolnieniem, 6) powołania spółki celowej z udziałem Skarbu Państwa oraz z udziałem m.in. spółek państwowych z sektora energii. Celem takiej spółki miałyby być przejęcie i zabezpieczenie strategicznych aktywów, koordynacja zagospodarowania złóż, budowa warzelni, realizacja programu budowy magazynów kawernowych, a także ochrona miejsc pracy i utrzymanie kompetencji technologicznych w regionie.

Prowadzący głódówkę chcieliby także, aby rząd przedstawił pełną informację „dotyczącą losów rynków sodowych obsługiwanych wcześniej przez Qemetica w Janikowie i w Rumunii”.

Protestujący oświadczyli, że nie wyrażają zgody na dalsze demontowanie kompleksu sodowo-solnego, który stanowi zaplecze dla bezpieczeństwa energetycznego państwa. Jak zaznaczyli, Państwo nie może pozostawać bierne wobec utraty kontroli nad infrastrukturą, złożami i rynkami, które mają znaczenie strategiczne.

Oświadczyli też, że zwrócili się do NSZZ „Solidarność” przy Inowrocławskich Kopalniach Soli „Solino” o reprezentowanie ich przed organami administracji publicznej, pracodawcą, a także innymi podmiotami w sprawach związanych z protestem.

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” 25 marca, podczas posiedzenia w Spale wyraziła pełne poparcie dla protestu głodowego podjętego przez pracowników Inowrocławskich Kopalni Soli Solino S.A. w Inowrocławiu oraz dla przedstawionych przez nich postulatów „Wołanie o odpowiedzialność państwa”. W piśmie podkreślono, że Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” podziela stanowisko pracowników, iż kompleks sodowo-solny oraz infrastruktura związana z eksploatacją złóż soli i budową podziemnych magazynów kawernowych nie mogą być traktowane wyłącznie przez pryzmat doraźnego rachunku ekonomicznego, ponieważ są to aktywa o znaczeniu strategicznym, powiązane bezpośrednio z bezpieczeństwem energetycznym państwa, stabilnością rynku paliw i gazu, ciągłością dostaw nośników energii, a także z utrzymaniem miejsc pracy oraz unikalnych kompetencji technologicznych.

W ocenie przedstawicieli „Solidarności” obowiązkiem władz jest niezwłoczne podjęcie działań ostonowych, naprawczych i systemowych. Dotyczy to, jak tłumaczy związkowcy, zarówno ochrony majątku o znaczeniu strategicznym, jak i zabezpieczenia zatrudnienia, utrzymania ciągłości technologicznej oraz powstrzymania procesów degradacyjnych, które mogą mieć skutki nieodwracalne.

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” zaapelowała również do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Energii oraz właściwych organów państwa o natychmiastowe podjęcie rozmów ze stroną społeczną i przedstawienie wiążącego planu działań. Jerzy Gawęda, przewodniczący Solidarności w Inowrocławskich

Kopalniach Soli Solino SA, poinformował, że protestujący mimo słabości ciała nadal są silni duchem. Wskazał, że nieodpowiedzialna jest postawa rządzących, którzy rozważają, czy zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego obywatelom (a taką gwarancję dawałby możliwy do zbudowania w Solinie duży kompleks energe-

tyczny pozwalający na bezpieczne magazynowanie ogromnych ilości paliwa, co w sytuacji kryzysowej jest bezcenne) jest w ogóle opłacalne. Bezpieczeństwo energetyczne nie ma przecież ceny. Zaznaczył, że protest w Solinie przebija się do świadomości obywateli, ponieważ „matematyka nie kłamie” i każdy może sprawdzić, jakie są obecnie ceny paliwa.

fot. Solidarność – kopalnia soli "Solino"

***

Pogotowie strajkowe w Polskiej Grupie Górniczej

8 kwietnia br. związki zawodowe działające w Polskiej Grupie Górniczej (PGG) ogłosiły pogotowie strajkowe. Pismo w tej sprawie zostało skierowane do premiera Donalda Tuska i ministra energii Miłosza Motyki. Związkowcy alarmują, że pieniądze na funkcjonowanie spółki wystarczą tylko do czerwca 2026 r.

Pogotowie strajkowe zostało ogłoszone w związku z upływem terminu przedstawienia przez stronę rządową rozwiązań dla branży górniczej mających pozwolić na dalsze funkcjonowanie kopalń i zakładów górniczych. Związkowcy zobowiązali swoich przedstawicieli w jednostkach organizacyjnych PGG S.A. do powołania Sztabów Protestacyjno-Strajkowych. Pod dokumentem informującym o pogotowiu strajkowym, które skierowane zostało do prezesa Rady Ministrów, widnieją podpisy liderów 12 organizacji związkowych.

Rząd przełożył rozmowy strony społecznej z przedstawicielami rządu na temat dalszego funkcjonowania PGG na 8 kwietnia. Spotkanie dotyczące sytuacji w Polskiej Grupie Górniczej zostało odwołane. 9 kwietnia br. Miłosz Motyka, minister energii na 20 kwietnia zaprosił do stolicy 12 szefów branżowych związków zawodowych na spotkanie w sprawie finansowania sektora górnictwa kamiennego w 2026 roku.

W kopalniach i zakładach górniczych przygotowywane są sztaby protestacyjno-strajkowe.

Polska Grupa Górnicza to największy producent węgla kamiennego w Polsce i Unii Europejskiej. Spółka posiada 7 kopalń i zatrudnia 35 tysięcy osób. W tym roku zakłada zmniejszenie zatrudnienia o 14 proc., to jest o 5 tysięcy pracowników. Ostatnio, **1 kwietnia br. po 127 latach funkcjonowania kopalnia KWK Wujek zakończyła działalność.**

Środki finansowe z budżetu państwa na redukcję zdolności produkcyjnych spółek węglowych zostały zagwarantowane w Umowie Społecznej z 2021 roku. Mają one umożliwić transformację a w efekcie likwidację sektora wydobywczego węgla, rozpisaną do 2049 roku. Tymczasem, jak już informowaliśmy, Tauron przygotowuje propozycję wykorzystania bloków klasy 200 MW po 2028 r., w perspektywie lat 2030–35.

W czwartek, 9 kwietnia, organizacje związkowe działające w Południowym Koncernie Węglowym S.A. powołały Sztab Protestacyjno-Strajkowy. Jednocześnie zobowiązały swoich przedstawicieli w poszczególnych zakładach górniczych do utworzenia lokalnych sztabów.

W piątek, 10 kwietnia, w zakładach górniczych: ZG Sobieski, ZG Janina oraz ZG Brzeszcze, działające tam związki zawodowe powołały swoje sztaby, o czym poinformowały Dyrektorów ds. Pracy oraz oflagowały zakłady.

Decyzja o powołaniu sztabów zapadła po upływie terminu, w którym strona rządowa miała przedstawić konkretne rozwiązania dotyczące przyszłości górnictwa oraz realizacji zapisów Umowy Społecznej.

Strona rządowa odwleka termin spotkania. Obecnie związkowcy zostali zaproszeni na 20 kwietnia, jednak ich cierpliwość się wyczerpała. W związku z tym zarówno w PGG, jak i w Południowym Koncernie Węglowym S.A., powołano Sztaby Protestacyjno-Strajkowe.

fot. Dział Informacji NSZZ „S” w ZG Sobieski – ZG Sobieski

„Razem dla Polski i Polaków”

„Solidarność” manifestowała w Nowym Sączu

11 kwietnia, ulicami Nowego Sącza, przeszedł Marsz pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków” zorganizowany przez sądeckie Biuro Terenowe NSZZ „Solidarność”. Związki zawodowe, a także organizacje o podobnych poglądach zmanifestowały swoje niezadowolenie z sytuacji panującej w niemal całym życiu gospodarczym i społecznym. Akcja protestacyjna Solidarności ściągnęła tłumy! Protestowano przeciwko sytuacji w niemal wszystkich dziedzinach gospodarki – w przemyśle, energetyce, w przemyśle chemicznym, w transporcie, w służbie zdrowia, oświacie i w rolnictwie, a także na rynku pracy. Podkreślano, że wszystkie te negatywne zjawiska są wynikiem negatywnych działań rządu Donalda Tuska oraz Unii Europejskiej.

Podczas marszu skandowano hasła w obronie Polski i polskości. Przedstawiciele protestujących złożyli kwiaty i zapalili znicze pod pomnikiem św. Jana Pawła II. W manifestacji uczestniczyli związkowcy z nowosądeckim wspierani przez kolegów z Krakowa, Tarnowa i Podhala. Byli też górale z Podhala, i górnicy z Libiąża, z Małopolski Zachodniej. Przybyli również przedstawiciele NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”, Młodzieży Wszechpolskiej, Klubów „Gazety Polskiej”, Stowarzyszenia Ratowania Szkoły Polskiej i Stowarzyszenia Obrony Granic. Wszyscy maszerowali ulicami Nowego Sącza skandując hasła:

m.in.: „Tu jest Polska nie Bruksela”, „Szczelne granice – Bezpieczne ulice!”, czy „Chcemy edukacji, nie deprawacji!”, „Raz sierpem, raz młotem, czerwoną hołotę”, „Nie ma wolności bez Solidarności”, „Deprawacja, to nie edukacja”, „Czas zatrzymać to szaleństwo”.

Akcja protestacyjna była wyrażeniem stanowiska w sprawach społecznych i innych będących w zakresie działania związków zawodowych szczególnie będące wynikiem negatywnych działań obecnego Rządu RP oraz Unii Europejskiej i wpisuje się ogólnopolską akcją protestacyjną prowadzoną przez Komisję Krajową NSZZ „Solidarność”.

Podczas tej manifestacji protestowali także sądecy kolejarze. Kolejarze obawiają się likwidacji Zakładu Linii Kolejowych w Nowym Sączu. Zakład funkcjonuje jako pewnego rodzaju hybryda w strukturach PLK. Dyrektor zakładu krakowskiego zarządza jednocześnie zakładem sądeckim. Obawy kolejarzy wynikają z tego, że nie są uzupełniane etaty, mimo rosnących potrzeb – także tych związanych z prowadzonymi inwestycjami i obsługą techniczną. Osoby odchodzące na emeryturę nie są zastępowane. W ocenie związkowców jest to wyraźny sygnał, że zmierza się do wygaszenia zakładu sądeckiego.

fot. solidarnosc.krakow.pl

***

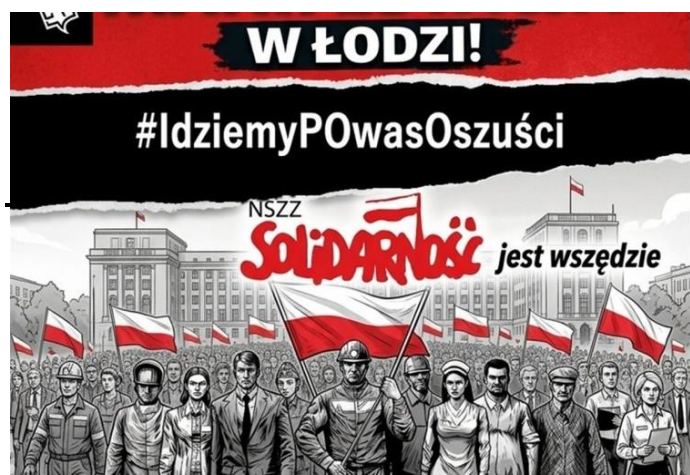
Manifestacja pod Łódzkim Urzędem Wojewódzkim

14 kwietnia Zarząd Regionu Ziemi Łódzkiej NSZZ „Solidarność” zorganizował manifestację pod Urzędem Wojewódzkim w Łodzi w związku z dramatycznie pogarszającą się sytuacją społeczno-gospodarczą w kraju, w szczególności wzrostem cen żywności, energii czy podstawowych usług oraz rosnącym bezrobociem.

Podstawowe postulaty, jakie znalazły się na plakatach manifestujących to: stop zwolnieniom grupowym w Łodzi i regionie, stop drożyznie i ubóstwu oraz stop eksperymentom klimatycznym kosztem ludzi i przemysłu. „Solidarność” domaga się także dialogu społecznego z rządem.

W manifestacji udział wzięli nie tylko członkowie „Solidarności”, ale także wielu pracowników niezrzeszonych oraz mieszkańcy Łodzi oraz województwa łódzkiego.

W czasie manifestacji, przewodniczący Regionu Ziemi Łódzka NSZZ „Solidarność” Waldemar Krenc mówił, że nie wolno stać biernie i nie wolno się przypatrywać tej chorej ideologii wprowadzania Zie-

lonego Ładu czy ETS-u, która tak naprawdę nie ma nic wspólnego z ekologią, a tylko z biznesem, który niszczy codziennie życie. „Nie bądźmy bierni, bo to co się dzisiaj dzieje, to jest też powodem utraty wielu setek miejsc pracy. Mamy już dzisiaj milion bezrobotnych. Co dzień dotyka nas, nasze rodziny, naszych bliskich dramat utraty miejsca pracy, dramat drożyzny, brak środków na pokrycie podstawowych elementów życia – chociażby prąd, gaz” – podkreślił Waldemar Krenc. Zgromadzono się pod wspólnym hasłem „Solidarność jest wszędzie”.
fot. Region Ziemia Łódzka NSZZ "Solidarność" / Facebook

***

Pogotowie satrajkowe w Kopalni Węgla Brunatnego Turów

21 kwietnia „Solidarność” działająca w Kopalni Węgla Brunatnego Turów przekazała informację o ogłoszeniu pogotowia strajkowego. W opublikowanym komunikacie przedstawiciele związkowców, twierdzą, że decyzja ta została podjęta wobec braku realnej reakcji ze strony pracodawcy na związkowe postulaty.

Zdaniem przedstawicieli „Solidarności” w KWB Turów, kolejny raz pracownicy słyszą obietnice zamiast realnych działań. Kolejny raz dialog społeczny jest traktowany jak formalność, a nie fundament funkcjonowania spółki. Naruszane są porozumienia zbiorowe, przeciągane rozmowy i ignorowane kluczowe problemy, które świadomie uderzają w bezpieczeństwo i stabilność pracowników. Szczególnie niepokojące jest pogarszanie warunków pracy w obszarze BHP, gdzie nie ma miejsca na kompromisy ani oszczędności. Pracownicy są gotowi bronić swoich praw i nie pozwolą na dalsze ignorowanie swoich postulatów.

***

Trudna sytuacja w Fabryce Broni „Łucznik”

Zakładowa „Solidarność” informuje o trudnej sytuacji Fabryki Broni „Łucznik” w Radomiu.

W jej ocenie pracę w „Łuczniku” może stracić ponad 140 osób z przeszło 600 pracowników. Powodem jest brak zamówień na karabinki GROT A3, co może zakłócić ciągłość produkcji.

Przedstawiciele pracowników powiedzieli, że wojsko miało zamówić tysiące wspomnianych karabinków modułowych, ale zamówienie nie wpłynęło. Fabryka Broni stoi obecnie przed poważnym wyzwaniem związanym z utrzymaniem zatrudnienia

Radomski „Łucznik” zwiększył ostatnio swoje zdolności produkcyjne, inwestując ponad 31 milionów złotych w nową halę produkcyjną, która została otwarta w listopadzie 2025 roku. Dzięki nowej hali moce produkcyjne wzrosły do ponad 80 tys. jednostek broni rocznie.

„Solidarność” przestrzega, że jeśli w fabryce dojdzie do zwolnień, to pracownicy mogą wyjść na ulicę.

Radomski „Łucznik” wchodzi w skład Polskiej Grupy Zbrojeniowej, jednego z największych koncernów obronnych w Europie. Fabryka Broni „Łucznik” – Radom zajmuje się produkcją karabinków, takich jak GROT czy Beryl, oraz pistoletów, m.in. VIS 100 oraz MPS. Spółka dostarcza broń na rynek cywilny i mundurowy. Jej produkty trafiają dla Sił Zbrojnych RP oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

***

ZE STRONY

MINISTERSTWA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

<https://www.gov.pl/web/nauka>

KOMISJA EDUKACJI I NAUKI

Posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki w dniu 26 marca 2026 r.

26 marca 2026 r. (czwartek) odbyło się posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki. Podczas posiedzenia odbyło się pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o języku polskim oraz ustawy o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Uzasadnienie przedstawiła sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Karolina Ziolo-Pużuk.

Celem projektu jest stworzenie optymalnych warunków świadczenia usługi publicznej, jaką jest organizowanie egzaminów z języka polskiego jako obcego. W projekcie ustawy wnioskodawca proponuje liczne zmiany, które dotyczą między innymi: podmiotów uczestniczących w systemie poświadczania znajomości języka polskiego, wydawania certyfikatu, sposobu organizacji i przeprowadzania egzaminu, opłat związanych z egzaminem i certyfikatem. Projekt zakłada również wprowadzenie zmian o charakterze porządkującym, wynikowym i doprecyzowującym, których wprowadzenie jest konieczne z uwagi na zapewnienie przejrzystości i spójności aktu prawnego.

Komisja przyjęła poprawki o charakterze ujednocającym i językowym oraz dotyczące formy składania wniosku o wydanie certyfikatu.

KONFERENCJA REKTORÓW AKADEMICKICH SZKÓŁ POLSKICH

Uchwała Prezydium KRASP z 27 marca 2026 r. w sprawie Uchwały Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z 30 października 2025 r.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich zdecydowanie i stanowczo popiera Stanowisko Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich (KRUP) nr 9/2024–2028 z 9 lutego 2026 r. w sprawie Uchwały Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) nr 892/2025: „Rekomendacja dot. Zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów”. Poparcie dla Stanowiska KRUP wyraziła także Konferencja Rektorów Uczelni Ekonomicznych (Stanowisko z 3 marca 2026 r. w sprawie Uchwały Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej nr 892/2025).

Rekomendacje zawarte w Uchwale PKA stoją w sprzeczności z regułami prawa, praktyką akademicką, a ewentualność ich wdrożenia jest zagrożeniem dla finansowej stabilności uczelni, poprawnego procesu dydaktycznego oraz dobrostanu studentek i studentów. Tworzenie programów studiów – zgodnie z prawem – należy do obowiązków uczelni, jest także elementem jej autonomii.

Jednocześnie postulujemy, by w znowelizowanej ustawie z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce znalazła się poprawka, którą przedstawiciele KRASP zgłaszali 10 lutego 2026 r. w trakcie prac Zespołu do spraw zmian w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a także w korespondencji elektronicznej przekazanej do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego tego samego dnia.

Przewodnicząca KRASP

/-/ prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska

***

Jubileusz Narodowego Centrum Nauki

4 marca 2026 roku Narodowe Centrum Nauki (NCN) obchodzi 15-lecie działalności. NCN od 2011 roku finansuje badania podstawowe we wszystkich dziedzinach nauki. W tym czasie Centrum przeznaczyło blisko 20 mld zł na rozwój polskich innowacji.

Granty NCN otrzymało dotąd ponad 23 tysiące badaczek i badaczy pracujących w jednostkach naukowych w całej Polsce. Łącznie sfinansowano ponad 34 tysiące projektów o wartości przekraczającej 19,7 mld zł. Projekty realizują zespoły liczące średnio cztery osoby, co oznacza, że w badaniach finansowanych przez Centrum uczestniczyło już kilkadziesiąt tysięcy osób.

Od 2011 roku Narodowe Centrum Nauki przyznało w konkursach krajowych finansowanie dla ok. 34 tysięcy projektów o łącznej wartości 18,53 mld zł.

Struktura finansowanych grantów według obszarów nauki przedstawia się następująco:

- nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce (HS) – 9 102 granty (28 proc.),
- nauki o życiu (NZ) – 10 961 grantów (33 proc.),
- nauki ścisłe i techniczne (ST) – 12 964 granty (39 proc.).

Laureatami grantów NCN zostało w tym czasie około 24 tysiące osób. Blisko 60 proc. finansowanych projektów realizują młodzi naukowcy – do 12 lat od uzyskania stopnia doktora. Na ich wsparcie Centrum przeznacza 34 proc. rocznej dotacji.

System oceny wniosków opiera się głównie na zagranicznych ekspertach – ponad 90 proc. recenzentów stanowią naukowcy afiliowani poza Polską. O przyznaniu finansowania decydują wyłącznie dorobek naukowy oraz wartość merytoryczna projektu. W gronie laureatów ERC – najbardziej konkurencyjnego europejskiego programu grantowego – jest obecnie 86 polskich badaczek i badaczy, którzy zdobyli łącznie 98 grantów. Zdecydowana większość z nich to laureaci grantów NCN, co potwierdza znaczenie Centrum w przygotowywaniu naukowców do konkurowania o środki europejskie.

***

Bezpieczeństwo i dobrostan środowiska akademickiego

Od 6 marca br. w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego działa Zespół ds. równości i przeciwdziałania zjawiskom niepożądanym w środowisku akademickim. Nowy organ pomocniczy Ministra skupi się na wypracowaniu rozwiązań, które będą wzmacniać przeciwdziałanie dyskryminacji i mobbingowi oraz ochronę godności i bezpieczeństwa w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

Celem głównym nowo powoływanego organu jest budowanie inkluzywnego środowiska akademickiego, wolnego od zjawisk naruszających dobrostan społeczności naukowej.

W najbliższych miesiącach Zespół przeprowadzi pogłębioną analizę działań w podmiotach systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zajmie się przeglądem obowiązujących obecnie przepisów oraz opracuje rekomendacje i katalog dobrych praktyk. Antydyskryminacyjne zalecenia pomogą uczelniom tworzyć przestrzeń opartą na zasadach równości, poszanowania godności i bezpieczeństwa. Będą wspierać dobrostan zarówno pracowników, jak i studentów.

Zespół planuje skupić się na najistotniejszych aktach prawnych: nowelizacji Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk oraz zbliżających się zmianach w zakresie ewaluacji.

Przewodniczącą Zespołu ds. równości i przeciwdziałania zjawiskom niepożądanym w środowisku akademickim została wiceminister Karolina Ziolo-Pużuk.

***

„Ministerialne Forum Debaty Akademickiej”

W siedzibie MNiSW w dniach 9 i 20 marca odbyło się odpowiednio 6. i 7. Sympozjum Naukowo-Praktyczne z cyklu „Ministerialne Forum Debaty Akademickiej”. Spotkanie odbyło się w formule hybrydowej, co pozwoliło rozszerzyć dyskusję o liczniejszą reprezentację środowiska. Dyskusje poświęcone były różnym zagadnieniom nurtującym środowisko akademickie,

np. bezpieczeństwu w środowisku akademickim.

Do tej pory w ramach cyklu „Ministerialne Forum Debaty Akademickiej” zorganizowano już 7 sympozjów naukowo–praktycznych. Wzięło w nich udział łącznie ponad 1000 osób. Spotkania te przyniosły pogłębioną dyskusję nad kluczowymi zagadnieniami systemu szkolnictwa wyższego i nauki, przyczyniły się też do integracji środowiska badawczego i praktyków zajmujących się danymi obszarami.

W wydarzeniu biorą udział osoby reprezentujące środowisko akademickie. Spotkania koncentrowało się na wielowymiarowej roli bezpieczeństwa – obejmowało m.in. zagadnienia bezpieczeństwa fizycznego i informacyjnego oraz kwestie z zakresu edukacji obywatelskiej i odporności społecznej.

***

Międzynarodowy Dzień Liczby Pi – święto nauk ścisłych

14 marca na całym świecie obchodzony jest Dzień Liczby π – jednej z najbardziej rozpoznawalnych stałych matematycznych. Data święta nawiązuje do przybliżonej wartości liczby π (3,14). To także okazja do popularyzacji matematyki oraz przypomnienia o jej znaczeniu dla rozwoju nauki, technologii i innowacyjnej gospodarki.

Archimedes był prawdopodobnie pierwszym człowiekiem, który obliczył wartość liczby π (z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku). Urodzony w Syrakuzach matematyk dokonał tego w III w. p.n.e. Odkrycie liczby zawdzięczamy jednak konstruktorom pierwszego koła, czyli Sumerom (wyraża stosunek obwodu koła do długości jego średnicy). Liczbę π badali również Egipcjanie – podając, że jest to $16/9$ podniesione do kwadratu.

Obliczenia Archimedesa były wielokrotnie sprawdzane przez współczesnych badaczy – w 2010 r. francuski informatyk Fabrice Bellard, używając do tego domowego komputera, obliczył liczbę π do prawie 2,7 bilionów miejsc po przecinku. Poprzednim rekordzistą był Daisuke Takahashi z Uniwersytetu Sukuba, który zatrzymał się około 123 miliardy miejsc po przecinku wcześniej.

Data obchodów święta matematyki nie jest przypadkowa – w zapisie stosowanym w wielu krajach 14 marca oznacza się jako 3.14, czyli tak samo, jak zapis liczby π do drugiego miejsca po przecinku. Pierwsze święto Dnia Liczby π zorganizowano w 1988 roku w muzeum nauki Exploratorium w San Francisco. Pomysłodawcą był jeden z pracowników naukowych muzeum, popularyzator nauki, amerykański fizyk Larry Shaw. Z czasem inicjatywa zyskała międzynarodowy charakter i stała się popularnym wydarzeniem promującym matematykę i nauki ścisłe.

Od 2020 roku, dzień 14 marca jest również obchodzony jako International Day Mathematics, ustanowiony przez UNESCO.

Dzień Liczby π to również okazja do promowania matematyki – „królowej nauk”, rozwijania zainteresowań naukami ścisłymi oraz podkreślenia znaczenia badań naukowych dla rozwoju nowoczesnego społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy.

***

Sukces studentów z Akademickiego Klubu Lotniczego (AKL)

Politechniki Poznańskiej

W dniach 6–8 marca 2026 r. studenci z AKL Politechniki Poznańskiej pokonali 34 drużyny z całego świata w prestiżowych zawodach Society of Automotive Engineers Aero Design East w Lakeland na Florydzie (USA), a tydzień później triumfowali w Meksyku podczas zawodów Aero Design MX.

W obu przypadkach Poznaniacy zwyciężyli w najbardziej prestiżowej klasie Regular. Udział studentów Politechniki Poznańskiej w tych zawodach to część finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego projektu pt. „Projektowanie oraz wykonanie bezzałogowych statków powietrznych na międzynarodowe zawody akademickie w latach 2025–2026” w ramach programu „Wsparcie

studentów w zakresie podniesienia ich kompetencji i umiejętności”.

Zarówno w zawodach SAE Aero Design East w USA (sponsorowanych m.in. przez firmę Lockheed Martin – producenta samolotów F-16 i F-35), jak i w zawodach Aero Design MX w Meksyku uczestniczyła drużyna pod opieką dr inż. Radosława Górzeńskiego w składzie: Agata Chojnacka, Antoni Dąbkiewicz, Kajetan Michałak, Marcel Kraśniewski, Mikołaj Lewandowski (pilot), Antoni Paprocki, Aleksandra Paśko i Kacper Zabojski (dowódca).

Jurorzy meksykańskiego konkursu dodatkowo docenili konstrukcję bezzałogowego samolotu z Poznania, przyznając mu wyróżnienie za najbardziej innowacyjną konstrukcję. Model został wykonany w układzie kratownicowym ze sklejki o grubości 2 mm, pokrytej folią i wzmocnionej dźwigarami z włókna węglowego. Skrzydła bezzałogowca mają prostokątny obrys z profilem Selig, a ich rozpiętość wynosi 200 cm, przy bardzo niskiej masie własnej 2,4 kg. Konstrukcję napędza silnik elektryczny Dualsky, zasilany akumulatorem LiPo 4S 3000 mAh, co pozwala modelowi osiągnąć prędkość około 16 m/s. Lekkość samolotu była – obok liczby powtarzalnych bezkolizyjnych lotów – jednym z czynników zwycięstwa poznańskich studentów.

Samolot triumfujący na zawodach w USA również został wykonany w konstrukcji kratownicowej ze sklejki grubości 2mm, krytej folią. Jego rozpiętość wynosi 304 cm, masa własna 6.5 kg, a ładowność ok. 15 kg przy aluminiowych dźwigarach. Model napędzają dwa elektryczne silniki TMotor zasilane akumulatorem LiPo 4S 2000 mAh, co pozwala mu osiągnąć prędkość w locie ok. 12 m/s.

***

Krajowe Repozytorium Obiektów Nauki i Kultury

27 marca na stronie internetowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pojawiła się informacja o uruchomieniu portalu kronika.gov.pl, czyli Krajowe Repozytorium Obiektów Nauki i Kultury. Jest to największa platforma i jednocześnie zaawansowana multiwyszukiwarka, która integruje istniejące dotychczas w rozproszeniu zasoby kultury i nauki. To m.in. zbiory muzeów, archiwów, instytutów naukowych, bibliotek czy uczelni. Udostępniane w portalu obiekty, których zgromadzono już ponad 16 mln, można bezpłatnie wykorzystywać w pracach, badaniach i projektach naukowych. Zgromadzone w nim zasoby wspierają edukację i rozwój badań.

Wykorzystanie portalu w pracy dydaktycznej pozwala m.in. na:

- wzbogacenie zajęć o autentyczne materiały archiwalne,
- rozwijanie kompetencji analizy źródeł,
- pracę projektową z wykorzystaniem treści cyfrowych,
- angażowanie studentów poprzez nowoczesne formy prezentacji wiedzy.

Portal Kronika.gov.pl stanowi wartościowe narzędzie wspierające pracę naukową humanistów. Wartościowe materiały znajdują tam również przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych, studenci, wykładowcy oraz nauczyciele chcący wzbogacić prowadzone przez siebie zajęcia. Dzięki zastosowaniu filtrów można segregować materiały m.in. na: kategorie, autorów, wydawców, język, rok wydania, gatunek, kraj pochodzenia czy sygnaturę zbioru. Zastosowana w portalu multiwyszukiwarka ułatwia znajdowanie poszukiwanych zasobów.

Na portalu znaleźć można m.in.: fotografie i pocztówki, książki i czasopisma, artykuły naukowe, grafiki i rysunki, nuty, mapy i atlasy, zbiory muzealne i archiwalne.

Użytkownicy otrzymują również dostęp do dokumentów pochodzących z różnych okresów historycznych oraz do publikacji mniej znanych autorów. Dzięki rozbudowanym filtrom oraz multiwyszukiwarce można szybko znaleźć materiały według kategorii, autora, wydawcy, języka, roku wydania, gatunku, kraju pochodzenia czy sygnatury zbioru. Portal umożliwia także tworzenie własnych, spersonalizowanych kolekcji oraz ponowne wykorzystywanie zasobów w projektach edukacyjnych, badawczych i innowacyjnych.

***

Nowy budynek główny Polskiej Stacji Antarktycznej im. Henryka Arctowskiego

W 2018 r. zapadła decyzja o modernizacji i rozbudowie Stacji Arktycznej im. Henryka Arctowskiego. W ramach projektu powstaje nowa siedziba, a prace mają zakończyć się w 2027 r. Dzięki inwestycji możliwe będzie prowadzenie badań o znaczeniu globalnym, m.in. z zakresu zmiany klimatu i ich wpływu na zasoby i produktywność wód antarktycznych. Budowa nowego budynku głównego Pol-

skiej Stacji Antarktycznej trwająca od 2018 roku jest podzielona na etapy ze względu na ekstremalne warunki polarne. W poprzednich fazach konsorcjum wykonawcze zrealizowało m.in. nową halę dla sprzętu pływającego, magazyn oraz fundamenty wraz z montażem stalowej konstrukcji nośnej. W ramach etapu trzeciego w Polsce przeprowadzono próbny montaż niemal jednej trzeciej powierzchni budynku, a następnie całość konstrukcji wraz z panelami elewacyjnymi i niezbędnym wyposażeniem została zdemontowana, spakowana i przetransportowana do portu w Gdyni, a stamtąd do Zatoki Admiralicji, gdzie wyzwaniem dla zespołu jest brak infrastruktury portowej, pozwalającej na sprawny rozładunek. Szczególną rolę odgrywa tu czas, bo prace zewnętrzne na terenie stacji mogą być prowadzone wyłącznie w okresie antarktycznego lata. Precyzja i terminowość są w takich warunkach kluczowe – szczególnie przy uszczelnianiu połączeń paneli elewacyjnych, od których zależy szczelność, trwałość i bezpieczeństwo całego obiektu.

Nowa siedziba główna zastąpi wyeksploatowane budynki z lat 70. XX wieku.

W obiekcie powstają nowoczesne laboratoria, jadalnia z zapleczem kuchennym, hol, pokoje mieszkalne, sala gimnastyczna, biblioteka, chłodnia oraz szklarnia. Inwestycja ma strategiczne znaczenie dla polskiej nauki – umożliwi prowadzenie całorocznych badań w zakresie ekologii, oceanografii, klimatologii i pokrewnych dyscyplin, umacniając pozycję Polski w gronie około dwudziestu krajów posiadających stałe stacje badawcze na Antarktydzie. Inwestycja realizowana jest przez Instytut Biochemii i Biofizyki Polskiej Akademii Nauk (IBB PAN) i wchodzi w decydującą fazę, która pozwoli na ukończenie nowego budynku głównego i zapewnienie polskim naukowcom nowoczesnego, całorocznego zaplecza badawczego na Antarktydzie.

Projekt jest finansowany m.in. ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – dofinansowanie modernizacji Polskiej Stacji Antarktycznej im. Henryka Arctowskiego opiewa na ponad 173 mln zł.

***

„Wspólny Dyplom Europejski” coraz bliżej

30 marca w siedzibie MNiSW odbyło się spotkanie informacyjne dotyczące Rezolucji Rady UE w sprawie znaku jakości „Wspólny Dyplom Europejski”.

Wiadomości KS

Zorganizowane w siedzibie MNiSW wydarzenie z udziałem wiceminister nauki szkolnictwa wyższego Marii Mrówczyńskiej zgromadziło przedstawicieli środowiska akademickiego, w tym reprezentantki i reprezentantów blisko 30 uczelni uczestniczących w Sojuszach Uniwersytetów Europejskich, które – zgodnie z założeniami UE – pełnią kluczową rolę w pilotażu nowych rozwiązań. Rozmowy był pierwszym etapem krajowych konsultacji, które będą kontynuowane wraz z postępowaniem prac na forum UE.

Uczestnicy spotkania podkreślali, że znak jakości „Wspólny Dyplom Europejski” ma być pierwszym, realistycznym etapem na drodze do pogłębionej integracji akademickiej w Europie. To Sojusze Uniwersytetów Europejskich – dzięki długoletniej współpracy, wspólnym programom, mobilności i testowaniu nowych modeli organizacyjnych – stanowią naturalne środowisko dla jej wdrożenia.

Przygotowywane dokumenty obejmują Rezolucję w sprawie stworzenia Wspólnego Dyplomu Europejskiego oraz równoległe Zalecenie Rady w sprawie europejskiego systemu zapewniania jakości i uznawalności w szkolnictwie wyższym. Wszystko to stanowi fundament szerszej transformacji europejskiego szkolnictwa wyższego. Celem tych działań jest wzmocnienie jakości programów wspólnych, zwiększenie mobilności studentów i kadry oraz poprawa globalnej konkurencyjności europejskich uczelni.

Przedstawiciele Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zwracali także uwagę na znaczenie transparentnego procesu negocjacyjnego oraz szerokiego udziału polskich uczelni w przygotowaniach do realizacji unijnych założeń. Podkreślono, że mamy do czynienia z początkiem wieloletniej transformacji dotyczącej formuły, w jaki europejskie szkoły wyższe będą kształcić i odpowiadać na wyzwania przyszłości.

***

„Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości”

8 kwietnia w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego odbyła się konferencja publicznych uczelni zawodowych – laureatów VIII edycji przedsięwzięcia „Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości” (DID). Spotkanie było poświęcone m.in. wymianie doświadczeń i prezentacjom planów uczelni na rzecz dalszego podnoszenia jakości dydaktyki.

Głównym celem konferencji było przedstawienie przez reprezentantów uczelni – laureatów (15 uczelni) VIII edycji „Dydaktycznej Inicjatywy Doskonałości” planów dotyczących doskonalenia jakości kształce-

nia w 2026 r. Podczas konferencji, obok przedstawicieli uczelni – laureatów, wystąpili również eksperci Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego, którzy zaprezentowali dane i trendy z systemu ELA, dotyczącego ekonomicznych losów absolwentów. Część merytoryczna spotkania służyła też wymianie doświadczeń na rzecz dalszego podnoszenia jakości dydaktyki.

Publiczne uczelnie zawodowe odgrywają bardzo ważną rolę w rozwoju lokalnych społeczności i rynku pracy. Przygotowują absolwentów do wykonywania zawodów deficytowych i specjalistycznych – łączą kształcenie praktyczne ze współpracą z otoczeniem społeczno-gospodarczym, wspierając rozwój regionów. Przedsięwzięcia takie jak „Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości” mają na celu wzmocnienie roli uczelni zawodowych dzięki dodatkowym środkom na unowocześnianie laboratoriów, rozwój nowych kierunków studiów czy wzmocnienie kompetencji kadr.

Dzięki „Dydaktycznej Inicjatywie Doskonałości” od ponad 8 lat do najlepszych szkół zawodowych trafiają co roku dodatkowe pieniądze na doskonalenie jakości kształcenia. W tym roku pojedyncza dotacja wynosi

1,5 miliona złotych. To także środki na tworzenie nowych kierunków studiów, zwiększanie kompetencji kadr poprzez szkolenia i specjalne programy, uczestnictwo w imprezach branżowych czy wyjazdy studyjne.

***

XVIII Europejski Kongres Gospodarczy

W dniach 22–24 kwietnia w Międzynarodowym Centrum Kongresowym i Spodku w Katowicach odbył się XVIII Europejski Kongres Gospodarczy. Jest to największe i najbardziej opiniotwórcze spotkanie przedstawicieli świata biznesu, polityki, nauki oraz samorządów w regionie Europy Środkowej. Minister nauki i szkolnictwa wyższego, Marcin Kulasek, wziął udział w debacie poświęconej przyszłości polskiej nauki – wydarzenie było częścią inauguracji XVIII Europejskiego Kongresu Gospodarczego. Minister podkreślał m.in. kluczową rolę dialogu ze środowiskiem akademickim, zapowiedział także nadchodzące zmiany w systemie ewaluacji. Otwierając sesję „Polska nauka”, minister Marcin Kulasek wskazał na strategiczne znaczenie sektora nauki dla rozwoju kraju. W debacie, w której uczestniczyli m.in. rektorzy polskich uczelni oraz dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Jerzy Małachowski; dyskutowano również o dostosowaniu edukacji wyższej do dzisiejszych wyzwań technologicznych i trendów demograficznych.

Minister nauki i szkolnictwa wyższego mówił także o kierunkach reformy systemu oceny nauki. Do końca 2026 r. gotowy będzie nowy model ewaluacji, który poza liczbą publikacji, będzie skoncentrowany na wpływie społecznym i gospodarczym badań.

Minister nauki i szkolnictwa wyższego mówił także o kierunkach reformy systemu oceny nauki. Do końca 2026 r. gotowy będzie nowy model ewaluacji, który poza liczbą publikacji, będzie skoncentrowany na wpływie społecznym i gospodarczym badań.

PORADY PRAWNE

Informacja publiczna w szkolnictwie wyższym i nauce a związki zawodowe

We współczesnym świecie niezmiernie doniosłą rolę odgrywa informacja. Funkcjonowanie różnych organizacji, w tym związków zawodowych, wymaga posiadania aktualnej wiedzy i informacji odnoszących się do różnorodnych sfer życia. Częścią tych informacji dysponują różne podmioty, mające status organów administracji, zakładów administracyjnych (są nimi m.in. uczelnie), państwowe jednostki organizacyjne, agencje wykonawcze, fundacje, a nawet związki zawodowe.

Organizacja związkowa może więc występować w roli pytającej o informację publiczną, bądź zapytywanej o taką informację przez inny podmiot.

Zagadnienia związane z dostępem do informacji publicznej zostały uznane za niezmiernie istotne dla naszego państwa i są zaliczane do gwarantowanych praw politycznych, skoro zostały uregulowane w obowiązującej Konstytucji RP z 1997 r. w jej art. 61, który stanowi:

1. *Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.*
2. *Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolejalnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.*
3. *Ograniczenie prawa, o którym mowa w ust. 1 i 2, może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.*
4. *Tryb udzielania informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, określają ustawy, a w odniesieniu do Sejmu i Senatu ich regulaminy.*

Problematyki tej dotyczą szczegółowe regulacje **ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej** (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz. 902 ze zm.; dalej: u.d.i.p.).

Sposób rozumienia norm prawnych związanych z dostępem do informacji publicznej kształtuje się w **orzecnictwie sądowym**, bowiem sądy wskazują, jak należy rozumieć i interpretować w praktyce poszczególne normy prawne, dotyczące tej problematyki.

Już na wstępie należy dostrzec, że w cytowanym fragmencie Konstytucji jest mowa o prawie przysługującym obywatelowi, zaś w art. 2 ust. 1 u.d.i.p. mowa jest o tym, że przysługuje ono »każdemu«. Czy zatem może z niego skorzystać **związek zawodowy**?

Jednoznaczne wyjaśnienie przynosi wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) z 30.05.2025 r., sygn. akt III OSK 1843/24, który stwierdza, że: „Pojęcie »każdy«, o którym mowa w art. 2 ust. 1 u.d.i.p., obejmuje wszystkie podmioty publicznego prawa podmiotowego do informacji publicznej, a zatem zarówno **jednostki**, jak i np. tworzone przez nie **stowarzyszenia**. Wprawdzie konstytucyjna regulacja stanowi, że prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów wskazanych w Konstytucji przysługuje »obywatelowi«, jednakże literalne sformułowanie »obywatel« należy w tym przypadku odczytywać przez pryzmat wykładni celowościowej i systemowej art. 61 ust. 1 Konstytucji RP. Skoro prawo dostępu do informacji publicznej ma charakter politycznego **publicznego prawa podmiotowego** i tym samym jest determinowane celami, jakim konstrukcja tego rodzaju praw ma służyć, tj. celami realizowania interesu publicznego w zakresie zapewnienia jawności i transparentności działań podmiotów wykonujących zadania publiczne, to należy przyjąć, że »obywatel« w rozumieniu art. 61 ust. 1 Konstytucji RP to członek wspólnoty publicznoprawnej, jaką jest państwo (lub grupa państw tworząca ponadpaństwową wspólnotę publicznoprawną) mający również prawo do organizowania się w prawnie dozwolone **obywatelskie struktury wielopodmiotowe**, a zatem obywatelem w rozumieniu art. 61 ust. 1 Konstytucji RP jest nie tylko osoba fizyczna, lecz również osoba prawna, jak i jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, np. **organizacja społeczna**”. **Związek zawodowy jest podmiotem uprawnionym do żądania informacji publicznej** (wyrok WSA w Łodzi z 18.07.2019 r., sygn. akt II SA/Łd 310/19; wyrok WSA we Wrocławiu z 29.05.2020 r., sygn. akt IV SAB/Wr 207/19; wyrok WSA w Warszawie z 8.12.2021 r., sygn. akt II SAB/Wa 287/21).

Zagadnienia, które obejmuje regulacja prawna u.d.i.p., pozwalają wyróżnić wiele związanych ze sobą kwestii, wymagających pewnego tematycznego pogrupowania.

1. Podmioty zobowiązane do udostępniania informacji publicznej

W myśl art. 4 u.d.i.p.:

1. Obowiązane do udostępniania informacji publicznej są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne, w szczególności:

- 1) organy władzy publicznej;
- 2) organy samorządów gospodarczych i zawodowych;
- 3) podmioty reprezentujące zgodnie z odrębnymi przepisami Skarb Państwa;
- 4) podmioty reprezentujące państwowe osoby prawne albo osoby prawne samorządu terytorialnego oraz podmioty reprezentujące inne państwowe jednostki organizacyjne albo jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego;
- 5) podmioty reprezentujące inne osoby lub jednostki organizacyjne, które wykonują zadania publiczne lub dysponują majątkiem publicznym, oraz osoby prawne, w których Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub samorządu gospodarczego albo zawodowego mają pozycję dominującą w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów.

2. Obowiązane do udostępnienia informacji publicznej są organizacje związkowe i pracodawców, reprezentatywne w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z 2020 r. poz. 568 i 2157 oraz z 2021 r. poz. 2445), oraz partie polityczne.

Wojewódzki Sąd Administracyjny (WSA) w Krakowie zauważył, że „za zobowiązanego do udostępnienia informacji publicznej może być zostać uznany bardzo szeroki krąg podmiotów, również **przedsiębiorca prywatny** (czy **stowarzyszenie** lub **fundacja**), jeżeli **wykonuje (wykonywał) zadanie publiczne** lub **dysponuje (dysponował) majątkiem publicznym**. Nie ma jednocześnie znaczenia, czy np. podmiot prywatny już zadania tego nie wykonuje. Jeżeli informację taką – dotyczącą okresu wcześniejszego – w dalszym ciągu posiada, to należy go traktować jako zobowiązanego” (wyrok WSA w Krakowie z 2.12.2025 r., sygn. akt II SAB/Kr 170/25, w którym zobowiązano do załatwienia wniosku dotyczącego żądanej informacji jednostkę organizacyjną związku wędkarskiego). WSA odwołał się do wyroku NSA z 21.10.2022 r., sygn. akt III OSK 4468/21, w którym stwierdzono, iż „(...) wobec uznania, że wykonywanie zadań publicznych stanowi wystarczającą przesłankę uznania podmiotu za zobowiązanego do udostępnienia informacji publicznej, co w konsekwencji oznaczało, że kwestia publiczności środków służących do realizacji tego zadania nie miała *de facto* znaczenia. Na szczególną uwagę zasługuje systemowa argumentacja sądu, który zauważa, że jedną z form decentralizacji administracji publicznej, a także wyrazem zasady subsydiarności i wymaganego przez tę zasadę zbliżania administracji do obywatela, jest **prywatyzacja zadań publicznych**, która polega m.in. na tym, że zadania te, zachowując swój publiczny charakter, wykonywane są przez inne podmioty niż podmioty władzy publicznej. Nie jest zatem trafne stanowisko (...), że podmiotami wykonującymi zadania publiczne, są wyłącznie państwo oraz szeroko rozumiane podmioty władzy publicznej, skoro w procesie prywatyzacji zadań publicznych mogą być one przekazywane do wykonania nawet **podmiotom prywatnym**”.

Zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 5 u.d.i.p., to zadania dotyczące społeczeństwa lub społeczności lokalnej, służące realizacji interesu publicznego (społecznego, a w tym także interesu jednostki) i wykonywane przede wszystkim w formach działania właściwych dla podmiotów, którym przysługują kompetencje władcze. Będą to zatem nie tylko czynności, w których demonstruje się władztwo (np. wydawanie decyzji administracyjnych), ale także takie **działania o charakterze niewładczym**, które mają na celu realizację potrzeb społecznych lub organizację życia publicznego, w tym także czynności związane z gospodarowaniem mieniem państwowym lub komunalnym. W rezultacie dokonujących się przemian, przede wszystkim w sferze gospodarki i zarządzania sprawami gospodarczymi państwa, zarysowała się tendencja do zlecania zadań administracji publicznej podmiotom mającym postać organizacyjną także **spółek prawa handlowego** czy **fundacji**, które z tej przyczyny mogą stać się **podmiotami zobowiązanymi do udzielania informacji publicznej** (por. wyrok WSA we Wrocławiu z 19.09.2024 r., IV SAB/Wr 234/24).

Zadania publiczne cechuje powszechność i użyteczność dla ogółu, a także sprzyjanie osiągnięciu celów określonych w Konstytucji lub ustawie (wyrok NSA z 23.09.2022 r., sygn. akt III OSK 1972/21). Niewątpliwie więc zadaniami publicznymi będą zadania ze sfery **edukacji i nauki** realizowane przez uczelnie i jednostki naukowo-badawcze.

Uczelnia publiczna stanowi integralną część narodowego systemu edukacji i nauki, a organy tej uczelni wykonują władztwo administracyjne na zasadzie i w granicach określonych ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (j.t. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.; dalej: p.s.w.n.). Bezsporne jest, iż **organy** takiej uczelni wykonują zadania publiczne oraz dysponują majątkiem publicznym. **Rektor jest zatem podmiotem zobowiązanym**, na gruncie u.d.i.p., **do udzielenia informacji**, mającej walor informacji publicznej, będącej w jego posiadaniu – orzekł WSA w Kielcach w wyroku z 16.10.2019 r., sygn. akt II SAB/Ke 37/19.

Uczelnia niepubliczna, nie będąc organem administracji publicznej, jest jednostką, która powołana została do wykonywania zadań publicznych i jest uprawniona do nawiązywania stosunków administracyjno-prawnych w zakresie określonym w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym (wyrok NSA z dnia 12.06.2001 r., sygn. akt I SA 2521/00). „Nie ulega zatem wątpliwości, że **rektor uczelni niepublicznej jest podmiotem zobowiązanym** na gruncie u.d.i.p. **do udzielenia informacji**, mającej walor informacji publicznej, będącej w jego posiadaniu (art. 4 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 u.d.i.p.)” – orzekł WSA w Gliwicach w wyroku z 4.9.2018 r., sygn. akt IV SAB/GI 121/18.

Państwowy Instytut Badawczy jest państwowym instytutem badawczym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2022 r., poz. 498), a „zgodnie z art. 1 ust. 1 tej ustawy, instytutem badawczym w rozumieniu ustawy jest **państwowa jednostka organizacyjna**, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce, to oznacza, że **Dyrektor Instytutu jest podmiotem zobowiązanym do udostępnienia informacji publicznej** wymienionym w art. 4 ust. 1 pkt 4 u.d.i.p.” – stwierdził WSA w Łodzi w wyroku z 11.12.2024 r., sygn. akt II SAB/Łd 111/24.

Jak zauważył NSA w wyroku z 1.02.2018 r., sygn. akt I OSK 699/16, w rozumieniu art. 4 pkt 1–5 u.d.i.p. **Dyrektor Narodowego Centrum Nauki w Krakowie jest podmiotem zobowiązanym do udostępnienia informacji publicznej**; jest on bowiem podmiotem reprezentującym **państwową osobę prawną** w rozumieniu ustawy w ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych powołaną do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych (art. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki).

Z powyższych przykładów można wywnioskować, że szeroko rozumiane podmioty szkolnictwa wyższego i nauki będą należeć do podmiotów zobowiązanych do udzielania informacji publicznej.

2. Informacje zaliczane do informacji publicznej, bądź niebędące taką informacją

W myśl art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. Wykonywaniem powyższych zadań publicznych w uczelni publicznej zajmują się przede wszystkim **nauczyciele akademicki** (por. wyroki: NSA z 8.07.2015 r., sygn. akt I OSK 1530/14, WSA w Olsztynie z 22.09.2016 r., sygn. akt II SA/OI 829/16, WSA w Gdańsku z 11.06.2014 r., sygn. akt II SA/Gd 5/14). „(...) nie budzi wątpliwości, że nauczyciele akademicki **są osobami pełniącymi funkcje publiczne** w rozumieniu art. 5 ust. 2 u.d.i.p. (...) **dokument**, którego treść **obejmuje informację o zawieszeniu nauczyciela akademickiego w pełnieniu obowiązków odpowiada kryteriom informacji publicznej** w rozumieniu przepisów u.d.i.p.” – stwierdził WSA w Łodzi w wyroku z 29.9.2023 r., sygn. akt II SAB/Łd 72/23.

Interesujące zagadnienia wiążą się z kwestią dopuszczalności udostępniania **dokumentów z postępowań dyscyplinarnych**, prowadzonych w sprawach **nauczycieli akademickich**. NSA w wyroku z 8.6.2011 r., sygn. akt I OSK 391/11 orzekł, iż: „(...) sankcja dyscyplinarna należy do grupy środków przymusu państwowego, który mają charakter kary. Jest to więc odpowiedzialność typu karnego, ponieważ jest odpowiedzialnością za popełnienie czynu zabronionego pod groźbą kary. Jeżeli tak, to **sprawowanie władzy dyscyplinarnej przez organy uczelni jest formą wykonywania władzy publicznej**. Kolejnym argumentem potwierdzającym trafność tej tezy jest poddanie prawomocnych orzeczeń komisji dyscyplinarnych kontroli sądowej”.

Natomiast WSA w Poznaniu w wyroku z 17.11.2010 r., sygn. akt IV SAB/Po 55/10 uznał, że „zgodnie z art. 6 ust. 4 lit. a u.d.i.p. udostępnieniu podlega informacja publiczna, w szczególności o danych publicznych, w tym treść i postać dokumentów urzędowych, w szczególności: treść aktów administracyjnych i innych rozstrzygnięć, dokumentacja przebiegu i efektów kontroli oraz wystąpienia, stanowiska, wnioski i opinie podmiotów ją przeprowadzających. Ponadto udostępnieniu podlega treść innych wystąpień i ocen dokonywanych przez organy władzy publicznej (art. 6 ust. 4 lit. c u.d.i.p.). Wobec powyższego uznać należy, iż **Rektor jest organem**

obowiązany do udostępnienia informacji publicznej, a dokumenty wytworzone przez organy mu podległe, tj. Rzecznika Dyscyplinarnego, w związku z realizacją zadań publicznych **uznać należy za dokumenty stanowiące informację publiczną**. W ocenie Sądu **wniosek Rzecznika Dyscyplinarnego** dotyczący ukarania i wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec osoby obwinionej o plagiat wykładu habilitacyjnego **uznać należy za informację publiczną**”.

Kwestią dyskusyjną była **jawność pytań egzaminacyjnych w uczelniach**. W latach wcześniejszych sądy administracyjne stały na stanowisku, że wyłączenie możliwości zapoznania się z pytaniami z lat ubiegłych jest niekonstytucyjne – w tym zakresie odwoływano się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7.06.2016 r., sygn. akt K 8/15, wydanego na tle pytań z egzaminów lekarskich (zob. np. wyrok WSA w Szczecinie z 6.2.2019 r., sygn. akt II SAB/Sz 163/18). Jednakże w ostatnim czasie w orzecznictwie przeważa pogląd, że: „**Pytania egzaminacyjne** z przeprowadzanych na uczelni wyższej **egzaminów pisemnych** weryfikujących osiągnięcie przez studenta efektów uczenia się przewidzianych dla danego przedmiotu po zakończeniu cyklu kształcenia w danym semestrze, **nie stanowią informacji publicznej**. Pytania egzaminacyjne nie stanowią informacji o działalności uczelni w zakresie, w jakim wykonuje ona zadania publiczne. Nieobjęcie przez prawodawcę regulacją prawną materii związanej z tworzeniem pytań egzaminacyjnych świadczy o tym, że mieści się ona w sferze gwarantowanej konstytucyjnie **autonomii uczelni** – art. 70 ust. 5 Konstytucji RP, z której uczelnia korzysta na zasadach określonych w przepisach ustawy p.s.w.n. – (art. 9 ust. 2). Autonomię działalności uczelni należy identyfikować ze swobodą doboru form i środków realizacji zadań nałożonych na uczelnię w zakresie, jaki nie został zdeterminowany przez ustawodawcę” (wyrok NSA z 23.1.2025 r., sygn. akt III OSK 1862/24).

Informacja dotycząca **wysokości wynagrodzenia nauczycieli akademickich** ma charakter informacji publicznej w rozumieniu art. 1 ust. 1 u.d.i.p., albowiem informacją o sprawach publicznych jest również informacja o wydatkowaniu przez organ środków publicznych (wyrok WSA we Wrocławiu z 29.05.2020 r., sygn. akt IV SAB/Wr 207/19). Nauczyciele akademicy oraz pracownicy uczelni niebędący nauczycielami akademickimi, **pełnią funkcje kierownicze** w administracji centralnej, na wydziałach, w jednostkach międzywydziałowych i ogólnouczelnianych **są osobami pełniącymi funkcje publiczne** w rozumieniu art. 5 ust. 2 u.d.i.p. (wyroki NSA: z 19.04.2011 r., sygn. akt I OSK 125/11; z 30.01.2014 r., sygn. akt I OSK 1978/13; z 10.04.2015 r., sygn. akt I OSK 1108/14; z 8.07.2015 r., sygn. akt I OSK 1530/14; z 12.10.2017 r., sygn. akt I OSK 537/17). „Z kolei informacja o wynagrodzeniu osoby pełniącej funkcję publiczną, niezależnie od tego, że dotyczy także prywatności osoby, ma związek z pełnieniem tej funkcji publicznej (z wyjątkiem niektórych składników wynagrodzenia, wynikających ze statusu rodzinnego lub socjalnego pracownika). Wynagrodzenie to jest przecież rekompensatą za wykonywanie przez osobę pełniącą funkcję publiczną jej obowiązków służbowych. Wykonywanie obowiązków służbowych stanowi zaś pełnienie funkcji publicznej. Bez znaczenia pozostaje przy tym, że – jak wskazał organ w zaskarżonej decyzji, podając powód odmowy udostępnienia wnioskowanej informacji – udostępnienie wnioskodawcy informacji publicznej doprowadziłoby do bezpośredniego ustalenia wynagrodzeń, jakie otrzymują poszczególni pracownicy Uniwersytetu. **Prywatność ww. grup pracowników nie stanowi bowiem** – na podstawie art. 5 ust. 2 u.d.i.p. – **przesłanki pozwalającej na odmowę udostępnienia informacji publicznej**” (wyrok WSA we Wrocławiu z 27.06.2024 r., sygn. akt IV SA/Wr 669/23).

Przedmiotem kontroli sądowej była także kwestia dopuszczalności udostępnienia jako informacji publicznej oceny okresowej nauczyciela akademickiego. „Ocena okresowa, ze względu na swój charakter i treść, jest dokumentem nie tylko zindywidualizowanym, ale również spersonalizowanym, w sensie, w jakim odnosi się ona do subiektywnej oceny podmiotu ją sporządzającego (oceniający) wobec osoby podlegającej takiej ocenie (oceniający). Co więcej, po zapoznaniu ocenianego z kryteriami oceny i terminem sporządzenia oceny na piśmie oryginał arkusza niezwłocznie **włącza się do akt osobowych ocenianego** (co dodatkowo skutkuje szczególną ochroną owej oceny okresowej). **Ocena okresowa nie jest informacją o sprawach publicznych**, działalności organów władzy publicznej czy też działalności osób pełniących funkcje publiczne. Ocena okresowa pracownika, w tym nauczyciela akademickiego, wiąże się niewątpliwie z dobrami osobistymi ocenianego i ma charakter indywidualny, a sama procedura przeprowadzania oceny okresowej ma charakter wewnętrzny” – stwierdził WSA w Szczecinie w wyroku z 3.04.2024 r., sygn. akt I SAB/Sz 17/24.

Należy zauważyć, że p.s.w.n. zawiera przepisy szczególne, które wyłączają pewne informacje z kategorii informacji publicznej. I tak, art. 381 ust. 2 p.s.w.n. stanowi, iż nie stanowią informacji publicznej **dokumenty wytworzone w toku prac ministerialnego zespołu doradczego lub ekspertów**, dotyczące zadań finansowanych ze środków finansowych, w ramach programu "Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza"; w ramach programu "Regionalna inicjatywa doskonałości"; na inwestycje związane z działalnością naukową; na utrzymanie: a) aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju, b) specjalnej infrastruktury informatycznej – mających istotne znaczenie dla realizacji polityki naukowej państwa; programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra właściwego ds. nauki; zadania realizowane lub finansowane przez NAWA; zadania finansowane przez NCBiR, w tym badania naukowe i prace rozwojowe na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa; zadania finansowane przez NCN; zadania finansowane przez Centrum Łukasiewicz, o których mowa w art. 2 ust. 2a ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz przeznaczonych na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej. Ponadto **dane osobowe osób oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych**, o których mowa wyżej, nie podlegają ujawnieniu i nie stanowią informacji publicznej (art. 381 ust. 3 p.s.w.n.).

Ponadto art. 381 ust. 1 p.s.w.n. ustala, że wnioski, opinie, umowy i raporty, dotyczące powyższych zadań publicznych stanowią **tajemnicę przedsiębiorstwa** w rozumieniu **przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji**. Zdaniem WSA w Krakowie, „(...) tajemnicą przedsiębiorstwa objęte są opinie dotyczące zadań finansowanych ze wskazanych tam środków finansowych, a nie wyłącznie opinie dotyczące finansowania tych zadań. Na marginesie wyjaśnić dodatkowo należało różnice pomiędzy określeniami, jakimi posługuje się u.d.i.p. (**tajemnica przedsiębiorcy**) i ustawa p.s.w.n. (**tajemnica przedsiębiorstwa**). W orzecznictwie sądów administracyjnych zarysowały się dwa stanowiska, jeśli idzie o rozumienie użytego w art. 5 ust. 2 u.d.i.p. pojęcia tajemnica przedsiębiorcy. Zgodnie z pierwszym z nich pojęcie tajemnica przedsiębiorcy, o jakiej mowa w art. 5 ust. 2 u.d.i.p., utożsamia się z pojęciem tajemnica przedsiębiorstwa, której definicję zawiera art. 11 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (por. wyrok NSA z 13.04.2016 r., sygn. akt I OSK 2950/14). Zgodnie z drugim stanowiskiem pojęcie tajemnica przedsiębiorcy wyprowadza się z tajemnicy przedsiębiorstwa, której definicję zawiera art. 11 ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji i przyjmuje się, że pojęcia te w zasadzie pokrywają się zakresowo, ale w niektórych sytuacjach tajemnica przedsiębiorcy może być rozumiana szerzej. Co do zasady więc obydwie omawiane sformułowania są tożsame znaczeniowo”. W związku z tym Sąd uznał, że „żądana przez skarżącego Opinia Komisji ds. Rzetelności Badań Naukowych NCN stanowi dokument, o którym mowa w art. 381 ust. 1 pkt 1 p.s.w.n., [dlatego] organ zobowiązany był do odmowy jego udostępnienia na podstawie art. 5 ust. 2 u.d.i.p., gdyż objęty jest **tajemnicą przedsiębiorcy**” (wyrok WSA w Krakowie z 10.07.2025 r., sygn. akt II SA/Kr 572/25).

(c.d.n.)

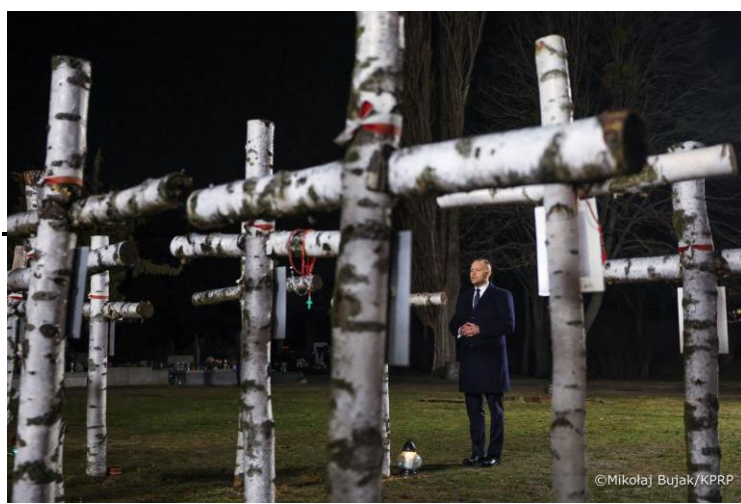
Paweł Sobotko

*Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie*

ROZDZIAŁ

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych

Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” w tym roku obchodzony jest po raz piętnasty. Święto obchodzone jest 1 marca, bowiem w tym

3-4 (360-361)

dniu 1951 roku w mokotowskim więzieniu, komuniści strzałem w tył głowy zamordowali przywódców IV Zarządu Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość – Łukasza Cieplińskiego i jego towarzyszy walki, którzy tworzyli kierownictwo ostatniej ogólnopolskiej konspiracji kontynuującej po II wojnie światowej dzieło Armii Krajowej.

fot. Mikołaj Bujak/KPRP – prezydent.pl [24.04.2026]

Z okazji Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” chcemy ocalić od zapomnienia dzieje ludzi niezłomnych, zasłużonych, którzy w obliczu śmiertelnego niebezpieczeństwa walczyli o polską szkołę, z narażeniem życia kontynuowali naukę i przekazywali wiedzę dzieciom i młodzieży. Dzięki niezłomności ducha polskich nauczycieli i ich wierze w sens edukacji w najtrudniejszych czasach, młodsze pokolenie poznawało historię i uczyło się zrozumieć, jak ważną rolę odgrywało tajne nauczanie w ochronie polskiej kultury i tradycji, w przywracaniu pamięci historycznej o ważnych faktach, które istotnie wpłynęły na losy polskiego narodu. Tajne nauczanie odbywało się na różnych szczeblach edukacji. Nauczycielom, za prowadzenie tajnego nauczania, uczniom lub studentom za uczestniczenie w tajnych kompletach, a także innym osobom np. mieszkańcom domu za pomoc w organizacji tajnego nauczania groziły surowe kary. Karą mogło być zesłanie do obozu koncentracyjnego, rozstrzelanie lub spalenie domu, w którym odbywały się zajęcia szkolne. Nie sposób określić ilu nauczycieli, a także innych osób np. księży było zaangażowanych w tajne nauczanie. Niezależnie od czasu, nauczyciele w dziejach polskich byli bohaterami, którzy walczyli o wolność i niepodległość, ale nie zawsze w sposób zbrojny.

***

45. rocznica Bydgoskiego Marca 1981

19 marca 1981 r. funkcjonariusze MO i SB siłą usunęli z sali obrad Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszcy delegację „Solidarności” i brutalnie pobili trzech delegatów: Jana Rulewskiego, przewodniczącego Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność”, Michała Bartoszcze i Mariusza Łabentowicza. Związkowcy mieli przedstawić sprawy dotyczące wyżywienia narodu oraz postulaty rolników prowadzących strajk okupacyjny w siedzibie bydgoskiej WK ZSL.

Jednocześnie, w Polsce od wielu miesięcy trwał spór o rejestrację „Solidarności” Rolników Indywidualnych. Na sesję Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszcy 19 marca 1981 roku zaproszono delegację „Solidarności”, ale ostatecznie nie dano jej dojść do głosu. Atmosferę podgrzewały kłamliwe tłumaczenia komunistów na temat zajścia podczas obrad WRN. Twierdzono, że nikt nie został pobity, a obrażenia Jana Rulewskiego są wynikiem wypadku samochodowego z jego udziałem.

dojdzie do porozumienia.

W niemal wszystkich zakładach przeprowadzono dwugodzinny strajk ostrzegawczy. Prezydium Krajowej Komisji Porozumiewawczej zaleciło utrzymywać gotowość strajkową. Bydgoski MKS przekształcono w Ogólnopolski Komitet Strajkowy. Zaczęły krążyć pogłoski o możliwości wprowadzenia przez rząd stanu wyjątkowego. Działacze związkowi dyskutowali nad proklamowaniem strajku generalnego. Takiego rozwiązania nie popierał Lech Wałęsa. Ostatecznie podjęto decyzję o przeprowadzeniu w dniu 27 marca czterogodzinnego strajku ostrzegawczego, zapowiadając jednocześnie na 31 marca strajk generalny, jeżeli w tym czasie nie

30 marca odbyły się rozmowy rządu ze związkowcami. Komunistów reprezentował wicepremier Mieczysław Rakowski, stronę solidarnościową Lech Wałęsa. Po kilku godzinach zawarto tak zwane porozumienie warszawskie. Władze zobowiązały się do wyjaśnienia wydarzeń w Bydgoszczy i ukarania winnych, ale przede wszystkim zgodziły się na rejestrację rolniczej Solidarności. W zamian odwołano strajk generalny.

fot. IPN

***

100. rocznica nadania praw miejskich Gdyni

4 marca 1926 roku Gdynia uzyskała prawa miejskie na mocy rozporządzenia Rady Ministrów. Decyzja ta była zwieńczeniem dynamicznego procesu rozwoju zapoczątkowanego po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Szczególne miejsce w historii Gdyni zajmuje Eugeniusz Kwiatkowski, minister przemysłu i handlu, który konsekwentnie podkreślał, że rozwój portu i wybrzeża jest procesem całościowym – obejmującym infrastrukturę, przemysł, finanse, komunikację oraz więzi łączące Pomorze z resztą kraju. Jego zdaniem, każdy nowy element portowej rzeczywistości wzmacniał potencjał państwa i jego zdolność do samodzielnego funkcjonowania w gospodarce światowej. Warto nadmienić, że już w 1930 roku uruchomiono pierwszą pasażerską linię transatlantycką na trasie Gdynia – Nowy Jork.

Gdynia zapisała się również w najnowszej historii tragicznymi wydarzeniami Grudnia '70, a także późniejszymi protestami na Wybrzeżu, aż do narodzin „Solidarności”.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upamiętnił 100-lecie nadania praw miejskich Gdyni ustanawiając rok 2026 Rokiem Miasta Gdyni.

***

105. rocznica uchwalenia Konstytucji Marcowej

17 marca przypada 105. rocznica uchwalenia Konstytucji Marcowej (1921) – aktu prawnego, który ukształtował ustrój II Rzeczypospolitej jako republiki parlamentarnej, opierając władzę państwową na zasadzie suwerenności Narodu, trójpodziału władzy i szerokiego katalogu praw obywatelskich. Było to 28 miesięcy po odzyskaniu przez Polskę niepodległości i po 2 latach obowiązywania tzw. Małej Konstytucji. Polscy parlamentarzyści wypracowali trudny kompromis, w wyniku którego powstała nowoczesna Konstytucja, kreśląca ustrój państwa, relacje między władzami oraz prawa i obowiązki obywateli.

Konstytucja marcowa stanowi cenny wkład w rozwój polskiego prawodawstwa w XX wieku. Była to pierwsza, pełna ustawa zasadnicza wprowadzona po odzyskaniu niepodległości, która mimo pewnych wad pozwoliła na funkcjonowanie niepodległego państwa, a samo jej uchwalenie złagodziło radykalne nastroje części społeczeństwa. Historia jej powstawania pokazała, że odległe od siebie stronnictwa polityczne mogą osiągać kompromis w imię wspólnego dobra państwa i jego obywateli.

***

105. rocznica podpisania Traktatu Ryskiego

100 lat temu, 18 marca 1921 r., w Rydze zawarto traktat pokojowy kończący wojnę polsko-bolszewicką. Zapisy traktatu wyznaczały granice państwa polskiego na wschodzie. Porozumienie regulowało sprawy odszkodowania dla Polski i sprawy repatriacji oraz polityki wobec ludności polskiej na terenie Rosji Sowieckiej.

Rokowania rozpoczęły się w dramatycznych dla Polski okolicznościach. W sierpniu 1920 r., Sowietci parli na Warszawę i zagrażali niepodległości Polski. Do Mińska pojechała z Warszawy delegacja na rozmowy pokojowe. Stawiane przez Sowietów warunki były całkowicie nie do przyjęcia dla strony polskiej. Zwrot w negocjacjach nastąpił po Bitwie Warszawskiej.

Ostatecznie do podpisania traktatu doszło 18 marca 1921 r. o godz. 20.30 w ryskim Domu Bractwa Czarnogłowców. Ze strony polskiej podpisy złożyli Jan Dąbski, Stanisław Kauzik, Edward Lechowicz, Henryk Strasburger i Leon Wasilewski. W imieniu republik sowieckich (Rosji, Ukrainy i Białorusi) dokument podpisali Adolf Joffe, Jakub Hanecki, Emanuel Kwiring, Jur Kociubiński i Leonid Oboleński. Porozumienie składało się z 26 artykułów. Ratyfikowane zostało przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego 16 kwietnia. Obowiązywało od 30 kwietnia 1921 roku, po wymianie w Moskwie potwierdzonej wzajemnie dokumentacji.

W Rydze reprezentanci Rosji Sowieckiej zobowiązali się do wypłacenia Polsce odszkodowania w wysokości 30 mln rubli w złocie (trzykrotnie mniej, niż początkowo domagała się strona polska). Nigdy zapisów tych nie zrealizowali.

Ważnym zapisem Traktatu Ryskiego był zwrot Polsce dóbr kultury i sztuki. Polsce udało się odzyskać tysiące bezcennych dzieł kultury i sztuki oraz wielkie zbiory archiwalne i biblioteczne. W pierwszym etapie rewindykacji do Polski powróciły: m.in. „Bitwa pod Grunwaldem” Jana Matejki, pomnik księcia Józefa Poniatowskiego autorstwa Bertela Thorvaldsena i renesansowe arrasy. Wiosną 1922 r. do Warszawy dotarły regalia królewskie, m.in. Order Orła Białego Stanisława Augusta Poniatowskiego, miecz koronacyjny Szczerbiec i tron z Zamku Królewskiego. Udało się również odzyskać niemal całość wyposażenia Łazienek Królewskich, obrazy Bacciarellego i Canaletta, część księgozbioru Załuskich oraz zbiory Metryki Koronnej. Tylko wnętrza Zamku Królewskiego otrzymały około 2 tys. artefaktów. Część zbiorów archiwalnych Sowietów wbrew zasadom tworzenia tego rodzaju zasobów uznali za część dziedzictwa litewskiego i ukraińskiego, co sprawiło, że pozostały w Związku Sowieckim. Rewindykacja zakończyła się w 1928 r. Komisja Mieszana Specjalna, która zajmowała się jej przebiegiem, istniała do roku 1934. Była to jedna z pierwszych w historii tak wielkich akcji zwrotu dzieł kultury.

Granice państwa, które wyznaczyło porozumienie, przetrwały do 17 września 1939 r. lub jak twierdzi części historyków – formalnie aż do zakończenia II wojny światowej.

Jak zauważył historyk prof. Andrzej Nowak, „w marcu 1921 r. najwięcej zwolenników na ziemiach, których Traktat Ryski dotyczył, miał punkt widzenia uznający wyższość pokoju nad wojną – wojną, która ciągnęła się na tym terenie ponad sześć lat”.

***

93. rocznica sakry biskupiej Arcybiskupa Józefa Gawliny

Arcybiskup Józefa Gawlina był biskupem polowym w latach 1933 – 1947. Sakrę biskupią otrzymał 19 marca 1933 r. w kościele św. Barbary w Królewskiej Hucie (dziś Chorzów). 14 lutego 1933 r. został mianowany przez Ojca Świętego Piusa XI Biskupem Polowym Wojska Polskiego, zaś 29 marca 1933 r. otrzymał mianowanie na stopień gen. dyw. Wojska Polskiego. Ingres do katedry polowej odbył 9 kwietnia 1933 r.

Arcybiskup Józefa Gawlina był jednym z najwybitniejszych duchownych II Rzeczypospolitej. Był oddanym opiekunem Polaków na emigracji – niósł duchową pomoc żołnierzom, uchodźcom oraz rodzinom rozproszonym przez wojenną zawieruchę. Spuścizna Arcybiskupa inspirowała do budowy państwa opartego na godności człowieka, wspólnocie wartości i katolickim etosie pracy. Jego nauka pokazuje, że partycypacja pracownicza i obywatelska to system naczyń połączonych, stanowiący fundament zdrowego społeczeństwa.

90 lat od uruchomienia kolejki na Kasprowy Wierch

20 marca 1936 roku ruszyła kolejka na Kasprowy Wierch – symbol marzeń II RP, góralskiej ofiarności i technicznego geniuszu (fot. sadeczanin.info).

W latach 30. XX wieku – pojawił się pomysł zbudowania kolejki linowej na Kasprowy Wierch. Inicjatorem budowy był Aleksander Bobkowski, wiceminister komunikacji i zapalony narciarz, człowiek

o wielkiej sile przekonywania. To on doprowadził do powstania spółki Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Kolei Linowej Zakopane–Kasprowy Wierch w którą weszły PKP, Orbis, Liga Popierania Turystyki i Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa.

Sfinansowanie projektu wymagało wielu zabiegów, ruszyły zbiórki społeczne, górale oddawali ziemię, biżuterię, oszczędności, pamiątki rodzinne, bo wierzyli, że budują dobro narodowe. Dla nich kolejka była inwestycją w Polskę – a nie w przyszły biznes. Był to gest wielkiego, lokalnego patriotyzmu.

Prace ruszyły 1 sierpnia 1935 r. W szczycie prac zatrudniano ponad 1000 ludzi – od Podhala po Wilno, od Górali po kamieniarzy z Brasławia. Robotnicy pracowali po 14–16 godzin dziennie, mieszkając w barakach przy szczycie, gdzie śnieg padał już w październiku. Materiały na Myślenickie Turnie wciągały koniki huculskie, a dalej wszystko wnosili ludzie. Budowa trwała 227 dni.

Pierwszy wagonik ruszył 15 marca 1936 roku. To była inwestycja futurystyczna, budząca emocje, ale dla II RP oznaczała cywilizacyjny skok. Kolejka kosztowała 3,5 mln przedwojennych złotych, a koszt zwrócił się w ciągu trzech lat. Cała trasa ma 4253 m długości i prowadzi przez teren Tatrzańskiego Parku Narodowego. Różnica wysokości to 936 m. Przejazd odbywa się w dwóch etapach z przesiadką na Myślenickich Turniach. Pojedynczy wagon teoretycznie zabiera 60 osób. Rocznie kolejka przewozi ponad 600 tys. osób; dziennie – ponad 3000. W trudnych warunkach pogodowych (wiatr powyżej 20 m/s, temperatura poniżej -28°C) kursy są wstrzymywane.

W 2013 roku PKP sprzedały Polskie Koleje Linowe, czyli kolejkę linową na Kasprowy – funduszowi Mid Europa Partners z Luksemburga za 215 mln zł. Dla Podhala był to wstrząs. Zaczęły się protesty, apelacje, wnioski o zwrot ziemi. Potomkowie rodzin, których działki oddano pod budowę kolejki, składali pozwy o zwrot tatrzańskich gruntów, m.in. na Hali Gąsienicowej i w rejonie Myślenickich Turni.

W 2018 roku Polska odkupiła PKL za 378 mln zł, czyli o 163 mln zł więcej niż fundusz zapłacił pięć lat wcześniej. To była symboliczna repolonizacja i przywrócenie sprawiedliwości społecznej. Na Podhalu wykup witano jak powrót kogoś bliskiego z wygnania – wreszcie „nasze wraca”.

W latach 2025–2026 znów pojawił się cień prywatyzacji. Polski Fundusz Rozwoju rozważał wprowadzenie PKL na giełdę, by pozyskać środki na inwestycje. Na Podhalu zawrzało. Pod petycjami podpisały się wszystkie tatrzańskie gminy, apel trafił do premiera, a protest był na tyle silny, że PFR oficjalnie wycofał plany giełdowe (styczeń 2026), zaznaczając, że to „najlepsze rozwiązanie w obecnych uwarunkowaniach”. Kolejka znów została obroniona.

***

370. rocznica Ślubów Lwowskich króla Jana Kazimierza (1656)

1 kwietnia 1656 roku Król Jan Kazimierz złożył w Katedrze Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Lwowie uroczyste śluby, które na trwałe zapisały się w historii Rzeczypospolitej jako jeden z najważniejszych aktów religijno–politycznych epoki.

W tekście ślubów, Król Jan Kazimierz powierzył Maryi nie tylko siebie, lecz całe państwo wraz z jego ziemiami i ludnością. Zobowiązał się także do szerzenia Jej kultu oraz do podjęcia działań na rzecz poprawy losu najuboższych warstw społecznych, w szczególności chłopów obciążonych pańszczyzną. Obietnice te miały wymiar zarówno religijny, jak i polityczny, stanowiąc próbę mobilizacji społeczeństwa do oporu wobec najeźdźców, jakimi byli Szwedzi.

Śluby lwowskie króla Jana Kazimierza nie miały wielkiego znaczenia politycznego, lecz ich złożenie uważane jest za jedno z najbardziej doniosłych wydarzeń w dziejach Rzeczypospolitej, a także jako akt skonsolidowania społeczeństwa polskiego przeciwko wrogom, jakimi były Szwecja i Rosja. Polska została oddana pod opiekę Matki Bożej.

Wiadomości KSN nr 3–4 (360–361)

Idea oddania kraju pod opiekę Matki Bożej powracała w kolejnych epokach. W 1925 roku ustanowiono liturgiczne święto Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski.

fot. Śluby lwowskie Jana Kazimierza, fragment obrazu Jana Matejki – pl.wikipedia.org

***

45 lat „Tygodnika Solidarność”

3 kwietnia 1981 r. ukazał się pierwszy numer „Tygodnika Solidarność” – pierwszego niezależnego pisma w całym obozie komunistycznym. Tygodnik był efektem podpisania Porozumień Sierpniowych gwarantującym „Solidarność” możliwość wydawania własnej prasy. Była to enklawa wolności słowa i nowej, niezakłamanego debaty o historii, tradycji i kulturze Polski, która była stałą częścią pokojowej rewolucji Solidarności (fot. tysol.pl/tygodnik-solidarnosc).

Od początku istnienia, pismo wypełnia ważną lukę na polskim rynku medialnym, pozostającym jedynym w swoim rodzaju magazynem skupionym na pilnowaniu polskiej racji stanu z perspektywy pracowników. To ich perspektywa i ich doświadczenie dominują na łamach. W czasach cenzury i propagandy komunistycznej „Tygodnik” był realnym głosem wolności i rzetelnym źródłem informacji o problemach pracowniczych czy gospodarczych. Przez 45 lat rola „Tygodnika” była i jest bardzo ważna.

W „Tygodniku Solidarność” podejmowane są różne tematy, ale zawsze podkreślana jest wolność, godność pracy, idea wspólnoty, niezależna polityka historyczna.

Po wprowadzeniu 13 grudnia 1989 r. stanu wojennego wydawanie pisma zawieszono, niektórzy jego dziennikarze zostali internowani i aresztowani. W okresie działalności od 3 kwietnia do 13 grudnia 1981 roku ukazało się 37 numerów „TS”. Po wprowadzeniu stanu wojennego pismo zawieszono, a pracownicy „Tygodnika” w dużej części zaangażowali się w tworzenie pism podziemnych. „Tygodnik Solidarność” został reaktywowany 2 czerwca 1989 roku po ponownym zarejestrowaniu zdelegalizowanej w 1981 r. „Solidarności”.

Pierwszym redaktorem naczelnym był Tadeusz Mazowiecki, który również pełnił tę funkcję po reaktywacji. We wrześniu 1989 roku Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” powołała na to stanowisko Jarosława Kaczyńskiego, który był redaktorem naczelnym w latach 1989–90. Kolejnymi redaktorami naczelnymi byli: Andrzej Gelberg (1991–2002 r.), Jerzy Kłosiński (2002 do 2016 r.), Krzysztof Świątek (2016–2018), Michał Ossowski (2018 – 2026). Od marca 2026 r. nowym redaktorem naczelnym został Rafał Woś.

Nadal jest to pismo Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”.

W Warszawie na Polach Mokotowskich przy ul. Batorego 14 znajduje się tablica upamiętniająca pierwszą siedzibę redakcji „Tygodnika Solidarność” z 1981 roku kierowanego wówczas przez Tadeusza Mazowieckiego.

***

86. rocznica Zbrodni Katyńskiej

13 kwietnia br. obchodzimy Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej, w 86. rocznicę wymordowania tysięcy Polskich jeńców wojennych (wojskowych, policjantów, inteligencji) przywiezionych do obozów w Katyniu, Kozielsku, Ostaszkowie, Starobielsku.

fot. ipn.gov.pl

Blisko 22 tys. Polaków – mundurowych i cywili – zostało zamordowanych w kwietniu i maju 1940 r. przez funkcjonariuszy NKWD. Ciało grzebano bezimiennie, w dołach śmierci tak, aby nigdy nie zostały odnalezione.

Po odkryciu i ujawnieniu zbrodni przez Niemców wiosną 1943 r. Sowieckie Biuro Informacyjne ogłosiło komunikat oskarżający o ten mord Niemców, a Goebbelsa o szerzenie bredni wymierzonych przeciwko ZSRS.

Na fali przemian demokratycznych władze ZSRS przyznały w kwietniu 1990 roku, że mord w Katyniu był jedną z „ciężkich zbrodni stalinizmu”. W latach 1990–1992 Kreml ujawnił niektóre dokumenty katyńskie.

Co więcej, w rosyjskiej przestrzeni publicznej nadal pojawiają się wypowiedzi negujące sowieckie sprawstwo. W kłamstwo katyńskie wierzą do dziś miliony Rosjan.

PAMIĘTAMY! PRZYPOMINAMY!

***

16. rocznica katastrofy w Smoleńsku

10 kwietnia 2010 roku w drodze do Smoleńska, na obchody 70. Rocznicy Zbrodni Katyńskiej miała miejsce katastrofa polskiego samolotu, na pokładzie, którego znajdowało się 96 osób, w tym Prezydent RP Lech Kaczyński z Małżonką oraz Prezydent RP na uchodźctwie Ryszard Kaczorowski. Przyczyny katastrofy wskazują na zamach. Wydarzenie to pozostaje w pamięci i sercach członków NSZZ „Solidarność”, a także wielu Polaków.

Katastrofa smoleńska to wydarzenie, które wstrząsnęło Polską i wywołało głęboki żal wśród milionów obywateli. Zginęły osobowości, autorytety, ludzie, którzy budowali państwo Polskie i chcieli budować je dalej.

Pamiętajmy o tym tragicznym wydarzeniu w historii Polski i jej ofiarach.

***

60. rocznica Milenium Chrztu Polski

1060 lat temu – w 966 roku – książę Mieszko I przyjął chrzest i od tego momentu rozpoczęła się chrześcijańska historia Polski. Z tej okazji w dniu 14 kwietnia obchodzimy Narodowe Święto Chrztu Polski.

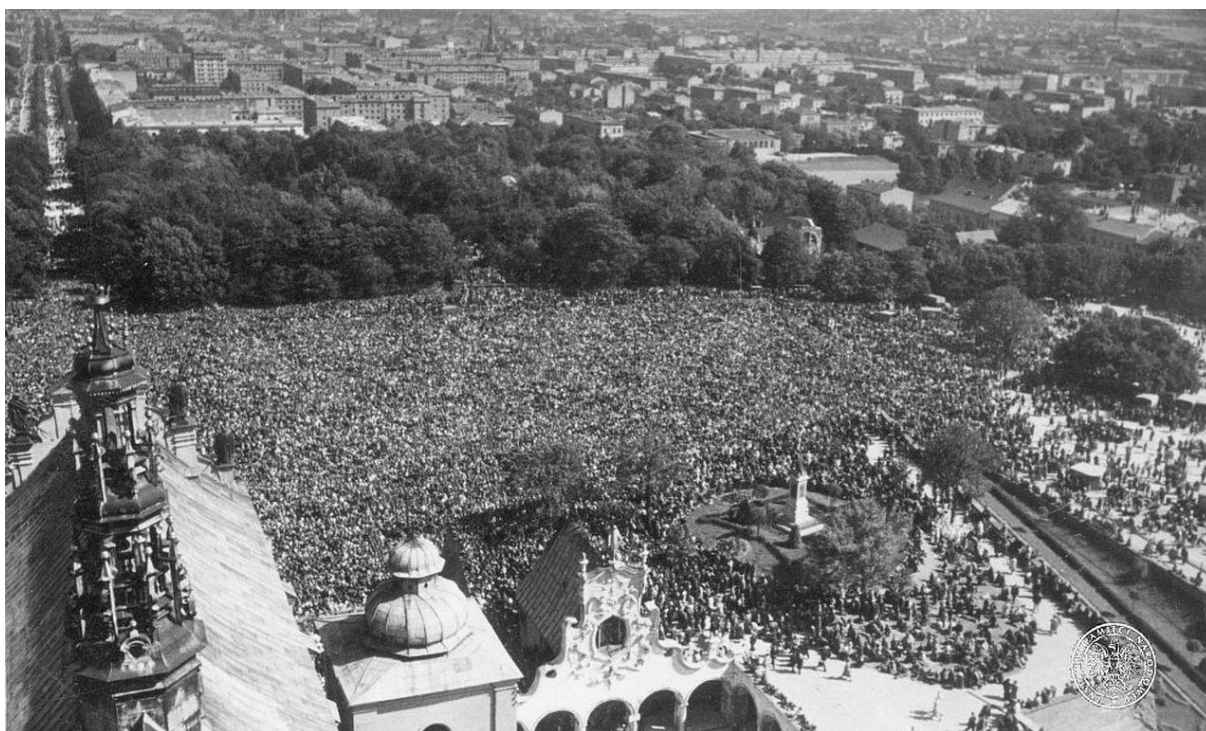
Jak zauważył ks. prof. Paweł Bortkiewicz „nie ma Polski przedchrześcijańskiej, ponieważ Polska zaistniała dzięki chrześcijaństwu. ... Za sprawą chrztu Polska stała się częścią Europy. ... Polska zawdzięcza chrześcijaństwu swoją tożsamość, swój wymiar międzynarodowy, edukację, solidarność i miłosierdzie – przede wszystkim w wymiarze społecznym... Dziś przekonujemy się coraz bardziej, że to, co próbuje się nam dzisiaj stworzyć w zamian za dziedzictwo chrześcijańskie, jest zdecydowanie poniżej godności człowieka i poniżej godności bytu narodu.”

Prymas Stefan Wyszyński 14 kwietnia 1966 roku, zainaugurował uroczystości milenijne Mszą Świętą w katedrze gnieźnieńskiej, lecz ich kulminacja przypadła w dniu 3 maja 1966 roku na Jasnej Górze, w święto Matki

Boskiej Królowej Polski. Była to potężna manifestacja tysiąca lat wierności Panu Bogu w nieprzerwanej sztafecie pokoleń.

Uroczystości milenijne odbywały się także w Poznaniu, na Jasnej Górze, w Krakowie, Piekarach Śląskich. Gromadziły setki tysięcy ludzi. Program duszpasterski skutkowało wybudzeniem się wiernych z letargu, w jaki zostali wpędzeni po latach komunistycznej propagandy i terroru. W czasie uroczystości jubileuszowych rzesze wiernych manifestowało nie tylko swoje przywiązanie do religii i Kościoła, lecz także w jakimś sensie „głosowały nogami” przeciwko komunistycznej PRL.

Narodowe Święto Chrztu Polski zostało ustanowione przez Sejm RP w 2019 roku.

fot. 3 maja 1966, Częstochowa. Wierni na błoniach przed klasztorem paulinów na Jasnej Górze – przystanekhistoria.pl

---

MODLITWA ZA POLSKĘ – KS. JERZY POPIEŁUSZKO

Msza Święta za Ojczyznę 24 kwietnia 1983 r.

Słowa Ewangelii, które przed chwilą usłyszeliśmy, odnoszą się w sposób szczególny do ludzi ciężko pracujących. „Pójdźcie do mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a ja was pokrzepię...” (Mt 11,28). Ludzie ciężko pracujący potrzebują szczególnego zrozumienia ich wysiłku, trudu i przelewanego potu.

Praca jest nieodzownym towarzyszem człowieka. Ma ona służyć człowiekowi, ma człowieka uszlachetniać. Stąd człowiek nie może być niewolnikiem pracy i w człowieku nie wolno widzieć tylko wartości ekonomicznych. W życiu osobistym, społecznym czy zawodowym nie można budować tylko na materializmie. Materia nie może brać góry nad duchową stroną człowieka. Już Stanisław Witkiewicz w 1904 roku zapytywał: „Co jest siłą narodu? Osiągnięcia materialne czy wielkie ideały?”, i odpowiedział: „Ile razy z życia narodu giną wielkie idee, wielkie hasła, wskazujące dalekie i olbrzymie cele do osiągnięcia, tyle razy społeczeństwa rozbijają się na małe grupy działające w obrębie swoich interesów, na drobne związki, dążące do drobnych celów...”. Im bardziej społeczeństwo jest podzielone, tym łatwiej jest nim rządzić, łatwiej nim poniewierać. Dziel i rządź – znamy wszyscy to powiedzenie. Łatwo jest dzielić społeczeństwo, gdyż w życiu obywateli nie ma właściwych proporcji między materią a tym, co duchowe. Człowiek pracy ma uszlachetniać materię, ale przez pracę ma również sam się uszlachetniać. A tymczasem, jak pisał już papież Pius XI w encyklice *Quadragesimo anno*, „materia wychodzi z warsztatu pracy uszlachetniona, a człowiek staje się gorszy, wynędzniały, zmarniały, przedwczesny inwalida...”.

Spróbujmy się dzisiaj wspólnie zastanowić, dlaczego praca w naszej Ojczyźnie często nie jest czynnikiem, który ubogaca, uszlachetnia człowieka. Co jest powodem, że kraj, który potrafił w przeszłości innym narodom przychodzić z pomocą, dzisiaj musi tonąć w długach i wyciągać rękę po jałmużnę? Dlaczego człowiek często tylko jest robotem, który ma obowiązek wykonywać plany układane przez teoretyków, i to najlepiej, jeżeli czyni to z zamkniętymi ustami.

Myślę, że powodów każdy z obecnych mógłby podać wiele. Spróbujmy spojrzeć na niektóre z nich.

1. Brak Boga.

Chciano przez dziesiątki lat, za wszelką cenę, programowo, urzędowo wyłączyć Boga z przebudowy społeczno-gospodarczej. A jeżeli brak Boga, to i brak praw Bożych, brak moralności chrześcijańskiej, zakorzenionej mocno i sprawdzonej w tysiącletniej tradycji naszej Ojczyzny. Bóg, modlitwa i praca w połączeniu ze sobą pomagają dopiero człowiekowi widzieć sens jego życia i trudu. Człowiek pracujący ciężko, bez Boga, bez modlitwy, bez ideałów będzie jak ptak z jednym skrzydłem dreptał po ziemi. Nie potrafi się wzbić wysoko i zobaczyć większych możliwości, większego sensu bytowania na ziemi. Będzie jak okaleczony ptak krążył wkoło swojego dzioba. Rozumiał to doskonale zmarły przed dwoma laty Prymas Tysiąclecia, gdy wołał: „Otwórzcie bramy fabryk, warsztatów, klinik i różnych miejsc pracy – od szczytów kominów fabrycznych aż po głębię kopalnianych sztolni – aby wlać w nie nowe życie...”, aby wlać w nie Boga. A w czasie „Solidarności” udowodniono, że dążąc do przebudowy społeczno-gospodarczej wcale nie trzeba zrywać z Bogiem.

2. Brak sprawiedliwości i prawdy. A więc niesprawiedliwość i zakłamanie.

Jeżeli stwarza się ludziom pracującym sytuację, gdzie – aby utrzymać kilkusobową rodzinę – muszą brać dodatkowe etaty lub pracować w niedzielę, dokonuje się mord na ludzkich sumieniach. Niszczy się rodziny. Okrada się dzieci z czasu, który rodzice powinni im poświęcić. Za godziną pracą musi być godziną zapłata, sprawiedliwa zapłata. Aby zarobić więcej, górnik idzie do pracy w niedzielę, kosztem mszy świętej, kosztem czasu należnego rodzinie, kosztem własnego wypoczynku. Czy będzie bez wypoczynku dobrze pracował w poniedziałek? I pyta górnik, który za pracę w niedzielę otrzymuje co najmniej podwójną stawkę, pyta sam siebie: „Wydobyłem w niedzielę tyle samo węgla, co w piątek, a może i mniej, a zapłatę otrzymałem wyższą. Kiedy więc zostałem oszukany – w piątek czy w niedzielę?”

Kto odpowiada za wypaczenia zawodowe w Ojczyźnie, gdy mówi się, że praca idzie dobrze, że są same osiągnięcia, a robotnik wie najlepiej, że w rzeczywistości jest inaczej.

Wysiłek, praca, wymagają wewnętrznego ładu, zdrowych zasad moralnych, a nawet bodźców i motywów religijnych, aby dobrze służyły człowiekowi. Ekonomia gospodarcza wymaga pomocy sił moralnych. Pracodawca musi kierować się sprawiedliwością. Człowiek nie może być pozbawiony pracy czy wyższego stanowiska dlatego tylko, że myśli inaczej, że jest dla kogoś wyrzutem sumienia, że ma inny od narzuconego pion polityczno-

moralny, dlatego że aktywnie działał w „Solidarności”. To wszystko nie pomaga wychodzić z kryzysu gospodarczego, ale śmiem twierdzić, że go jeszcze pogłębia.

3. Brak wolności.

Przypomnę tu cytowany już w styczniu bieżącego roku fragment wypowiedzi zmarłego prymasa kardynała Stefana Wyszyńskiego: „...świat pracowniczy na przestrzeni ostatnich dziesiątek lat doznał wielu zawodów i ograniczeń. Ludzie pracy – i całe społeczeństwo przeżyło w Polsce udrękę podstawowych praw osoby ludzkiej, ograniczenie wolności myślenia, światopoglądu, wyznawania Boga, wychowania młodego pokolenia. Wszystko to było stłamszone. Na odcinku pracy zawodowej stworzono specjalny model ludzi zmuszonych do milczenia i do wydajnej pracy...”. Zagubiono więc charakter osobowy pracy. A kiedy zrodziła się z bólu i poniewierki robotniczej „Solidarność”, to nie było to nic innego, jak wielki krzyk ludzi pracy o sprawiedliwość, o większą świadomość, że pracujemy u siebie i dla siebie, wielkie wołanie o szacunek dla człowieka pracy. Nastąpił wtedy w Ojczyźnie naszej wielki proces budzenia się świadomości, że chcemy być odpowiedzialni za naród i jego losy, za życie i współzycie społeczne; a nawet za charakter sprawowania władzy, która ma być służbą, a nie przemocą.

4. Brak poszanowania ludzkiej godności.

Nie może być dobrze w krajach, gdzie człowiekiem można poniewierać, gdzie można go fałszywie oskarżać pod osłoną rzekomego prawa, gdzie ustawy są nie dla dobra człowieka, ale skierowane często przeciwko człowiekowi, ustanowione dla udręczenia człowieka. W sprawie ustaw godzących w wartość człowieka wysyłali memoriały do rządu również i nasi biskupi. A przecież już na ten temat wypowiedział swoje zdanie w starożytności Tacyt, gdy pisał: „Im bardziej chore jest państwo, tym więcej w nim ustaw i rozporządzeń”. A więc może warto poszukać choroby gdzie indziej, niż tylko w społeczeństwie?

5. Brak miłości.

Tam, gdzie jest niesprawiedliwość, gdzie jest przemoc, zakłamanie, nienawiść, nieszanowanie ludzkiej godności, tam brakuje miejsca na miłość, tam brakuje miejsca na serce, na bezinteresowność, na wyrzeczenia. A bez tych wartości – nie wolno nikomu o tym zapominać – trudno będzie nadać pracy właściwy sens, trudno będzie wyciągnąć kraj z wszelkiego rodzaju kryzysów. Miłość zaś musi iść w parze z męstwem.

Pozwólcie, że zacytuję tu fragment z książki „Uświęcenie pracy zawodowej”, której autorem jest cytowany już dzisiaj parokrotnie zmarł przed dwoma laty ksiądz prymas:

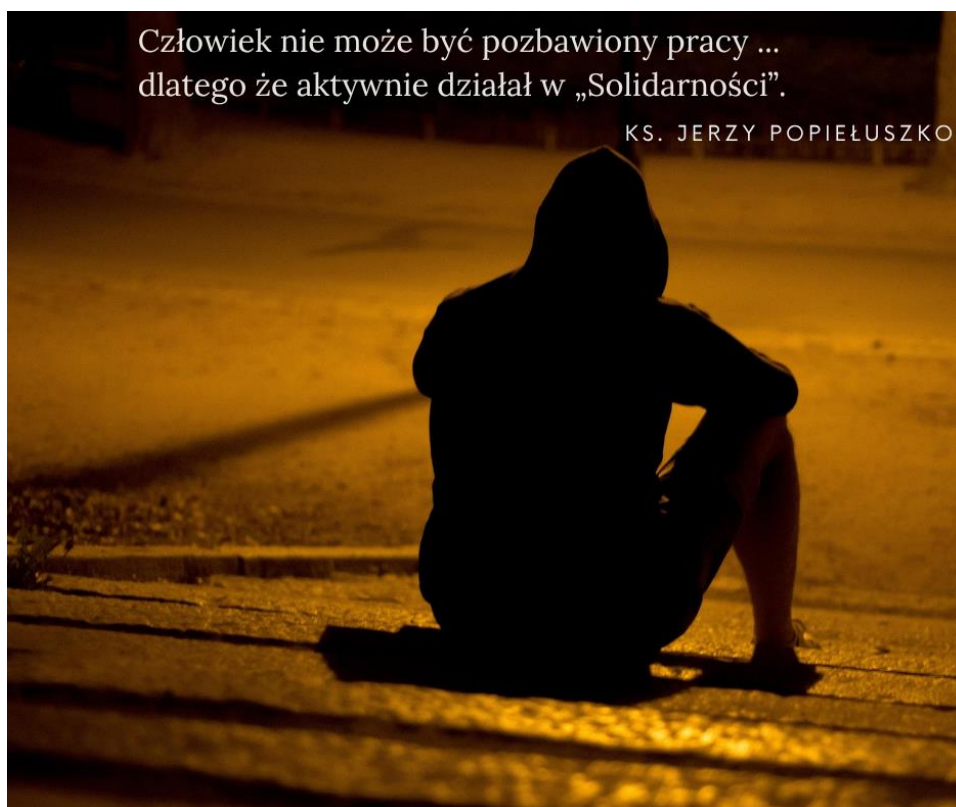
„Dopiero wtedy chrześcijanin spełnia godnie i należycie swe obowiązki zawodowe, rodzinne, narodowe i państwowe, gdy jest mężny, gdy mężnie wyznaje swe zasady, gdy się ich nie wstydy, gdy nie odstępkuje od nich dla lęku i chleba. Biada społeczeństwu, którego obywatele nie rządzą się męstwem! Przystają być wtedy obywatelami, stają się zwykłymi niewolnikami! To męstwo czyni z ludzi obywateli, bo człowiek mężny jest świadom swych praw w społeczeństwie i obowiązków, które na nim ciążyą. Człowiek jest obywatelem, gdy stoi na stanowisku swych praw w społeczeństwie, gdy ich broni, i w oparciu o nie wypełnia obowiązki: zawodowe, rodzinne, państwowe i religijne. Jeżeli obywatel rezygnuje z cnoty męstwa, staje się niewolnikiem i wyrządza największą krzywdę sobie, swej ludzkiej osobowości, rodzinie, grupie zawodowej, narodowi, państwu i Kościołowi, chociaż byłby łatwo pozyskany dla lęku i bojaźni, dla chleba i względów ubocznych. Biada władcom, którzy chcą pozyskać obywatela za cenę zastraszenia i niewolniczego lęku! Rządzą wtedy nie ludźmi, lecz – wybaczcie to słowo – rzeczami. Jeśli władza rządzi zastraszonymi obywatelami, obniża swój autorytet. Zubaża się życie narodowe, kulturalne i wartość życia zawodowego. Męstwo należy do zasadniczych elementów życia obywatelskiego. Dlatego obok obowiązku miłości chrześcijanin ma obowiązek męstwa...”

Bądźmy więc silni miłością i męstwem oraz nadzieją. Miejmy przekonanie, że nic nie da się wymazać z dziejów narodu, co raz miało miejsce. Miejmy przekonanie, że wydarzenia lat osiemdziesiątych, związane ze słowem „Solidarność” – jak mówił Ojciec Święty 3 maja ubiegłego roku – „mają także jakąś wielką nośność w życiu narodu, w jego dążeniu do tożsamości, woli kształtowania przyszłości. Chociaż spadło na nas doświadczenie

dziejowe, to nie tracimy przeświadczenia, przekonania, że również te treści i te wydarzenia, jak kiedyś Konstytucja 3 maja, będą kształtowały życie narodu. Dlatego, że pochodzą z jego ducha, odpowiadają jego duchowi, a naród musi żyć swoim własnym duchem, jeżeli ma żyć!...”

Może nam się dzisiaj wydawać, jak nieraz w historii, że przegraliśmy, że toczyliśmy zbędne boje, że niepotrzebnie narażaliśmy się. A jednak musimy wierzyć, że przyjdą czasy, kiedy nasze wysiłki i trudy – dziś bezowocne – będą owocowały dla dobra naszej umiłowanej Ojczyzny.

Amen.

Wielkanoc, ludu myślący

Wojciech Pillich

Chociaż myślenie jest działalnością każdego człowieka, to środowisko akademickie, tym samym środowisko Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, powinno być ludem myślącym szczególnie intensywnie. Ludem, mającym posługę myślenia za obowiązek, myślenia dla poszerzania wiedzy, za które jest on wynagradzany. Bardziej aktualny w okresie wielkanocnym wątek myślenia, stale obecny w zawodzie, może być rozszerzony o obecność prawdy.

Okres wielkanocny jest okresem składania dobrych życzeń, skłaniającym do przemyśleń. Dla chrześcijan są one związane z radosnym przeżywaniem najważniejszego święta roku – Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, odnawiającego nam nadzieję na życie wieczne i odkupienie win. *Ja jestem drogą, prawdą i życiem. Nikt nie przy-*

chodzi do Ojca inaczej, jak tylko przeze mnie. (J 14:6). Dla wszystkich osób może to być czas refleksji, spotkania się nauki i wiary.

Okres, skłaniający do zastanawiania się nad wartością i ciągłością życia. Osoby niemające łaski wiary, również mogą przemyśleć obecność duszy człowieka, zapewniającej ciągłość ich życia. O tej ciągłości mogą świadczyć opisy osób, które były „po drugiej stronie” i wróciły do życia wskutek udanej reanimacji. Są badane i opisane przez lekarzy relacje osób, które jakby z zewnątrz obserwowały zabiegi przeprowadzone na ich ciele i opisujące otoczenie, jak również spotykających swoich bliskich zmarłych. Tych spraw dotyczą: przetłumaczona wznowiona książka doktora R. Moody’ego *Życie po życiu*¹, który po wielu latach badań zjawiska, wydał wspólnie z J. Pery nową książkę², szczegółowo opisując kilka przebadanych przypadków „życia po życiu”. Czy zjawisko to wyjaśni fizyka kwantowa ze swoim splątaniem kwantowym³, dającym nam zarazem inny obraz Boga, który jest silnie splątany z całym stworzeniem? Boga uzyskującego wiedzę poprzez natychmiastowe, „upiorne” (wg A. Einsteina) połączenie. *Rzeczywistość nie jest tym, czym się wydaje*, jak zatytułował i pisał w swojej książce włoski fizyk Carlo Rovelli.

Wobec nowego czy nierozpoznanego w pełni zjawiska można zrezygnować z dociekań lub przeciwnie, włączyć myślenie. Myślenie dla poszukiwania prawdy o stanie rzeczy. Takie działanie powinno charakteryzować każdego człowieka, a już obowiązkowo „lud myślący”. Różne mogą być etapy zaawansowania w myśleniu jako zdobywaniu wiedzy – tak w zawodzie jak i o świecie. Przypominając, proces ten, zobrazował śp. profesor Janusz Dietrych⁴, na ścianie korytarza prowadzącego do swojej katedry, napisanymi wielkimi literami i jakby schodami, słowami:

STOSOWAĆ
POJMOWAĆ
ROZUMIEĆ
WIDZIEĆ

Łatwo zauważyć, że kierowane do studentów przesłanie jest aktualne przez całe życie. Odnosi się do wszelkiej aktywności, także do działalności związkowej. Może nawet stanowić jej schemat, a w pełni przestrzegany, wpływać na skuteczność działalności związkowej.

Początek myślenia i każdej aktywności zaczyna się od zauważenia, wrażeń wzrokowych i słuchowych. Dostrzec co dzieje się w otoczeniu bliższym i dalszym. Oznacza to zainteresowanie, nie bierność względem występujących zjawisk.

Dla studentów i innych adeptów wszelakich nauk, polecenie słuchania jest oczywiste. Jego znaczenie nie jest jednak dostatecznie doceniane. „Słuchaj” jest bowiem także pierwszym poleceniem Boga skierowanym do ludzi. Na pytanie *Które jest pierwsze ze wszystkich przykazań?* Jezus odpowiedział: *Pierwsze jest: Słuchaj, Izraelu, Pan Bóg nasz, Pan jest jeden. Będziesz miłował Pana, Boga swego, całym swoim sercem, całą swoją duszą, całym swoim umysłem i całą swoją mocą.* (Mk 12, 28b–30). Więc początkiem „myślenia” musi być słuchanie, wyrażane w różnych formach. „Słuchaniem” będzie na przykład poznanie aktualnego stanu wiedzy. Pytaniem jest, czy słuchamy uważnie, czy słyszymy to co chcemy usłyszeć?

Znajomość i rozumienie słyszanych słów często nie wystarcza do pojęcia danego przekazu, tak jego sensu, jak i celu. Ponadto znaczenie słów bywa zamieniane, wręcz odwracane. Pojawia się problem dociekania i pojmowania rzeczywistego stanu rzeczy, czyli prawdy.

Kolejny etap procesu myślenia może wiązać się ze znaczącym wysiłkiem. Stosowanie czyli słowo – głoszenie poznanej prawdy, wielokrotnie bywa niedogodne.

Dążenie do poznania prawdy i jej przekazywania w środowisku szkolnictwa wyższego i nauki wydaje się być oczywiste, wręcz obowiązkowe. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” (KSN) domagała się instytucjonalizacji takiego zapisu przy wszystkich opiniowanych projektach ustaw dotyczących szkolnictwa wyższego. Znalazło to wyraz dobitny wyraz w opracowanym przez KSN projekcie ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, złożonym u Marszałka Sejmu RP w 2004 r. Projekt ten był procedowany jako projekt poselski, wspólnie z t.zw. projektem prezydenckim⁵. W projekcie poselskim już artykule pierwszym, który podkreślał: art.1.2.

Szkoły wyższe pełnią misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów. W ustawie⁶ przyjęto podobny zapis chociaż dopiero w czwartym artykule: art.4.3.: Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki⁷.

Na uwagę też zasługuje zapis w pierwszej ustawie o szkolnictwie wyższym z 1990 r., po przemianach ustrojowych, który w art. 3.2) zaleca: *Zadaniami uczelni są również: podejmowanie starań, aby w środowisku akademickim panował kult prawdy i sumiennej pracy oraz atmosfera wzajemnej życzliwości⁷.*

Jednak podczas procedowania ostatniej, obowiązującej, ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁸ z 2018 roku, zlekceważono dobitny w wyrazie postulat KSN odnoszący się do „prawdy”. Jedyne w preambule ustawy „uznano, że dążenie do poznania prawdy i przekazywanie wiedzy z pokolenia na pokolenie jest szczególnie szlachetną działalnością człowieka”. Według autorów ustawy i ustawodawców nie jest więc ani misją ani obowiązkiem.

Także w ustawach o Polskiej Akademii Nauk całkowicie pominięto nawet kwestie „dociekania prawdy”. W ten sposób środowisko naukowe pozbawiono formalnego obowiązku publikacji prawdziwych wyników badań i przekazywania prawdy.

Podstawowy cel pracy dydaktycznej i naukowej pozostawiono postawom etycznym członków środowiska akademickiego i naukowego, bez prawnego wsparcia. Środowisk, często tożsamy z środowiskiem eksperckim. Czy taki stan prawa może mieć konsekwencje w obserwowanych postawach poszczególnych osób i środowisk? Dalej kilka przykładów.

W ciągu ostatnich kilkunastu lat miało miejsce wiele znaczących wydarzeń. Pytanie brzmi: czy w ocenie zdarzeń można dopatrzeć się zatrzymania procesu myślenia, braku chęci poznania i głoszenia prawdy?. Problem można rozpatrywać na kilku z wielu przypadków.

Chociaż nauka fizyki dla wielu osób stanowi trudność, wystarczająco duża część populacji, nie wspominając środowiska akademickiego, rozumie jej zasady. Czy w tym aspekcie można mieć wątpliwości co do przyczyny katastrofy smoleńskiej?. Na jakim etapie wielu, zwłaszcza ze środowiska technicznego, wyłączyło myślenie?

Podstawową zasadą utrzymania zdrowia jest wzmacnianie odporności organizmu i zapobieganie chorobie na jej wczesnym etapie. Jak te zasady mają się zwłaszcza do wczesnego etapu i samego przebiegu covidowej pandemii. Czy w przeważającej części środowiska medycznego wyłączono myślenie? Podobnie jak prof. Christian Perronne, przewodniczący Rady Naukowej ds. polityki koronawirusa, przy prezydencie Francji, który przynajmniej odchodząc oświadcza, że *patrząc wstecz, wszystkie decyzje, które podjęliśmy nie przyniosły efektu. Szczepionka, którą wybraliśmy, nie była właściwa, bo nie miała wpływu na przenoszenie wirusa ani na ochronę pacjentów⁹.*

Kolejne zastrzeżenia dotyczą polityki klimatycznej. Wyniki badań naszych naukowców z Wojskowej Akademii Technicznej, o których informowano w *Wiadomościach KSN*¹⁰, spośród wielu innych badań, powinny jednak wyjaśnić wątpliwości. Eksperyment z przekazywaniem promieniowania cieplnego przez zbiornik powietrza ze zmieniającymi się stężeniami głównie CO₂, imitującymi atmosferę ziemską, wykazały brak znaczących zmian absorpcji ciepła. Czy dla osób myślących, szczególnie ekspertów, nie powinny one jednoznacznie wyjaśnić wątpliwości? Czy znalazło to zastosowanie w ich głosach?

Przepisy Konstytucji RP i prawa zawartego w ustawach są powszechnie zrozumiałe dla obywateli. Chociaż niektóre z nich są zawiłe, intencje ustawodawcy były szanowane. Czy w trudnym czasie, okresie próby praworządności, regulacje te można stosować instrumentalnie przez części środowiska prawniczego? Na którym stopniu przedstawionego schematu się zatrzymano, czy też myślenie, jako cel poznania prawdy, zostało wyłączone?

Do poznania prawdy warto dążyć także dlatego, że, jak zauważył jeden z wielkich filozofów, Hume, ignorancja jest cierpieniem umysłu. A ono może powodować niepokój i agresję. Wydaje się, że jest to jednym z problemów naszego kraju, ale także świata. Wielu pojęło, gdzie jest prawda, wspięło się na ten stopień, lecz już jej nie zastosowało, czy się do niej nie dostosowało, natomiast na ostatni stopień już nie dotarło. Uniwer-

salne przesłanie dotyczące pełnej realizacji etapów myślenia, dalej więc pozostaje zadaniem. Dla ludu myślącego powinno to być dążenie naturalne, a brak ustawowego nakazu przekazywania prawdy, chyba nie powinien być wytłumaczeniem dla ludzi dobrej woli.

Jeżeli z definicji w dojrzałym społeczeństwie elity postępują w prawdzie i stosują się do zasad etycznych, to my jako społeczność jesteśmy dopiero „na dorobku”. Tą „szczególnie szlachetną działalnością człowieka”, jako zadanie polskich elit pozostawiono tylko ich etyce. Pozostaje całemu „ludowi myślącemu”, w tym społeczności związkowej, niepoprzestawanie na wiedzy, a doprowadzanie procesów myślenia do końca, do stosowania prawdy, którą pojęli. Tym powinna wyrażać się pełnia człowieczeństwa. Przy takim ujęciu, szczególnie w okresie wielkanocnym, należy sobie wzajemnie życzyć nieustawania w dążeniu do poznania Prawdy dającej Życie, odślaniając tajemnicę człowieka i świata.

Bibliografia:

- 1 Moody R. A.: Life After Life. Mockingbird Books, 1975; Moody R. A.: Życie po życiu. Zysk i S-ka, 2017.
- 2 Moody R., Perry P.: Proof of Life after Life: 7 Reasons to Believe There Is an Afterlife. Paperback, 2023.
- 3 O zjawisku splątania kwantowego informowały Wiadomości KSN w swoim numerze 7–8/2023, w artykule pt. „Szybciej niż światło i termostat zachmurzenia”.
- 4 Janusz Dietrych (1907–2001), profesor Politechniki Śląskiej w Gliwicach, twórca teorii konstrukcji maszyn, m.in. kierownik Katedry Podstaw Konstrukcji Maszyn oraz dyrektor Instytutu Mechaniki i Podstaw Konstrukcji Maszyn.
- 5 Prawo o szkolnictwie wyższym. Projekt złożony 31.03.2004. Druk nr 2931. Sejm RP IV kadencja
- 6 Prawo o szkolnictwie wyższym. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. 2005 Nr 164 poz. 1365).
- 7 Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym. (Dz. U. 1990 Nr 385).
- 8 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. (Dz.U. 2018 poz. 1668 z poz. zm.).
- 9 <https://www.youtube.com/watch?v=x207rbZxF98>
- 10 Pillich W.: Trzej uczeni z Polski obdarowali nas prawdą o wpływie CO2. Wiadomości KSN, nr 11–12/2024,
- 11 s. 51–53.

Zakład Fizyki Teoretycznej w Instytucie Fizyki Uniwersytetu Śląskiego od 13 maja 1982 r. do 29 lutego 1984 r. w świetle mało znanych dokumentów z archiwów SB i z prasy podziemnej

18 marca 2026 r. odbyło się posiedzenie naukowe Komisji Historii Nauki PAU w Małej Auli PAU w Krakowie i również w trybie hybrydowym.

Zebrań przewodniczący Komisji Historii prof. dr hab. Michał Kokowski i prof. dr hab. Edward Malec z Instytutu Fizyki Teoretycznej UJ, który w latach 1981–1984 pracował w Zakładzie Fizyki Teoretycznej na Uniwersytecie Śląskim.

Prof. Edward Malec w swoich wspomnieniach opartych na dokumentach SB i prasy podziemnej ujął głównie wydarzenia związane z sytuacją pracowników i studentów Zakładu Fizyki Teoretycznej UŚ w latach 80.

Warto jednak spojrzeć na tę historię w kontekście zdarzeń, jakie miały miejsce w tym czasie na Uniwersytecie Śląskim.

Wprowadzenie stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku dotknęło w szczególności społeczność Uniwersytetu Śląskiego (UŚ), w tym pracowników i studentów Instytutu Fizyki, poprzez masowe internowania, zwolnienia z pracy oraz represje polityczne. UŚ był jedną z najbardziej „niepokornych” uczelni w regionie, co skutkowało wyjątkowo ostrymi działaniami służb bezpieczeństwa.

Warto podkreślić, że działania operacyjne SB były w szczególności wymierzone w Instytut Fizyki UŚ postrzegany jako swoista „enklawa wolności”. Środowisko fizyków było mocno zaangażowane w struktury NSZZ „Solidarność” oraz wydawanie podziemnych publikacji, takich jak Biuletyn KKO (Komitetu Koordynacyjnego) Uniwersytetu Śląskiego, a później Biuletyn Konspiracyjny Komitet Oporu Uniwersytetu Śląskiego”. W redakcji biuletynu działali Sławomir Bugajski, Barbara Kowalczyk i Edward Malec. Pismo, w tym pierwszy numer z 10 VI 1982 r., informowało o działalności opozycyjnej w stanie wojennym. Służba Bezpieczeństwa nie rozszyfrowała składu redakcji biuletynu. Działania SB, w wyniku których inwigilacją objęto ponad 10% pracowników Instytutu, prowadzone były przeciwko członkom i działaczom „Solidarności” skupionym wokół cieszących się ogromnym autorytetem profesorów – Augusta Chełkowskiego i Andrzeja Pawlikowskiego.

Już w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. zatrzymano wielu działaczy NSZZ „Solidarność” z UŚ. Wśród internowanych znalazło się wielu pracowników naukowych związanych z fizyką i naukami pokrewnymi, którzy trafili do ośrodków odosobnienia (m.in. w Jastrzębiu–Szerokiej czy Uhercach).

Uniwersytet Śląski był jedyną uczelnią w kraju, gdzie zostali internowani już w grudniu 1981 r. urzędujący, po legalnym wyborze, rektor prof. August Chełkowski i prorektor prof. Irena Bajerowa. Dzielili oni celę aresztanczką z innymi działaczami opozycji. W 1982 r. przeprowadzono tzw. weryfikację kadr naukowych. Na całym Uniwersytecie Śląskim pracę straciło wielu wykładowców, a rektor prof. August Chełkowski (sam będący fizykiem i jedynym rektorem w Polsce internowanym w czasie sprawowania funkcji) został odwołany ze stanowiska przez władze komunistyczne.

Współcześnie Instytut Fizyki UŚ, jak i przecznica ul. Bankowej, nosi imię Augusta Chełkowskiego, co jest wyrazem uznania zarówno dla jego dorobku naukowego, jak i niezłomnej postawy w czasie stanu wojennego.

Polityka zwolnień w okresie od czerwca do października 1982 r. zaszkodziła rozwojowi nauki i potencjałowi Uniwersytetu Śląskiego, który stracił bezpowrotnie wielu zdolnych i wyróżniających się naukowców. Niektórzy z ogromną raną w sercu opuszczali nie tylko Uniwersytet, ale i Ojczyznę, gdyż byli zmuszeni do emigracji.

Środowisko akademickie UŚ było silnie represjonowane, a studenci i pracownicy byli zatrzymywani i skazywani przez sądy w trybie doraźnym. Należy pamiętać, że Katowice były miejscem pacyfikacji kopalni „Wujek”, co wpływało na atmosferę społeczną.

13 maja 1982 r. z inicjatywy Barbary Kowalczyk, przed rektoratem przy ul. Bankowej, odbyła się demonstracja pracowników i studentów przeciw stanowi wojennemu. Wzięła w niej udział większość pracowników Zakładu Fizyki Teoretycznej. Udział w manifestacji był przyczyną fali aresztowań po 13 maja 1982 r.: m.in. Sławka Bugajskiego (internowany w Zabrze–Zaborzu) i Basi Kowalczyk (internowana w Bytomiu). W tym czasie nastąpiła także akcja zwalniania pracowników zaangażowanych w działalność opozycyjną. Rektor Sędzimir Klimaszewski zwolnił kilkunastu naukowców, m.in. Jerzego Illga, Łukasza, Plesnara, Leonarda Neugera, Edwarda Sołtysa, Stanisława Gawlińskiego, Sławomira Bugajskiego. Petycję do JM Rektora w obronie zwalnianych podpisali prawie wszyscy pracownicy Instytutu Fizyki.

Sławek Bugajski i Basia Kowalczyk wrócili z internowania przed rokiem akademickim 1982/83. Sławek miał cele polityczne, ale do ich realizacji wybrał już działalność w Solidarności Walczącej Kornela Morawieckiego i Zbyszka Oziewicza. Powstały Podziemny Informator Katowicki (PIK) i Wolni i Solidarni (WiS). „PIK”(Podziemny Informator Katowicki) oraz „WiS”(Wolni i Solidarni) to dwa kluczowe podziemne pisma wydawane w latach 80. XX wieku, związane z działalnością Solidarności Walczącej (SW) na Górnym Śląsku, głównie w Katowicach. Prof. Edward Malec wspominał także swoją pracę związaną z biuletynem informacyjnym, m.in. z wydrukowaniem listy internowanych z Uniwersytetu Śląskiego. Po opuszczeniu Uniwersytetu Śląskiego w lutym 1984 roku przekazał biuletyn Adamowi Słomce (uczniowi liceum, działaczowi Konfederacji Polski Niepodległej Leszka Moczulskiego), który właśnie wyszedł z więzienia. Z przyjemnością odnotował niedawno, przeglądając

strony WWW, że pamięć o pierwszych dwu numerach Biuletynu trwa w Katowicach do dzisiaj.

Podsumowując spotkanie poświęcone sytuacji pracowników Zakładu Fizyki Teoretycznej na Uniwersytecie Śląskim w latach 80., warto powtórzyć słowa prof. Edwarda Malca, który na zakończenie powiedział, że na pytanie, co z tą historią zrobić, należy powiedzieć, że trzeba pamiętać.

Myślę, że na ten postulat odpowiedzieliśmy, dokumentując swoją historię w publikacji *A źródło wciąż bije... „NSZZ „Solidarność” w Uniwersytecie Śląskim w latach 1980–2020*. Ponadto ukazało się pięć raportów Senackiej Komisji Historycznej Uniwersytetu Śląskiego na temat pracowników i studentów UŚ represjonowanych przez system totalitarny do 1989 r. Poza tym warto przypomnieć, o czym wspominał prof. Edward Malec, że wiedzę o tych wydarzeniach zawiera również publikacja IPN *Myśl na uwieczni. Kontrola operacyjna środowisk akademickich województwa katowickiego przez Służbę Bezpieczeństwa w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Studia i szkice*. W jednym z artykułów jest mowa o skali inwigilacji Uniwersytetu Śląskiego i działaniach SB wobec środowiska akademickiego Instytutu Fizyki UŚ.

Ewa Żurawska

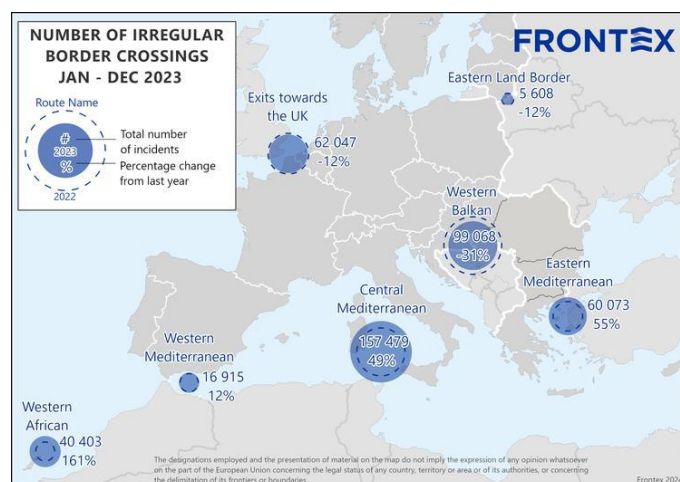
Migracja w Polsce i na świecie cz.3

6. FRONTEX

Dla przeciwdziałania nielegalnemu przekraczaniu granic zewnętrznych Unii Europejskiej Rozporządzeniem UE 2016/1624 z dnia 14 września 2016 r. ustanowiono Frontex – Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej [51]. Na stronie Frontexu [52] podano zamierzenia co do kadry: „Łącznie do 2027 r. Stały Korpus Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej będzie składał się z 10 000 osób, w tym 3000 funkcjonariuszy kategorii 1 lub po prostu personelu Frontexu. Pozostałych 7000 funkcjonariuszy zostanie oddelegowanych z państw członkowskich UE”. Widać, że jest to agencja dopiero w fazie tworzenia i nie ma żadnego wpływu na ochronę zewnętrznych granic Unii. Z założenia Frontex nie ma być niezależną formacją ochrony granic, lecz składać się z funkcjonariuszy straży granicznej państw członkowskich funkcjonujących samoistnie bez potrzeby istnienia Frontexu. Siedziba Frontexu znajduje się w Warszawie na Placu Europejskim.

Na swojej stronie Frontex podaje szereg informacji dotyczących nielegalnej imigracji. Rys. 8 przedstawia liczbę nielegalnych przekroczeń granic Unii, o których dowiedział się Frontex w podziale na kierunki, na których zaobserwowano nielegalne wtargnięcia [53]. W roku 2023 odnotowano najwyższy od 2016 r. wzrost nielegalnych przekroczeń [54]. Na szlaku środkowo-śroziemnomorskim liczba nielegalnych przekroczeń osiągnęła łączną liczbę około 158 000. Przez polskie granice z Białorusią i Litwą przeszło nielegalnie w 2023 roku 5608 osób, co stanowi 12 % całości nielegalnych wtargnięć do UE. Na stronie Frontexu istnieje statystyka aktualizowana co miesiąc, która ukazuje wszelkie zmiany w nielegalnej imigracji w podziale na kierunki migracji i państwa pochodzenia nielegalnych imigrantów [55]. W roku 2023 liczba nielegalnych wtargnięć przekraczała 50 tys. miesięcznie.

Ta nielegalna imigracja przez szlak środkowo-śroziemnomorski doprowadziła do gwałtownego wzrostu liczby nielegalnych imigrantów we Włoszech. Na włoską wyspę Lampeduzę najbliższą brzegów Afryki przybywały dziesiątki łodzi z nielegalnymi imigrantami. Zdjęcia ukazują, że imigrantami są wyłącznie młodzi mężczyźni w wieku poborowym (Rys. 9). To oni mają „wstawić nogi w drzwi” w Unii Europejskiej, a następnie doprowadzić drogą „łączenia rodzin” do przyjazdu swoich krewnych. Większość uciekinierów chce przedostać się na północ, do Francji, Austrii czy też Niemiec. Ośrodki recepcyjne nie są ośrodkami zamkniętymi, można je na własną rękę opuścić.

Rys. 8. Liczba nielegalnych przekroczeń zewnętrznych granic Unii w roku 2023, o których informacje ma Frontex [56].

Wzrost liczby nielegalnych imigrantów we Włoszech spowodował, że we wrześniu 2023 r. Niemcy i Francja oświadczyły, że nie będą przyjmować imigrantów z Włoch, Słowenia zaapelowała o rozmieszczenie wojska na granicy z Chorwacją, a Czechy przywróciły kontrolę graniczną ze Słowacją [57].

7. Regulacje prawne w Polsce

Zagadnienia związane z pobytem cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i z trybem udzielania im ochrony regulują dwie podstawowe ustawy. Pierwsza z nich to ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach [58]. Od czasu swego uchwalenia ustawa ta była poddawana 7-krotnie zmianom i za każdym razem Marszałek Sejmu składał nowe obwieszczenie „w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o cudzoziemcach”. Ostatnie takie obwieszczenie pochodzi z dnia 21 marca 2024 r. [59].

Rys. 9. Emigranci na Lampeduzie. Stąd prom przewiezie ich na kontynent. Większość chce dotrzeć dalej na północ [64].

7.1. Ustawa o cudzoziemcach

Licząca aż 431 stron ustawa o cudzoziemcach określa zasady i warunki wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ich przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego, tryb postępowania oraz organy właściwe w tych sprawach (Art. 1). Zasadniczą instytucją, której ustawa o cudzoziemcach powierza wszelkie kompetencje jest Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców, którego ustawa określa jako centralny organ administracji rządowej właściwy w sprawach wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego, nadawania statusu uchodźcy i udzielania ochrony (Art. 16.1.).

Ustawa określa (Art. 23) , że „Cudzoziemiec, który przekracza granicę, jest obowiązany posiadać:

- 1) ważny dokument podróży;

2) ważną wizę lub inny ważny dokument uprawniający go do wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i do pobytu na tym terytorium, jeżeli są wymagane;

3) zezwolenie na wjazd do innego państwa lub zezwolenie na pobyt w innym państwie, jeżeli zezwolenia takie są wymagane w przypadku przejazdu tranzytem” oraz, że (Art. 28.1) cudzoziemcowi odmawia się wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, gdy „nie posiada ważnego dokumentu podróży, ważnej wizy lub innych ważnych dokumentów uprawniających do wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i do pobytu na tym terytorium”, Art. 66. 1 stwierdza „Wizę krajową wydaje albo odmawia jej wydania konsul”. Wizę wydaje się w celu: turystycznym, odwiedzin u rodziny lub przyjaciół... Art. 60.1 wylicza 24 różne powody, a na końcu podaje „innych niż określone w pkt 1–24b”. W przypadkach losowych cudzoziemiec może też uzyskać zezwolenie na pobyt czasowy i pracę, gdy celem pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wykonywanie pracy (Art. 114. 1). Cudzoziemcowi udziela się też zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zobowiązanie go do powrotu może nastąpić jedynie do państwa, w którym zagrożone byłoby jego prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego (Art. 348).

7.2. Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Ustawa. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „określa zasady, warunki i tryb udzielania cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz organy właściwe w tych sprawach” (Art. 1) i stwierdza (Art.3), że „Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcowi udziela się ochrony przez:

1) nadanie statusu uchodźcy;

1a) udzielenie ochrony uzupełniającej;

2) udzielenie azylu;

4) udzielenie ochrony czasowej”.

Cudzoziemcowi nadaje się status uchodźcy, jeżeli na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju (Art. 13. 1). Cudzoziemcowi odmawia się nadania statusu uchodźcy, jeżeli „nie istnieje uzasadniona obawa przed prześladowaniem w kraju pochodzenia” (Art. 19. 1).

Cudzoziemcowi, który nie spełnia warunków do nadania statusu uchodźcy, udziela się ochrony uzupełniającej, w przypadku gdy powrót do kraju pochodzenia może narazić go na rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy przez egzekucję, tortury lub poważne zagrożenia (Art. 15). Cudzoziemcowi odmawia się udzielenia ochrony uzupełniającej, jeżeli „nie istnieje rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy” (Art. 20. 1).

Nadanie lub odmowa nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej następuje w drodze decyzji Szefa Urzędu (Art. 23). Organem administracji publicznej rozpatrującym odwołania od decyzji i zażalenia na postanowienia wydane przez Szefa Urzędu jest Rada do Spraw Uchodźców, zwana dalej „Radą”(Art. 89 p. 1).

Cudzoziemcowi można, na jego wniosek, udzielić azylu w Rzeczypospolitej Polskiej, gdy jest to niezbędne do zapewnienia mu ochrony oraz gdy przemawia za tym ważny interes Rzeczypospolitej Polskiej. Wniosek o udzielenie azylu zawiera określenie istotnych zdarzeń będących przyczyną ubiegania się o azyl (Art. 90. 1).

Cudzoziemcom masowo przybywającym do Rzeczypospolitej Polskiej, którzy opuścili swój kraj pochodzenia lub określony obszar geograficzny z powodu obcej inwazji, wojny, wojny domowej, konfliktów etnicznych lub rażących naruszeń praw człowieka można udzielić ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez względu na to czy ich przybycie miało charakter spontaniczny, czy też było wynikiem pomocy udzielonej im przez Rzeczpospolitą Polską lub społeczność międzynarodową (Art. 106. 1). W sprawach cudzoziemców, którym udzielana jest ochrona, prowadzi się w systemie informatycznym rejestry (Art. 119. 1).

8. Granica z Białorusią. Instrumentalizacja

Trwające od kilku lat ataki na naszą granicę z Białorusią nie ustają. Najeźdźcy niszcząc zaporę graniczną wdzierają się na terytorium Rzeczypospolitej przy aktywnej pomocy funkcjonariuszy państwowych Białorusi. „Migranci forsują zaporę przy pomocy białoruskich służb” [65]. Z faktu tego wynikają konkretne konsekwencje prawne. Zgodnie z Art. 38. 3 ustawy. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Państwo nie będące państwem członkowskim jest uważane za kraj pierwszego azylu w odniesieniu

do wnioskodawcy, jeżeli będzie on mógł zostać przyjęty przez to państwo... lub w inny sposób korzysta z wystarczającej ochrony w tym państwie". Skoro Białoruś udziela tak daleko idącej pomocy najeźdźcom, musi być uważana za kraj pierwszego azylu. Tym samym bezzasadne jest wnioskowanie o azyl w Polsce przez tych najeźdźców, którym udało się wdrzeć na terytorium Polski. Ci którym udało się wdrzeć i zostali złapani przez Straż Graniczną, aby zapobiec ich wyrzuceniu z Polski używają wybiegu polegającego na składaniu wniosku o azyl. Straż Graniczna powinna rozwiesić na zaporze wyjaśnienia, że wnioski o azyl składa się na przejściu granicznym, a ci którzy dokonują włamania niszcząc zaporę są przestępcami i będą traktowani jak przestępcy. W ostatnim okresie sytuacja na granicy z Białorusią stała się tak dramatyczna, że mimo iż w dniu 5 lutego 2025 Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił jednolity tekst ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej [62] już dwa tygodnie później Sejm przyjął ustawę zmieniającą ten tekst [63]. Przyczyną były wydarzenia na granicy z Białorusią. Dla uwzględnienia tej sytuacji wprowadzono do ustawy enigmatyczne pojęcie „instrumentalizacji”, które zdefiniowano w dodanym Art. 2. (6a) w następujący sposób:

„instrumentalizacja – prowadzenie przez państwo graniczące z Rzeczpospolitą Polską lub inny podmiot działań zmierzających do umożliwienia przekroczenia przez cudzoziemców wbrew przepisom prawa granicy zewnętrznej w rozumieniu art. 2 pkt 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz. Urz. UE L 77 z 23.03.2016, str. 1, z późn. zm.2)), w szczególności z użyciem przemocy wobec funkcjonariuszy służb państwowych oraz żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej chroniących tę granicę lub w połączeniu z niszczeniem infrastruktury granicznej, mogących skutkować destabilizacją sytuacji wewnętrznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”;

Korzystając z pojęcia instrumentalizacji wprowadzono do ustawy nowy Art. 33a, w którym czytamy:

„Prawo do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej może zostać czasowo ograniczone, w przypadku gdy:

- 1) ma miejsce instrumentalizacja oraz
- 2) działania podejmowane w ramach instrumentalizacji stanowią poważne i rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa lub społeczeństwa oraz
- 3) wprowadzenie tego ograniczenia jest niezbędne dla wyeliminowania zagrożenia, o którym mowa w pkt 2, a inne środki nie są wystarczające do jego wyeliminowania”.

9. Granica z Ukrainą. Ustawa o pomocy

Podstawą prawną dla przekraczania granicy z Ukrainą jest „ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa” [66]. Od czasu jej uchwalenia w 2022 roku ustawa była wielokrotnie zmieniana, w roku 2025 już 3-krotnie. Nazwa ustawy wskazuje na całkowicie inne cele i inne uregulowanie ruchu granicznego niż na innych granicach. W szczególności na granicy z Ukrainą ruch jest uregulowany prawnie inaczej, niż mówią o tym ustawy o cudzoziemcach [58] i o udzielaniu cudzoziemcom ochrony [60]. Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy „określa szczególne zasady zalegalizowania pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa oraz obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej” (Art. 1. 1). Ustawa określa też utworzenie specjalnego Funduszu Pomocy w celu finansowania pomocy i niektóre uprawnienia obywateli Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny (Art. 1.3).

Jeżeli Ukrainiec przybył legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przepisach wydanych na podstawie ust. 4 i deklaruje zamiar pozostania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jego pobyt na tym terytorium uznaje się za legalny do dnia 30 września 2025 r. (Art. 2.1). Obywatelowi Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, na podstawie wniosku złożonego w dowolnym organie wykonawczym gminy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nadaje się numer PESEL, o którym mowa w art. 15 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2024 r. poz. 736 i 854) (Art.4.1). Wraz z numerem PESEL obywatel Ukrai-

ny może otrzymać status UKR, wraz z którym nabywa szereg uprawnień. Po wydaniu dokumentu elektronicznego uprawnia to obywatela Ukrainy do wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskania wizy. W Banku Gospodarstwa Krajowego tworzy się Fundusz Pomocy, zwany dalej „Funduszem”, w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy Ukrainie, w szczególności obywatelom Ukrainy dotkniętym konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy, w tym zadań realizowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i poza nim, a także realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem żywnościowym kraju w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy (Art. 14. 1). W tym samym celu w budżecie państwa tworzy się rezerwę celową (Art. 14b. 1). Obywatelowi Ukrainy przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, przysługuje prawo do świadczeń rodzinnych, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, jeżeli zamieszkuje z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Art. 26. 1), a także mogą być przyznawane świadczenia pieniężne i niepieniężne, na zasadach i w trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Art. 29. 1). Obywatel Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, jest uprawniony do opieki medycznej udzielanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obejmującej świadczenia opieki zdrowotnej na zasadach i w zakresie, w jakim osobom objętym obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym przysługuje prawo do świadczeń na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 146, z późn. zm.3), z wyłączeniem leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji uzdrowiskowej, a także podania produktów leczniczych wydawanych świadczeniobiorcom w ramach programów polityki zdrowotnej ministra właściwego do spraw zdrowia (Art. 37. 1).

Kolejne artykuły ustawy mówią o sposobie udzielania obywatelom Ukrainy przebywającym legalnie na terenie Polski pomocy materialnej, pomocy w edukacji dzieci, pomocy osobom niepełnosprawnym, pomocy w zakwaterowaniu, wyżywieniu, podejmowaniu pracy zarobkowej i prowadzeniu działalności gospodarczej. Wszystkie te rodzaje pomocy mogą być udzielane w sposób wykluczający wpływ opinii społecznej – „w związku z realizacją zadań związanych z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, rada miasta na prawach powiatu może podjąć uchwałę o nieprzeprowadzaniu konsultacji społecznych” (Art. 112. 1).

Analizowana ustawa daje obywatelom Ukrainy przebywającym legalnie na terenie Polski uprawnienia niezna-
ne z innych rozwiązań prawnych. Status UKR daje w szczególności [67]:

- 1) prawo do legalnego pobytu na terytorium Polski; obywatele Ukrainy ze statusem UKR nie potrzebują wizy ani karty pobytu, aby przebywać w Polsce,
- 2) prawo do pracy – mogą podejmować pracę w Polsce na podstawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.
- 3) prawo do korzystania z opieki zdrowotnej – mają prawo do bezpłatnej lub częściowo płatnej opieki medycznej.
- 4) prawo do pomocy społecznej – mogą skorzystać z różnych form pomocy społecznej, w tym m.in. z zakwaterowania w ramach programu "40+".
- 5) możliwość prowadzenia działalności gospodarczej – można prowadzić działalność gospodarczą na uproszczonych zasadach.
- 6) możliwość korzystania ze świadczeń rodzinnych; obejmuje to m.in. świadczenia "Rodzina 800+" i "Dobry start".
- 7) możliwość ubiegania się o zezwolenie na pobyt czasowy; od 1 kwietnia 2023 r. można ubiegać się o zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli chce się zrezygnować z ochrony czasowej.

Analizowana ustawa daje szereg uprawnień obywatelom Ukrainy, którzy znaleźli się na terytorium Rzeczypospolitej. W praktyce zrównuje ona wobec prawa obywateli Ukrainy z obywatelami Polski. Jej lektura nasuwa pytanie, dlaczego nie ma w niej mowy o obowiązkach obywateli Ukrainy przebywających na terytorium Rzeczypospolitej, którzy tak obficie mają korzystać z jej pomocy. Inne oczywiste pytanie to, czy pisząc tę ustawę ustawodawca domagał się na zasadzie wzajemności takich samych uprawnień od Ukrainy wobec obywateli

Polski. Zarówno żyjących na Ukrainie jak i tych w Polsce, którzy zostawili na Wołyniu swoich bliskich, a chcieliby ich pochować.

Opracował
Piotr Witakowski
Warszawa, 09.07.2025

Bibliografia:

- 12 Agencja ta powstała w miejsce działającej wcześniej powołanej w roku 2004 we wspólnocie Europejskiej „Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej”.
- 13 <https://www.frontex.europa.eu/>
- 14 Niezależnie od danych Frontexu dane o nielegalnej imigracji można znaleźć na stronie <https://milmag.pl/podsumowanie-nielegalnej-migracji-do-europy-w-2023-roku/>
- 15 <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm?etrans=pl>
- 16 <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>
- 17 <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm?etrans=pl>
- 18 <https://polskieradio24.pl/5/1223/artykul/3241939,imigranci-zniszcza-filar-unii-europejskiej-najbardziej-ucierpia-na-tym-transport-i-handel>
- 19 Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach; Dz.U. 2013 poz. 1650.
- 20 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o cudzoziemcach; Dz.U. 2024 poz. 769.
- 21 Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; Dz.U. 2003 nr 128 poz. 1176.
- 22 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; Dz.U. 2023 poz. 1504.
- 23 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 lutego 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; Dz.U. 2025 poz. 223.
- 24 Ustawa z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Dz.U. 2025 poz. 389.
- 25 <https://www.dw.com/pl/lampedusa-u-kresu-co-z-migrantami/a-66822432>
- 26 <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/250204,,Migranci forsują zapórę przy pomocy białoruskich służb>”.
- 27 Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa; Dz.U. 2022 poz. 583.
- 28 https://www.google.com/search?sca_esv=5cd7a0208e12e544&sxsrf=AE3TifO8zqg5PO4z53KzYvWqjX80LH08gw:1749406357068&q=Co+daje+status+UKR&sa=X&ved=2ahUKEwihl-zDtuKNAXVqlhAIHRiRLZsQ1QJ6BAhSEAE&biw=1280&bih=913&dpr=1

Z cyklu: wędrówki po świecie ...

Wyprawa do Chin. PEKIN część 2

Kolejnym punktem naszej wyprawy do Chin było odwiedzenie **Cmentarza Zhalan**, gdzie pochowani są jezuici i konwertyci. Chrześcijaństwo dotarło do Chin z Persji w VII w. w postaci skażonej błędem nestorianizmu. W Xi'an, dawnej stolicy Chin, z czasu panowania dynastii Juan, zachowała się kamienna nestoriańska stela z 781 r. W XVI w. sukcesem ewangelizacyjnym zakończyła się misja jezuitów, którzy stosowali metodę akomodacji, uwzględniającą lokalne tradycje.

Włoski misjonarz **Matteo Ricci SJ** (1552–1610) przybył do Chin w 1582 r. Ricci poznał dobrze język chiński w mowie i piśmie, znał się na matematyce, astronomii, geografii, sinologii i literaturze oraz zdał chiński egzamin urzędniczy wchodząc do grupy mandarynów. Egzaminy urzędnicze sprawiały, że stanowiska przypadały osobom kompetentnym. Matteo Ricci opracował słownik portugalsko–chiński, pisał książki, tłumaczył na język chiński dzieła Europejczyków, wykonał pierwszą chińską mapę świata i założył katedrę Niepokalanego Poczęcia NMP w Pekinie.

Fot. 1. Portret Ricciego, autorstwa Emmanuela Pereiry (1610). Zdjęcie z Wikipedii: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ricciportrait.jpg>

Matteo Ricci zrozumiał, że ewangelizacja na placach i ulicach stosowana w Europie, nie może być skuteczna w Chinach, ze względu na trudności językowe oraz na ówczesną organizację społeczeństwa, w którym absolutną władzę miał cesarz. Zaczął więc ewangelizację od uczonych, czyli mandary-

nów. Objasniając zasady wiary katolickiej, nawiązywał do filozofii konfucjańskiej.

Matteo Ricci zmarł 11 maja 1610 roku w Pekinie w wieku 57 lat i zgodnie z prawem dynastii Ming, jako cudzoziemiec, powinien być pochowany w Makau. Ze względu na zasługi Ricciego dla Chin, cesarz Wanli zgodził się na pochówek w Pekinie i wyznaczył miejsce, gdzie dzisiaj jest cmentarz Zhalan. Cmentarz był niszczony i odbudowywany. Po kolejnym zniszczeniu podczas powstania bokserów (1899–1901), cmentarz odbudowano, a w pobliżu zbudowano kościół poświęcony Maryi (Maweigou). Przy kościele powstało seminarium duchowne kształcące katolickich księży.

Od 1937 r. do 1949 r. Pekin był okupowany, przez Japończyków, którzy zajęli kościelne budynki. Po 1949 r. Kościół katolicki odzyskał własność, którą częściowo sprzedał, a częściowo podarował Komunistycznej Partii Chin. Kościół Maryi został zburzony w 1973 r., a w budynkach seminarium mieści się szkoła partyjna (można skorzystać z toalety). Na terenie kampusu tej szkoły znajduje się cmentarz Zhalan.

Autokarem podjeżdżamy pod ogrodzony cmentarz Zhalan. Nasz chiński przewodnik Dawid prowadzi nas do bramy cmentarnej. Naszą uwagę zwraca figura białego baranka stojąca przy cmentarnym murze. Obok, stolik z kamiennym okrągłym blatem i cztery kamienne stołeczki. Idziemy do grobu Matteo Ricci, który jest w środku cmentarza. Grób ma wysokość 1,5 m, długość 2,4 m i szerokość 1,3 m. Przed grobem wznosi się kamienna stela o wysokości 2,7 m i szerokości 0,94 m. Stela stoi na podstawie o wysokości 0,6 m. Na steli Matteo Ricciego są napisy po łacinie i po chińsku.

Tłumaczenie chińskiego tekstu: „Grób jezuita, czcigodnego Li. Mistrz Li nosił imię Madou [Matteo] i miał przydomek Xitai [Mędrzec z Zachodu]. Pochodził z kraju zwanego Włochami, położonego nad Wielkim Oceanem Zachodnim. W młodości wstąpił do Towarzystwa, aby dążyć do doskonałości [w cnotach]. W roku *renwu* panowania Wanli z dynastii Ming (1582) przybył do Chin drogą morską i jako pierwszy propagował [święte] nauki [tutaj]. W roku *gengzi* panowania Wanli [1600] udał się do stolicy (Pekinu) i zmarł w roku *gengxu* panowania Wanli (1610) w wieku 59 lat, z czego 42 spędził w Towarzystwie”(SJ). (*renwu*, *gengzi*, *gengxu* – nazwy lat w 60-letnim cyklu chińskiego kalendarza).

Fot. 2. Stela na grobie Mateo Ricci. Po lewej stronie steli jest napis po łacinie, a w środku i po prawej – po chińsku.
Fot. 3. Górna część steli. Cmentarz Zhalan, Pekin.

Obok grobu Mateo Ricci są groby dwóch zasłużonych jezuitskich misjonarzy Ferdinanda Verbiesta SJ (1623–1688), Johanna Adama Schalla von Bell SJ (1591–1666). Na cmentarzu są również groby i innych misjonarzy. Każda stojąca stela zwieńczona jest rzeźbą smoka i najczęściej również jezuitskim monogramem IHS wpisanym w słońce.

W 1984 roku rozpoczął się proces beatyfikacyjny Ricciego. 17 grudnia 2022, za zgodą papieża Franciszka, promulgowano dekret o heroiczności jego życia i cnót. M. Ricciemu przysługuje więc, tytuł czcigodnego sługi Bożego. Tragicznym dla chrześcijan w Chinach był rok 1773, bo w tym roku papież Klemens XIV, ulegając władcom europejskich krajów, skasował Towarzystwo Jezusowe. Potem przyszły prześladowania katolików. W czasie rewolucji kulturalnej w 1996 r. Czerwona Gwardia uszkodziła lub zniszczyła stele, które zakopano, aby je ochronić przed całkowitym zniszczeniem. Po zakończeniu rewolucji kulturalnej stele odkopano, a cmentarz został częściowo odrestaurowany.

Fot. 4. Stele jezuitów na cmentarzu Zhalan w Pekinie.
Fot. 5. Pekin. Buddyjska Świątynia Lamy – Świątynia Harmonii i Pokoju.

W 1694 r. cesarz Kagxi wybudował pałac dla swojego czwartego syna Yongzhenga. Po jego wstąpieniu na tron, najpierw część, a potem całość świątyni stała się buddyjskim klasztorem należącym do szkoły gelug buddyzmu tybetańskiego, lamaizmu żółtych czapek. Świątynia składa się z pięciu pawilonów. W świątynnym kompleksie widzimy posągi i kadzielnice z brązu oraz bębny modlitewne. Spotkaliśmy tu buddyjskich mnichów

oraz wielu młodych ludzi modlących się i palących kadzidła. Przed wejściem do pawilonów czytamy zakazy fotografowania w środku. W Pawilonie Wanfu widzimy 18-metrowy posąg Buddy Mairei wykonany z jednego kawałka drewna sandałowego. Przewodnik pokazał nam, jak odróżnić płęć lwa na posągu Fot. 6 i Fot. 7.

Fot. 6. Lew pod prawą łapą trzyma kulę. Świątynia Lamy, Pekin.

Fot. 7. Lwica lewą łapę opiera na lwiątku. Świątynia Lamy, Pekin.

Po szkoleniu z ceremonii parzenia herbaty jedziemy do Katedry Północnej, Xishiku, Najświętszego Zbawiciela. Neogotycką katedrę poświęcono w 1890 r. Starsze dwie katedry Zbawiciela zostały zburzone.

Mieliśmy okazję zobaczyć katolicki chiński ślub w Katedrze Zbawiciela. Państwo młodzi przyjechali przed katedrę czarnym samochodem Hongqi CA7460, a pan młody na rękach wyniósł z samochodu pannę młodą. Następnie było wspólne zdjęcie przed katedrą i ceremonia ślubna w katedrze.

W dwóch pawilonach obok katedry są dwie kamienne stele z kaligrafią cesarza Qianlong (panował w latach 1735–1796). Na pierwszej steli, inskrypcja stanowi o przyjęciu katolicyzmu w czasach dynastii Qing. Druga stela, „Stela Edyktu o Przeniesieniu”, nawiązuje do przeniesienia kościoła w 1703 r. z pierwotnej lokalizacji w pobliżu Zhongnanhai do obecnej lokalizacji.

Fot. 8. Katedra Xishiku – Zbawiciela. Z prawej strony katedry jeden z pawilonów steli w stylu chińskim. Pekin.

Fot. 9. Mauzoleum Mao Zedonga na Placu Niebiańskiego Spokoju (Tian'anmen). Pekin.

Udajemy się na Plac Tian'anmen, na którym 1 października 1949 r. Mao Zedong proklamował Chińską Republikę Ludową. Na placu wybudowano 38-metrowy pomnik Bohaterów Ludu oraz mauzoleum Mao Zedonga. Przy placu zbudowano Wielką Halę Ludową oraz Chińskie Muzeum Narodowe.

Plac ma rozmiar 800 m x 300 m. W dniu naszego zwiedzania Pekinu na placu było dużo ludzi. Wśród zwiedzających kręcili się Chińczycy oferujące pamiątki, co nie było dozwolone. Nagle – poruszenie. Obok mnie przebiegł sprzedawca pamiątek i potrącił mnie tak, że o mało co, abym się przewrócił, a za nim biegli milicjanci.

W 1989 r. władze z pomocą wojska krwawo stłumiły protesty studentów i robotników używając czołgów i amunicji..

Wieczorem udajemy się na spektakl pekińskiej opery. Początki opery chińskiej sięgają III w. Różni się ona znacznie od opery europejskiej. Artyści nie tylko śpiewają, ale też recytują, korzystają z pantominy, ekwilibrystyki oraz pokazowego kung-fu. Noszą kolorowe maski albo makijaż. Spektakl, który widzieliśmy, osadzony był w wydarzeniach z historii Chin. 10-osobowa orkiestra składała się z dwóch sekcji: instrumentów smyczkowych i dętych oraz instrumentów perkusyjnych.

Na sali zainstalowane były dwa ekrany. Na pierwszym ekranie wyświetlano tekst po angielsku, a na drugim po chińsku. Po chińsku, bo wymowa wielu wyrazów zależy od regionu i Chińczykom z odległych regionów Chin bardzo trudno prowadzić konwersację.

Następnego dnia zwiedzamy Zakazane Miasto. W 1406 r. cesarz Yongle z dynastii Ming rozkazał zbudować pałac cesarski w Pekinie, wzorowany na pałacu w Nankinie. Budowę ukończono w 1420 r. Pałac został otoczony fosą o szerokości 50 m i wysokimi na 10 m murami. Pałac był centrum politycznym, aż do upadku dynastii Qing w 1911 roku. W tym czasie miasto było niedostępne dla zwykłych ludzi.

W Zakazanym Mieście mieszkało 14 cesarzy z dynastii Ming (1368–1644), 10 cesarzy z dynastii Qing (1644–1911) i ich rodziny królewskie. Ostatnim cesarzem mieszkającym w Zakazanym Mieście był cesarz Puyi. W 1925 r.

Zakazane Miasto przekształcono w Muzeum Pałacowe, a w 1987 r. Zakazane Miasto wpisano na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. Zakazane Miasto dzieli się na Działanie Zewnętrzny i Działanie Wewnętrzny, pozwalający cesarzowi zachować prywatność.

W Zakazanym Mieście jest 9371 komnat.

Fot. 10. Scena ze spektaklu opery pekińskiej. Pekin

Fot. 11. Duży Działanie Zewnętrzny. Zakazane Miasto, Pekin.

Fot. 12. Tron cesarski w Sali Najwyższej Harmonii. Zakazane Miasto, Pekin.

Fot. 13. Smok, ceramika. Chińskie smoki symbolizują potęgę, siłę i szczęście. Zakazane Miasto, Pekin

Tekst i zdjęcia z wyprawy do Chin w 2006 r.

Antoni Winiarski

WYBRANE WYDARZENIA

listopad 2025

Ewa Sobieszcańska

---

1 listopada. Ustawy podpisane przez Prezydenta RP w listopadzie 2025 r.

<https://www.prezydent.pl/prawo/ustawy-podpisane/ustawy-podpisane-w-listopadzie-2025-r,109705>

4 listopada. Ponad 10 tysięcy pracowników przeszło ulicami Katowic w marszu gwiazdzistym w obronie przemysłu, hutnictwa, górnictwa i energetyki oraz miejsc pracy na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim. Była to wspólna manifestacja organizacji zrzeszonych w Międzyzwiązkowym Komitecie Protestacyjno-Strajkowym Regionu Śląsko-Dąbrowskiego. Uczestnicy manifestacji podkreślali, że główną przyczyną problemów przemysłu na Śląsku jest polityka klimatyczna Unii Europejskiej.

<https://fzz.org.pl/katowice-wspolna-manifestacja-central-zwiazkowych/>

5 listopada. Wizyta Prezydenta RP na Słowacji. Prezydent Karol Nawrocki spotkał się w Bratysławie z Prezydentem Słowacji Peterem Pellegrinim. Rozmawialiśmy o kwestiach politycznych, gospodarczych i infrastrukturalnych – poinformował Prezydent. Podkreślił, że dla Polski i dla Słowacji Grupa Wyszehradzka, Inicjatywa Trójmorza, formaty takie, jak Bukaresztańska Dziewiątka są kluczowe dla bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO i Europy Środkowo-Wschodniej. Podczas wizyty Karol Nawrocki spotkał się także z Przewodniczącym Zgromadzenia Narodowego Republiki Słowackiej Richardem Rašim i Premierem Republiki Słowackiej Robertem Fico. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/wizyta-prezydenta-rp-na-slowacji,109721>

Robert Kropiwnicki odchodzi ze stanowiska wiceministra aktywów państwowych po dwóch latach pracy w resorcie. Jak podają nieoficjalnie media, w tle dymisji stoi narastający konflikt z szefem MAP Wojciechem Balczunem, przede wszystkim o kierunek zmian kadrowych w Orlenie.

<https://energetyka24.com/elektroenergetyka/wiadomosci/zmiany-kadrowe-w-map-kropiwnicki-sklada-rezygnacje>

We wniosku prokuratury o uchylenie immunitetu Zbigniewowi Ziobrze i w zarzutach dla Marcina Romanowskiego wymieniono podmioty, które miały otrzymywać dotacje z naruszeniem prawa. Okazuje się jednak, że cztery z tych organizacji, na tych samych zasadach, nadal pobierają pieniądze z Funduszu Sprawiedliwości, zarządzanego obecnie przez ludzi z nowej ekipy. Tylko w 2025 roku Fundusz Sprawiedliwości wypłacił: Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę – ponad 3 mln zł, Lumus – 2,1 mln zł, Compassio – 707 tys. zł, Akademii Sportu – 1,7 mln zł. <https://niezalezna.pl/polityka/fundusz-sprawiedliwosci-podmioty-ktore-nadal-pobieraja-dotacje-kontrowersje-po-oskarzeniu-ziobry-rano/555870>

7 listopada. Premier Donald Tusk zarzucił prezydentowi Karolowi Nawrockiemu, że zablokował nominacje na pierwszy stopień oficerski 136 przyszłych oficerów Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. „To jest nieprawda, prezydent nie odmówił nominacji. Nie było ustalonej daty nominacji, jest dyskusja, kiedy i w jakiej formie i jakie miały być nominacje, to miało być przedmiotem rozmów z szefami służb, ale nie przyszli na spotkanie. Nie poinformowali, że nie przyjdą, a potem okazało się, że zakazał im premier” — ujawnił w mediach szef prezydenckiego Biura Polityki Międzynarodowej Marcin Przydacz.

<https://wpolityce.pl/polityka/745246-przydacz-prezydent-nie-odmowil-nominacji-oficerow-skw-i-abw>

11 listopada. Obchody Narodowego Święta Niepodległości. Uroczystości rozpoczęła Msza święta w intencji ojczyzny w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie. W liturgii uczestniczyli m.in. Prezydent RP Karol Nawrocki wraz z małżonką Martą Nawrocką, wicepremier i szef MON Władysław Kosiniak-Kamysz, marszałek Senatu RP Małgorzata Kidawa-Błońska oraz przedstawiciele wojska. Centralne uroczystości odbyły się na pl. Józefa Piłsudskiego w Warszawie z udziałem m.in. pary prezydenckiej, marszałków Sejmu i Senatu, przedstawicieli rządu oraz korpusu dyplomatycznego. Oficjalne uroczystości zakończyły się defiladą Wojska Polskiego.

[You Tube](https://www.youtube.com/watch?v=...) Wirtualna Polska/zrzut ekranu

Po godz. 14.00 ulicami Warszawy przeszedł Marsz Niepodległości, w którym według stołecznego magistratu wzięło udział około 100 tysięcy osób, według organizatorów – ponad dwa razy więcej. Wiele osób przyjechało do Warszawy z różnych części Polski. Trasa marszu prowadziła od ronda im. Romana Dmowskiego na błonia Stadionu Narodowego. Tam odbyły się koncerty i występy artystyczne.

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/232939,Obchody-Narodowego-Swieta-Niepodleglosci.html>

Prezydent RP Karol Nawrocki, postanowieniami z dnia 8 listopada, mianował na stopnie generalskie jedenastu oficerów Wojska Polskiego, oficera Policji, oficera Straży Granicznej oraz oficera Państwowej Straży Pożarnej. Akty mianowania zostały wręczone przez Prezydenta RP podczas obchodów Narodowego Święta Niepodległości na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/awanse-generalnskie-w-silach-zbrojnych-rp-policji-strazy-granicznej-oraz-panstwowej-strazy-pozarnej,109971>

12 listopada. Prezydent Karol Nawrocki nie zgodził się na nominację 46 sędziów. – Przez najbliższe 5 lat sędziowie, którzy kwestionują porządek konstytucyjno-prawny Rzeczypospolitej Polskiej nie mogą liczyć ani na awans, jeśli będzie zależał od prezydenta, ani na nominację sędziowską. Karol Nawrocki wyjaśnił, że zgodnie z art. 179 Konstytucji akt powołania sędziów pozostaje wyłączną prerogatywą prezydenta i nie wymaga w tej decyzji kontrasygnaty premiera. Przekazał również, że swoją decyzję o odmowie nominacji wydaje w oparciu o orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 2012 roku.

<https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-karol-nawrocki-odmawiam-nominacji-46-sedziow,110154>

13 listopada. Szymon Hołownia, lider Polski 2050, po dwóch latach pełnienia funkcji marszałka Sejmu, złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska. Rezygnacja wejdzie w życie 18 listopada. Tego dnia odbędzie się wybór nowego marszałka Sejmu. Zgodnie z umową koalicyjną, jego następcą ma zostać współprzewodniczący Nowej Lewicy i obecny wicemarszałek Sejmu Włodzimierz Czarzasty.

<https://www.tvp.info/89992612/marszalek-szymon-holownia-podsumowal-2-lata-kierowania-sejmem-raport-sejm-bez-barierek-wideo>

W raporcie „Sejm bez barierek” opublikowanym na stronie Sejmu, podsumowującym dwa lata sprawowania urzędu marszałka, znalazło się zestawienie jego najważniejszych dokonań. Wśród nich m.in. otwarcie Sejmu na obywateli poprzez likwidację barierek i przywrócenie wycieczek, zwiększenie transparentności prac parlamentu, skierowanie do procedowania projektów ustaw opozycji, a także poprawę warunków pracy mediów w gmachu Sejmu. <https://www.sejm.gov.pl/media10.nsf/files/MKOK-DNDDP5/%24File/Sejm%20bez%20barierek.pdf>

14 listopada. Minęło 100 dni od zaprzysiężenia Karola Nawrockiego na Prezydenta RP. Z tej okazji Prezydent spotkał się z mieszkańcami Mińska Mazowieckiego. – Każdy dzień z tych 100 dni był dla mnie dniem wielkiej miłości do Polski, do Polek, do Polaków i był realizacją nie tylko hasła z kampanii wyborczej, ale także był dla mnie zobowiązaniem – mówił podczas spotkania. W ciągu stu dni Prezydent złożył 12 inicjatyw ustawodawczych, 13 ustaw zawetował i 70 podpisał. Mianował 22 oficerów na stopnie generalskie, powołał 64 sędziów i asesorów sądowych. Odbił 11 wizyt zagranicznych, w tym dwukrotnie do Stanów Zjednoczonych, a także przyjął 6 prezydentów i premierów państw. Złożył ponad 20 wizyt krajowych. Przyznał ponad 24 tys. odznaczeń. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-krajowe/100-dni-dla-polski-100-dni-dla-polakow,110364>

16 listopada. Na trasie Warszawa–Lublin (wieś Mika) doszło do aktu dywersji. Eksplozja ładunku wybuchowego zniszczyła tor kolejowy. Na tej samej trasie, bliżej Lublina, również stwierdzono uszkodzenie. Drugi fragment torowiska wymagał natychmiastowej kontroli oraz odcięcia ruchu, aby uniknąć ryzyka wypadku. W toku postępowania uzyskano materiał dowodowy, w tym: zeznania świadków, dokumenty, dane telekomunikacyjne oraz zapisy monitoringu – wskazujący duże prawdopodobieństwo, iż aktów dywersji na infrastrukturę kolejową dopuściło się dwóch obywateli Ukrainy: Oleksandr K. (ur. 1986 r.) oraz Yevhenii I. (ur. 1984 r.). Obaj mężczyźni przyjechali do Polski przez Białoruś, a po przeprowadzeniu sabotażu już 16 listopada uciekli na Białoruś przez przejście graniczne w Terespolu.

<https://wiadomosci.onet.pl/kraj/sabotaz-na-polskiej-kolei-karta-sim-i-odcisk-palca-doprowadzily-do-sprawcow/nxqm42p>

Niemiecki dom aukcyjny Felzmann z Neuss planował sprzedaż ponad sześciuset dokumentów i przedmiotów należących do niemieckich ofiar II wojny światowej. Po protestach ze strony Międzynarodowego Komitetu i polskiego MSZ, a także ostrej krytyce ministra spraw zagranicznych Niemiec Johanna Wadephula – planowana na 17 listopada licytacja została odwołana.

18 listopada. Sejm wybrał Włodzimierza Czarzastego na funkcję marszałka Sejmu RP. Za kandydaturą W. Czarzastego głosowało 236 posłów, przeciw było 209, dwie osoby wstrzymały się od głosu. Włodzimierz Czarzasty dotychczas pełnił funkcję wicemarszałka Sejmu IX i X kadencji.

<https://www.pap.pl/aktualnosci/wlodzimierz-czarzasty-wybrany-na-nowego-marszalka-sejmu>

Sejm wybrał głosami 261 posłów Szymona Hołownię na wicemarszałka Sejmu. Przeciw głosowało 14 posłów, 162 wstrzymało się od głosu. Kandydaturę Sz. Hołowni na stanowisko wicemarszałka przedstawił wicepremier i szef PSL Władysław Kosiniak-Kamysz.

Według danych Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji ponad 430 lekarzy w Polsce uzyskuje miesięczne wynagrodzenie w przedziale od 100 do 300 tys. zł, a ok. 670 zarabia od 80 do 100 tys. zł. Mediana

zarobków lekarzy pracujących na kontraktach wynosi 24,6 tys. zł, podczas gdy średnia pensja lekarzy zatrudnionych na umowę o pracę to ok. 21,5 tys. zł. Resort chce uregulować wynagrodzenia w ochronie zdrowia. Propozycje zmian wynikają z postulatów zgłoszonych m.in. przez związki zawodowe oraz organizacje pracodawców. <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/lekarz-nie-zarobi-juz-100-tys-zl-rzad-rozwaza-limity-oto-propozycje/9z3regt>

20 listopada. W zakładach Valeo w Chrzanowie, Trzebini i Mysłowicach (francuski koncern motoryzacyjny) rozpoczął się bezterminowy strajk generalny. Po fiasku rozmów ostatniej szansy i serii strajków ostrzegawczych, załoga odeszła od taśm produkcyjnych. Bezpośrednim powodem eskalacji konfliktu jest brak porozumienia płacowego z zarządem firmy. <https://www.wzz.org.pl/wpis/strajk-generalny-sparalizowal-valeo>

22 listopada. Dwaj skoczkowie polskiej kadry narodowej Szymon Chełmicki i Michał Bolonis, uczestniczyli w pobiciu rekordu świata w budowaniu formacji 104 skoczków z 20 krajów świata w kształcie diamentu. Poprzedni rekord obejmował lot w formacji 100 skoczków i został ustanowiony 21 listopada 2007 r. Wydarzenie zgromadziło najlepszych skoczków z całego świata w Jump Florida Skydive (USA), gdzie są stabilne warunki do latania. To osiągnięcie jest efektem 5 lat intensywnych przygotowań. Osiem samolotów przewoziło skoczków na różne wysokości (od ok. 6000 m), aby mogli precyzyjnie połączyć swoje spadochrony. Skoki z wysokości do 4500 m. wymagały od skoczków ciepłych ubrań i wyposażenia w butle tlenowe. Zbudowanie skomplikowanej formacji zajęło 11 minut i 15 sekund, a rekordowe ustawienie utrzymano przez 20 sekund.

fot. TV Republika/zrzut ekranu

<https://www.skydivemag.com/new/building-the-beast-the-2025-canopy-formation-world-record/>

23 listopada. W Genewie ukraińska delegacja rozpoczęła spotkania z doradcami ds. bezpieczeństwa narodowego Francji, Niemiec i Wielkiej Brytanii w sprawie planu pokojowego dla Ukrainy. (Polska nie bierze w nich udziału.) Kolejne rozmowy zaplanowano z delegacją Stanów Zjednoczonych. Podczas szczytu G20 w Johannesburgu (22–23 listopada) europejscy przywódcy przyjęli wspólne oświadczenie odnoszące się do amerykańskiego 28-punktowego planu. Podkreślili w nim, że propozycja USA stanowi „bazę wymagającą dalszej pracy” i że konieczne jest jej dopracowanie w taki sposób, aby odpowiadała zarówno na potrzeby bezpieczeństwa Ukrainy, jak i na polityczne uwarunkowania w Waszyngtonie i europejskich stolicach.

<https://www.polskieradio.pl/399/7975/artukul/3611225,dzis-w-genewie-kluczowe-rozmowy-w-sprawie-ukrainy>

Wykład na Uniwersytecie Karola

24 listopada. Prezydent Karol Nawrocki wraz z małżonką złożył oficjalną wizytę w Republice Czeskiej.

„Cieszę się, że mogę odwiedzić Pragę wskazując na rzeczy, które nas łączą” – mówił Karol Nawrocki, podczas wspólnej konferencji prasowej z Prezydentem Czech Petrem Pavlem. Wśród tematów rozmów wymienił m.in. sprawy najważniejsze – w zakresie bezpieczeństwa naszego regionu Europy oraz kwestie współpracy w ramach Grupy Wyszehradzkiej i Inicjatywy Trójmorza, relacji dwustronnych i współpracy gospodarczej. Podczas wizyty Prezydent RP również wygłosił na Uniwersytecie Karola w Pradze wykład w

języku angielskim. Przemówienie dotyczyło wizji Unii Europejskiej, w tym roli Polski, wojny w Ukrainie oraz krytyki centralizacji UE. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/wizyta-pary-prezydenckiej-w-czechach,110770>

Premier Donald Tusk przybył do Angoli, gdzie wziął udział w dwudniowym szczyście Unia Europejska–Unia Afrykańska. Przywódcy 27 państw UE i 55 krajów UA mają rozmawiać o zacieśnianiu współpracy w kluczowych obszarach, takich jak: pokój i bezpieczeństwo, integracja gospodarcza, handel, zielony rozwój, cyfryzacja, migracje i rozwój społeczny.

<https://www.gov.pl/web/premier/udzial-premiera-donald-tuska-w-7-szczyście-unii-afrykanskiej---unii-europejskiej>

fot. x.com/Kancelaria Premiera

27 listopada. Obchody 83. rocznicy pacyfikacji Zamojszczyzny. Po mszy świętej w kościele pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Zamościu nastąpiło złożenie kwiatów przed Pomnikiem Ofiar Faszyzmu.

W nocy z 27 na 28 listopada 1942 roku rozpoczęły się pierwsze masowe wysiedlenia polskiej ludności z terenów wokół Biłgoraja, Hrubieszowa, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa. Niemcy celowo wybrali te ziemie – chcieli osadzić swoich kolonistów na czarnoziemach. Łącznie od listopada 1942 r. do sierpnia 1943 r. niemieckie deportacje objęły blisko 300 polskich wsi. Okupanci wywieźli z rodzinnych domów ok. 110 tys. osób, w tym ponad 30 tys. dzieci, co stanowiło 31 proc. ludności regionu.

<https://www.prezydent.pl/kancelaria/aktywnosc-doradcow/83-rocznica-wysiedlen-z-zamojszczyzny,111009>

Po ponad trzech miesiącach aresztu tymczasowego Włochy przekazały Niemcom 49-letniego Serhija K. obywatela Ukrainy podejrzanego o ataki na gazociągi Nord Stream w 2022 roku. Serhij K., były wojskowy, został aresztowany na podstawie europejskiego nakazu zatrzymania w sierpniu w okolicach Rimini, gdzie przebywał z rodziną na wakacjach. Wcześniej wielokrotnie podróżował po innych krajach europejskich i nie doszło do jego zatrzymania. Według niemieckiej prokuratury Ukraińiec miał pełnić funkcję koordynatora siedmioosobowej grupy podejrzanych, która we wrześniu 2022 roku umieściła ładunki wybuchowe na gazociągach Nord Stream na dnie Bałtyku. Jeden z nurków z grupy podejrzanych, obywatel Ukrainy, przebywał tymczasowo w areszcie w Polsce. Sąd nie zgodził się na jego ekstradycję do Niemiec, uchylił tymczasowy areszt, a także nakazał jego niezwłoczne zwolnienie. Sąd podkreślił, że ukraińscy żołnierze nie powinni być traktowani jak terroryści podczas obrony ojczyzny.

<https://www.dw.com/pl/atak-na-nord-stream-podejrzany-ukrainiec-ju%C5%BC-w-niemczech/a-74931760>

NSZZ **Solidarność** Fundacja Promocji Solidarności

MANIFESTACJA

#RAZEMDLAPOLSKIIPOLAKÓW

20 MAJA WARSZAWA
GODZ. 12:00 PLAC ZAMKOWY

**TAK DLA REFERENDUM PREZYDENCKIEGO
W SPRAWIE ZIELENEGO ŁADU!**

NASZE POSTULATY:

- ODRZUCENIE POLITYKI KLIMATYCZNEJ
- WSPARCIE DLA POLSKIEJ ENERGETYKI I PRZEMYSŁU
- UZDROWIENIE SYSTEMU OCHRONY ZDROWIA
- STOP ZWOLNIENIOM GRUPOWYM
- OCHRONA UKŁADÓW ZBIOROWYCH PRACY W FIRMACH PAŃSTWOWYCH
- POSZANOWANIE GOSPODARKI LEŚNEJ
- WSTRZYMANIE CHAOTYCZNYCH ZMIAN W SYSTEMIE EDUKACJI
- PROWADZENIE REALNEGO DIALOGU SPOŁECZNEGO
- WALORYZACJA WYNAGRODZEŃ W SEKTORZE FINANSÓW PUBLICZNYCH
- REALIZACJA STRATEGICZNYCH INWESTYCJI JAK CPK I ELEKTROWNIE JĄDROWE
- ODEJŚCIE OD USTAW UDERZAJĄCYCH W BEZPIECZEŃSTWO EKONOMICZNE POLSKICH RODZIN
- ROZBUDOWA POLSKIEJ ARMII I PRZEMYSŁU ZBROJENIOWEGO
- STOP UMWIE MERCOSUR I UE-UKRAINA
- DBANIE O INTERES POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW PO ZAKOŃCZONEJ WOJNIE NA UKRAINIE

fot. solidarnosc.gda.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo do wprowadzenia poprawek, skracania oraz rezygnacji z opublikowania pracy bez podania przyczyn. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” i Redakcja „Wiadomości KSN” nie ponoszą odpowiedzialności za treść prac i osobiste poglądy autorów. Polemika z autorami możliwa jest przez przesłanie listu do Redakcji.

„Wiadomości KSN” Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Redaguje zespół: Małgorzata Kaczyńska, Wojciech Pillich, Maria Sapor, Ewa Sobieszkańska, Krzysztof Weiss.

Korektor: Elżbieta Kniecicka

Redaktor naczelny: Małgorzata Kaczyńska

Adres redakcji: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, ul. Waryńskiego 12, 00-631 WARSZAWA

Nr konta: Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty, KSN NSZZ „Solidarność”

92 1020 1068 0000 1102 0000 2733

tel/fax (0-22) 825 73 63, tel.(0-22) 234 98 78, kom. 0 605 222 296

e-mail: info.ksn@solidarnosc.org.pl; strona www: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>

„Wiadomości KSN” są dostępne on-line na stronie internetowej KSN pod adresem: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>